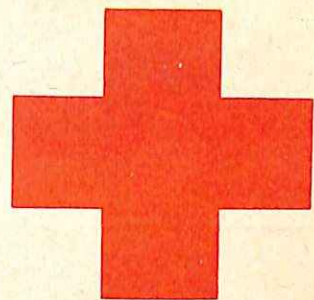
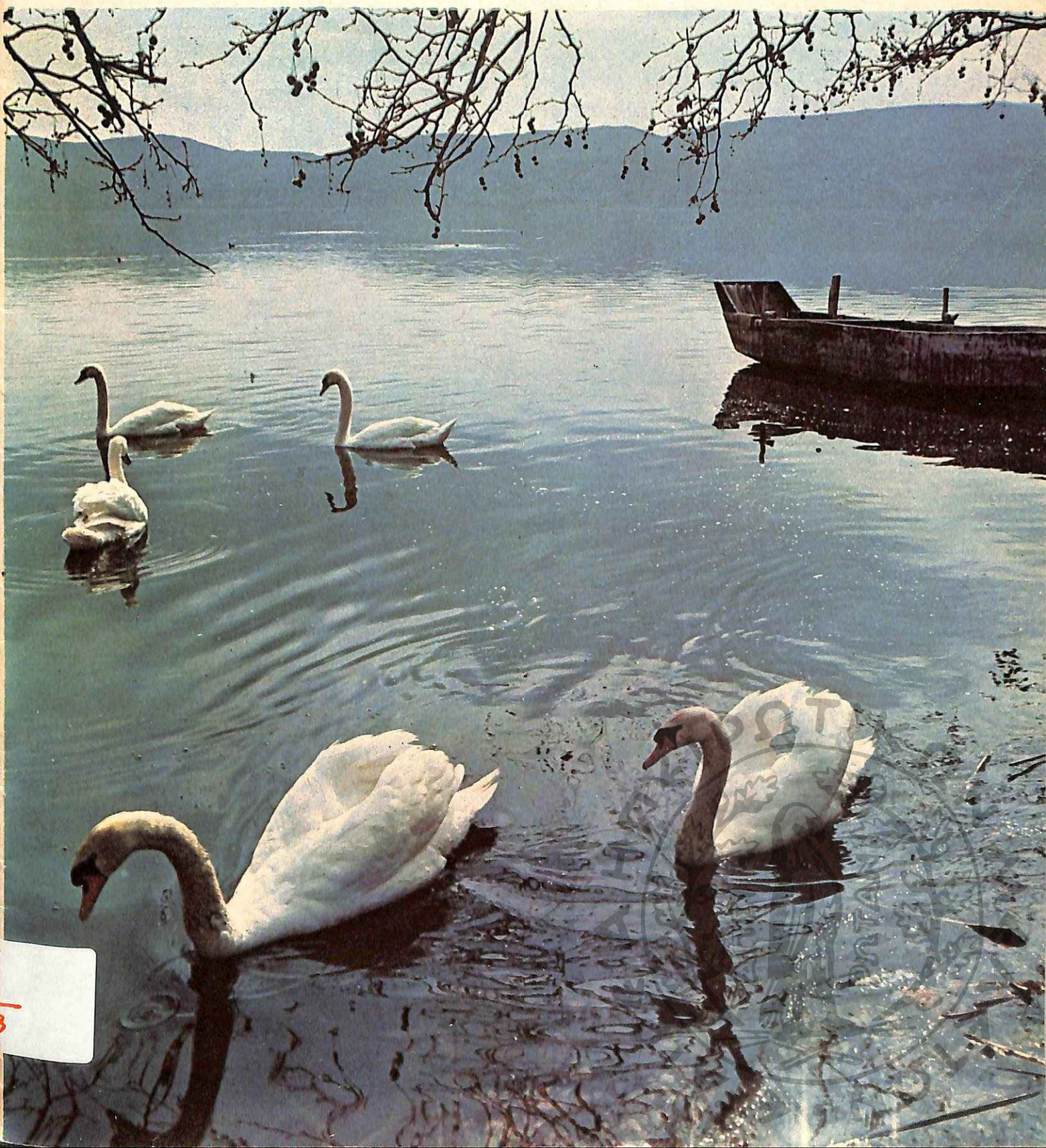

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ
ΕΡΥΘΡΟΣ
ΣΤΑΥΡΟΣ
ΝΕΟΤΗΤΟΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1972

Στίχοι : ΙΩ. ΠΟΛΕΜΗ

Μουσική : Π. Ε. ΠΡΕΑΡΗ

ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Γοργά και ζωηρά.

Πά πά πά πά πά πά, Ή-

ΚΕΙ ΣΕ'ΑΠΌΣΚΙΑ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ ΣΤΑ ΔΡΟΣΕΡΑ ΧΟΡΤΑΡΙΑ, ΠΟΥ ΜΟΥΡΜΟΥΡΙΖΟΥΝ

ΤΑ ΝΕ ΡΑ ΚΑΙ ΧΥΝΟΝΤΑΙ ΚΑ-ΘΑΡΙΑ Ε— ΚΕΙ ΣΕ'Α-ΠΌΣΚΙΑ

ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ, ΠΟΥ ΦΛΥΑ-ΡΕΙ ΤΑ ΧΕ-ΡΙ ΚΑΙ— ΧΑΙΡΕ-ΤΑ ΤΑ

D.C. TUTTO ΔΙΑ ΤΟ ΤΕΛΟΣ.

ΛΟΥ-ΛΟΥ ΔΑ ΚΑΙ ΠΑΪΖΕΙ ΜΕΤ'Η ΦΤΕΡΗ.

‘Απλώνετ’ ώραίο χωριό
μέ λεύκες στολισμένο
και μέσ’ στον ήλιο λούζεται
λευκό κ’ εύτυχισμένο.

Τά κατάσπρα σπιτάκια του
μικρά και μετρημένα
ώσάν φωλιές μικρών πουλιών
στά δέντρα είναι κρυμμένα...

Ιωάννης Πολέμης

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Γραφεία Συντάξεως : Λυκαβηττού 1.

Α' ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1924—1941 • Γ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΕΤΟΣ 29ον • ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1972 • ΑΡΙΘ. ΤΕΥΧΟΥΣ 2

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Υπό την εποπτείαν του ΣΥΡΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ, Σωτήρος 21

Διευθύνσεις συμφώνως Α. Ν. 1092, άρθρον 6 : Διεύθυνσις Περιδικού : ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΧΡ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Δώρα δ' Ίστρια 22. • Υπεύθυνος Τυπογραφείου : ΤΡΥΦΩΝ ΤΣΟΥΚΑΣ, Παισιανίου 10

Τιμή Φύλλου Δρχ. 2 (Διά τὰ Σχολεία 1,50) — Έτησία συνδρομή Έσωτ. Δρχ. 12. Έξωτ. 10 σελλ. ή 2 δολλ.

ΕΞΟΦΛΗΣΙΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ : Παρακαλούμεν θερμώς : α) Τούς καθυστερούντας την εξόφλησιν της προς τὸ περιοδικὸν οφειλῆς των, ὅπως ἐπισπεύσουν ταύτην, β) ὅπως τὰ ἐμβάσματα ἀποστέλλονται ἀπροσώπως Ε. Ε. Σ. Ν., Λυκαβηττοῦ 1, Ἀθήνας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ — CONTENTS

Σελίς	Page
Ε.Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ : Τῆς Ἀσιατικῆς καὶ Θρακικῆς Ἑλλάδος μνήμη ἀθανασίας.	2
Χ.Ε. ΑΓΓΕΛΟΜΑΤΗ : «Καὶ διηγώντας τὰ νὰ κλαίῃς».	3
ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ : Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀξώμης καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλλήν. Κοινότητος Ἀδδῖς Ἀμπέρπα παρὰ τοῦ κ. Γεωργακοπούλου — Τιμητικὸν γεῦμα ...	5
ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ : Ἡ Αἰμοδοσία.	6
Α. ΜΕΤΑΞΑ : Καλὴ σου χρονιά, παιδάκι μου.	7
ΠΑΛΛΑΙΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ : Ἀστρονομικά.	8
Π. ΒΑΛΑΣΑΚΗ : Μῦθοι Αἰσώπου.	9
Α. ΒΑΡΕΛΛΑ : Ἡ ἀποθέωσις ἑνὸς Ὀλυμπιονίκης.	10
Κ.Α. ΣΦΑΕΛΛΟΥ : Γὰ τὰ πρωτεῖα.	12
Θ.Β. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ : Ποίημα.	13
Χ.Κ. ΧΑΙΡΟΠΟΥΛΟΥ : Αὐτοὶ ποὺ γράφουν γὰ παιδιὰ.	14
Η ΥΓΕΙΑ ΣΤΟ ΣΗΠΙ (Κείμενο Α. ΜΗΛΑΖΑ)	15
Γ. ΠΑΡΙΣ : Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ πουλὶ (Διασκευὴ Σ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ)	19
Δ.Γ. ΚΑΜΗΟΥΡΟΓΛΟΥ : Τὸ Σχολεῖο τοῦ Νταπτά.	19
Χ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ : Ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια.	20
Κ.Γ. ΛΑΛΟΠΟΥΛΟΥ : Ὁμιλία.	21
Ν.Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΚΑΛΛΗ : Οἱ μεγάλοι βιότοποι.	23
ΚΙΝΗΣΙΣ — ΔΡΑΣΙΣ Ε.Ε.Σ. καὶ Ε.Ε.Σ.Ν.	24
Δ. ΣΤΑΜΕΛΟΥ : Καστοριά.	26
ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΡΑΣΙΝ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ Ε.Ε.Σ.Ν. (Εἰκόνες)	28
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ.	30
Ι. ΒΕΡΝ : Τὸ Αἰγαῖον ἀνάστατο (Διασκευὴ Σ.Π.).	31
Ι. ΠΟΛΕΜΗ—Α. ΒΩΤΤΗ—Π.Ε. ΠΡΕΑΡΗ : Στίχοι Μουσικὴ στὰ ἐσώφυλλα.	
E.P. PHOTIADIS : Memory of immortality of Asiatic and Thracian Greece.	2
H.E. AGGELOMATIS : Gry as narrating them.	3
EDITORIAL : H. Excellency the Bishop of Axomi and the President of the Hellenic community of Addis Ababa next to Mr. Georgacopoulos — Memory Dinner.	5
EDITORIAL : Blood Transfusion.	6
A. METAXA : Have a nice year, my child.	7
P. VALASAKIS : Essopos' Tale.	8
OLD CALLABORATOR : Astronomy.	9
A. VARELLA : The apotheosis of a winner at the Olympic Games.	10
K.A. SFAELLOU : For the first rank.	12
TH. V. KONSTANTINOU : Poem.	13
CH. K. CHEROPOULOS : Those who write about children.	14
HEALTH : (By A. BAZA)	15
G. PARIS : The man and the bird (adapted by S. PANAGIOTOPOULOS)	19
D.G. CAMBOUROGLOU : Daptas's school.	19
CH. SAKELLARIOS : Atomic Energy.	20
K.G. LAHOPOULOS : Speech.	21
N.G. DIMITROKALIS : Man and Environment.	23
H.R.C. and J.R.C. : Movement — Activities.	24
D. STAMELOS : Kastoria.	26
H.J.R.C. : Movement — Activities (pictures)	28
READER'S COLLABORATION.	30
I. VERN : The Aegean Sea in Alarm (adapted S.P.A.)	31
I. POLEMIS—A. VOTIS—P.E. PREARIS : Verses	

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ : Καστοριά, 1972, του καλλιτέχνη κ. Γ. ΚΑΒΑΡΙΑ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΓΕΙΡΟΤΙΚΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΡΤΕΛΑ
ΔΩΡΕΑ 1. 10. 85
ΗΜΕΡΟΜ. 16. 8. 85
ΑΡΙΘ. 36499

ΤΗΣ ΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΜΝΗΜΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ

«Φυλάξω τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα»

Εὐρισκόμεθα εἰς τὸν Ἰούνιον τοῦ 1922 : Οἱ μικροὶ μαθηταὶ — με-
ταξὺ αὐτῶν καὶ ὁ γράφων — ἄφιναν
τὸ σχολεῖον ἐνῷ ἔγραφαν ἐκθέσεις
διὰ τὴν Πόλιν, τὴν Βασιλίδαν
Πόλιν, τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, τὴν
συμπλήρωσιν τῆς τελευταίας λει-
τουργίας, τὴν πραγματώσιν, ὅπως
ἐνομιζαμεν, τῆς διαθήκης τοῦ Με-
γάλου Βασιλέως : τῆς ἀπελευθερώ-
σεως τῶν δούλων ἑλληνικῶν χωρῶν
καὶ τῶν δούλων ἀδελφῶν, τῆς ἀπο-
καταστάσεως δηλαδὴ τῆς Ἑλλη-
νικῆς Αὐτοκρατορίας τῶν ἀρίστων
ἡμερῶν τῆς, τῆς «πεσοῦσης Βασι-
λείας». Ἀληθινά! Ὁ «Ἀβέρωφ»,
τὸ μεγαλάνωρον πολεμικὸν μας, ἐπὶ
τέσσαρα σχεδὸν ἔτη, ἀπὸ τῆς λήξεως
τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου,
ἦτο ἐλλειμματικὸν εἰς τὴν Κων-
σταντινούπολιν, ἐνώπιον τοῦ ναοῦ
τῆς Ἀγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας, τὴν
ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἔβλεπαν ὡς τὴν
κειμηλιοθήκην τοῦ Γένους. Εἰς τὴν
Κωνσταντινούπολιν ἦτο καὶ Ἑλλην
στρατιωτικὸς διοικητὴς καὶ Ἑλλην
ὑπατος ἀρμοστής πολιτικός. Ἡ
Θράκη μέχρι τῆς Τσατάλτζας ἦτο
ιδιὴ μας, — καὶ ὅταν λέγομεν Θρά-
κην ἐννοοῦμεν, μετὰ τὴν τριχοτό-
μησιν ποὺ ἐπέφερεν ἡ διπλωματία
χαρίζομένη εἰς τὴν ἀδικίαν τῶν
ἐκαστοτε συμφερόντων, ἐννοοῦμεν
τὴν Δυτικὴν Θράκην, ἰδικήν μας
σήμερον, καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Θρά-
κην, ἀνήκουσαν σήμερον εἰς τὸν
γείτονα, διότι ἡ Βορείᾳ Θράκη, ἑλ-
ληνική καὶ ἐκείνη ἀπὸ τῶν ὀν-
γίων χρόνων, ἀπετέλεσε τὴν Νοτίαν
Βουλγαρίαν ἀπὸ δεκαετηρίδων. Τῆς
κοινῆς καὶ ὅχι ὁρθῶς λεγομένης Μι-
κρας Ἀσίας, τῆς, κατ' ἐπιστημο-
νικὴν ὁρολογίαν, Ἀσιατικῆς Ἑλλά-
δος, τῆς παμπалаίας αὐτῆς ἀπὸ
2500 καὶ πλέον ἐτῶν Ἑλλάδος, τὸ
μέγιστον μέρος κατεῖχεν ὁ ἑλλη-
νικὸς στρατὸς καὶ προήσπιζεν ἀπὸ
τὴν θάλασσαν ὁ στόλος μας, — ἀπὸ
τὰ Ἰωνικὰ παράλια καὶ τὸν Εὐ-
φεινον Πόντον. Τὸ Μικρασιατικόν
μας μέτωπον εἶχε μῆκος ὀκτακο-
σίων χιλιομέτρων καὶ ἀνάπτυγμα
ἑξακοσίων, ἦτοι μέτωπον, εἰς τὸ
σύνολόν του, ὑπερβαῖνον τὸ μέ-
τωπον Χίτλερ καὶ Στάλιν εἰς τὴν
Ῥωσίαν κατὰ τὸν δεύτερον παγκό-
σμιον πόλεμον. Καὶ ἐκεῖ ἡ ἀλκή

τοῦ Ἑθνους, ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ
1919 μέχρι τοῦ Αὐγούστου πρὸς
Σεπτέμβριον τοῦ 1922, ὑπερεμά-
χησε τῶν ἐθνικῶν δικαίων, ἐπὶ τρία
ἔτη καὶ ἡμισυ περίπου, καὶ διεξή-
γαγε τὸν μέγιστον τῶν ἑλληνικῶν
πολέμων ἀπὸ καταβολῆς ἑλληνικοῦ
κόσμου. Καὶ ἐφαίνετο πλέον νὰ
πραγματοποιῖται πλήρως τὸ ὄνει-
ρον, ἡ διαθήκη τοῦ Βασιλέως, ὁ
ἐπανελληνισμὸς τῆς «Καθ' ἡμᾶς
Ἀνατολῆς», ὡς ὠνομάζετο, ἀπὸ
τῆς Τουρκοκρατίας, ὁ χώρος ἀπὸ
τῶν Ἀνατολικῶν Ἀλπεων τῆς Ἀλ-
βανίας μέχρι τῆς Συρίας, χώρος
ἑλληνικῆς πολιτιστικῆς πα-
ρουσίας σινεχοῦς. Καὶ ὁ ἐπα-
νελληνισμὸς ἔβαινε πρὸς τὴν ὁλο-
κληρῶσιν, ἰδίᾳ ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν
ἀπελευθερωτικῶν πολέμων, ἀπὸ τοῦ
1912, τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ἀφιετηρίου
ἔτους, καὶ κατόπιν.

Καὶ αἴφνης κρημνίζεται τὸ ἔν-
δοξον αὐτὸ μέτωπον, ἐνῷ ὁ εἰς
γενικὴν γραμμὴν ἀήττητος ἕως τότε
στρατὸς δὲν εἶχεν ἡττηθῇ, ἐνῷ μάχη
δὲν εἶχε συναρθῇ, ἐνῷ μῆρας πρὶν
ὁ στρατὸς εἶχε περάσει τὴν Ἀλ-
μυρὸν Ἐρημον — καὶ εἶχεν ἐπιστρέ-
ψῃ, ἀφοῦ εἶχε φθάσει εἰς τὰ κράσ-
πεδα τῆς Ἀγκύρας — καὶ εἶχεν
ἐπιτελέσει ἐν τῶν σπονδαιοτάτων
κατορθωμάτων τῆς οἰκουμένης πο-
λεμικῆς ἱστορίας, ὅπως ἔκρινεν αὐτὸ
ἡ ξένη στρατιωτικὴ κριτική. Τί
λοιπὸν εἶχε συμβῇ; Πόλεμος ἀδια-
κόπου σχεδὸν δεκαετίας ἀπὸ τοῦ
1912 μέχρι τοῦ 1922 θὰ ἐπιφέρει
τὸν κάματον, τὴν κάμψιν, τὴν ἀπο-
σύνθεσιν. Ὁ ἐσωτερικὸς σπαραγ-
μὸς, ἐπιγέννημα τῆς ἀπὸ τοῦ 1915
ἀκατασχέτου κομματικῆς κραιπά-
λης. Ἡ ἐγκατάλειψις ὑπὸ τῶν ἀπί-
στων «Συμμάχων», — καὶ ὅχι μό-
νον ἐγκατάλειψις, ἀλλὰ καὶ παντο-
ειδῆς, ἔμμεσος καὶ ἄμεσος, βοήθεια,
κολασσιαία βοήθεια, πρὸς τὸν ἀντί-
παλον. Ἡ διεσάλευσις τῆς ἐπὶ εὐρω-
παϊκοῦ τότε πεδίου τεραστίως ἀνα-
πτυσσομένης Ἀριστερᾶς καὶ μάλ-
ιστα ὁ ῥωσικῆς ἐκφράσεως κομ-
μουνισμός, ὁ ὁποῖος εἶχε κατορ-
θῶσει νὰ ἐκπορθῇ τὰς Διαβιβά-
σεις τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, — καὶ
αἱ ἡμέτεραι διαταγαί, ἐνῷ δὲν με-
τεδίδοντο εἰς τὰς ἑλληνικάς γραμ-
μὰς, μετεδίδοντο εἰς τὸν ἐχθρόν.

Καὶ μεταξὺ Αὐγούστου καὶ Σεπτεμ-
βρίου, ὅπως εἶπαμεν ἤδη, θὰ ἐπέλθῃ
ἡ καταστροφή, ὅ,τι προσφύως ὠνο-
μάσθη Ἑθνικὴ Συμφορὰ, — καὶ
ὑπέρτερον καὶ τῆς δευτέρας ἀλώ-
σεως τῆς Πόλεως, τῆς ἀλώσεως τοῦ
1453. Τότε σφίζεται ὁπωσδήποτε ὁ
πληθυσμός. Τώρα; Ὁ θάνατος, ἡ
ἀτίμωσις, ἡ παντοία καταστροφή!
Κατὰ τὴν ἐπίσημον ἀναγραφὴν
1.250.000 πρόσφυγες, κατὰ τὴν
ἀνεπίσημον ὅμως 1.500.000 θὰ εἰσ-
ρεῦσιν ὑπὸ τὴν στέγην τῆς δυ-
στυχοῦς, τῆς ἐπίσης κατεστραμμέ-
νης, ἐλευθέρως πατρίδος, ἡ ὁποία
ἐθυσιάσθη πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν
δούλων ἀδελφῶν! Πόσοι οἱ σφα-
γέντες, πόσοι οἱ ἀπαχθέντες εἰς
τὰ βάθη τῆς Ἀνατολῆς; Οἱ ἄνδρες,
αἱ γυναῖκες, ἡ νεότης; Τοῦτο μόνον
ἂς σημειωθῇ : Ὅτι μέχρι τοῦ 1909
τὸ κράτος τοῦ Οἰκουμένου Πα-
τριάρχου ἀριθμεῖ 4.500.000-
5.000.000 ψυχὰς Ἀλκυρώτων τοῦ
Θρακικοῦ καὶ Ἀσιατικοῦ Ἑλλη-
νισμοῦ. Ἐπειτα ἀρχίζει ἡ ὑπὸ γερ-
μανικὴν ἡγεσίαν συστηματικὴ ἐξόν-
τωσις. Τὸ τραγικὸν κατάλοιπον θὰ
εἶναι τὰ ῥάκη τῆς προσφυγίας τοῦ
1922. Καὶ τραγουδεῖ ὁ Μιχαὴλ
Ἀργυρόπουλος, ὁ Ῥήγας Ῥαυιάς :

Κανεὶς δὲν θὰ ἀνιστορήσῃ
τὸν ἀνιστόρητο καημὸ
κὰν μὲ τὸν νοῦ τὴν πλέρην κρίσι
κὰν μὲ τῆς τέχνης τὸν ῥυθμό!...

Καὶ ὁ ἱερατικὸς Ἀγγελος Σημη-
ριώτης, ὅταν μὲ τὸ κοριτσάκι του
περισωθῇ εἰς τὴν ἄλλην ἑλληνικὴν
ἔχθην τοῦ Αἰγαίου, τὴν ἐλευθέραν,
θὰ τονίσῃ τὸν σπαραγμὸν του :

Καλὸς ποιὸς Μάγος νὰ μᾶς ἔλεγε
ποτέ,
μικροῦλα μου, πὼς ἔρμα φύλλα,
— ὦ, οἱ ἐγνοῖες ποὺ μὲ δέρνουν οἱ
κρυφές —
μὰ μέρα θὰ μᾶς ἔπαιρνε νὰ μᾶς
ἐκύλα ὁ σίφοννας ἴσαμε ἐδῶ,
ἐπάνω ἀπὸ τὸ ὕγρὸ στρίφοντας κύμα,
σὰν νὰ μᾶς ἔχη θάφει ζωντανούς, —
ποῖο κρίμα;

Δὲν λέω, εἶναι ὁμορφὴ, ὁμορφὴ πολὺ,
πάλι ἡ καλὴ καινούργια μας πατρίδα,
μὰ γλυκοθύμητη ἡ παλιὰ νὰ σοῦ
μιλῇ

συχνὰ πυκνὰ στὰ μάτια σου τὴν
εἶδα.
Μὴν τὴν ξεχνᾷς, μὰ λέγε : Δόξα σοι
ὁ θεός!

Ὡ, τὴ γλυκεῖά μας τὴ δυστυχισμένη!
Τὸ λέγω καὶ ἐγὼ καὶ κλαίγω, Δόξα
σοι ὁ θεός!
— Μὰ ἀπὸ ὅ,τι ἀγάπησες πέτρα δὲν
μένει!

Καὶ μέσα εἰς τὴν θύελλαν τῆς
προσφυγίας τί θὰ γίνουν οἱ μικροὶ
μαθηταί, — καὶ ὁ γράφων; Θὰ ἐπα-
νέλθουν τὸν Σεπτέμβριον εἰς τὰ
σχολεῖα, εἰς τῶν ὁποίων ὅμως τὰ
κτήρια στεγάζονται πρόσφυγες. Καὶ
θὰ γίνωνται τὰ μαθήματα εἰς τὸ
ὑπαιθρον, εἰς τὰ θέατρα, εἰς τὰς
ἐκκλησίας, ὅπου τύχη! Καὶ ὅμως.
Τὰ μαθήματα θὰ διεξάγονται καὶ
μὲ πληρότητα καὶ μὲ τὴν θρηϊώδη
— καὶ σωτηριανή! — αὐστηρότητα
τῶν χρόνων ἐκείνων. Βεβαίως καὶ
διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ ἔχουν καμ-
φθῇ. Ἡ — φαινομενικὴ — συντριβὴ
τῆς Μεγάλης Ἰδέας ἔχει θρυμματίσει
τὴν τρυφερὰν ψυχὴν τοῦ μαθητικοῦ
κόσμου. Τί νὰ γράφουν πλέον οἱ
μαθητὰ εἰς τὰς ἐκθέσεις των ἐν
μέσῳ κατακορύφου πτώσεως, τῆς
ῥαγδαίας ἐκείνης πτώσεως, ἀφα-
νισμοῦ τοῦ Αἰγαιακοῦ Ἑλληνισμοῦ
ἀληθινὰ Ἑθνικῆς Συμφορᾶς; Ἐν
μέσῳ τοῦ σεισμοῦ, τῆς πράγματι,
ὄχι σχῆμα λόγου, ἀνηκούστου συμ-
φορᾶς, συμφορᾶς ἀνεπανορθώτου,
τραγωδίας τῆς ὁποίας δὲν εὐρέθῃ
ὁ Αἰσχύλος; Ἀλλὰ μέσα ἀπὸ τὸ
χάος, τὸ ἠθικόν, τὸ πνευματικόν,
τὸ ὕλικόν χάος, μέσα ἀπὸ τὸν ἀπεί-
ριστον, μέσα ἀπὸ τὴν ἀπόγνωσιν
τῆς ταπεινώσεως καὶ τὴν ὀδύνην
τῆς αἰσχύνης, μέσα ἀπὸ τὰ προσφυ-
γικά ῥάκη καὶ τὸ ἀπέραντον πέν-
θος, ὑψώνονται Εὐμενίδες τοῦ φω-
τός, κήρυκες ἀνορθώσεως τῆς πρὸς
στιγμὴν, ὅπως ἀπεδείχθη, καταρ-
εῦσεως τῆς ταλαιπώρου φυλῆς, οἱ
μεγάλοι γυμνασιάρχαι τῶν χρόνων
ἐκείνων, ὁ Γεώργιος Δημόπουλος,
ὁ ἐθνικὸς ἀνὴρ Νικόλαος Παλιερά-
κис, ὁ Φωκίων Βουσβούνης (ἂς
μνημονεύσῃ πρώτους ὁ γράφων τοὺς
τρεῖς ἰδικούς του γυμνασιάρχας),
ὁ Ἀντώνιος Χωραφᾶς, ὁ Ξενοφῶν
Λαμπριδης, ὁ Ἐμμανουὴλ Παντε-
λάκис, ὁ Παῦλος Ζολινδάκис, ὁ
Γεώργιος Σμιτζόπουλος, ὁ Παν-
τελῆς Κοντογιάννης, ὁ Δημήτριος
Γουδῆς καὶ ἄλλοι. Καὶ ἐνῷ τὸ πᾶν
κατάκειται συντετριμμένον, ἐνῷ ἀο-
χεῖ ἡ Ἀπιστία καὶ βασιλεύει ἡ
Ἀναρχία, ἐνῷ ὁ κομματισμός, ἀτι-

ΧΡ. ΕΜ. ΑΓΓΕΛΟΜΑΤΗ

"...ΚΑΙ ΔΙΗΓΩΝΤΑΣ ΤΑ ΝΑ ΚΛΑΙΣ,"

Ποῖν πενήντα τρία χρόνια, ὥρα
ἑπτὰ τὸ πρῶτ', ἀνοίγε ἓνα χρυ-
σὸ βιβλίον γιὰ τὴν μεγάλη ἑλλη-
νικὴ πολιτεία, τὴ Σμύρνη. Ἦταν
δύο τοῦ δροσοσταλάκτου μηνὸς
Μαΐου. Τὰ πάντα ἐγελοῦσαν καὶ
ἐτραγουδοῦσαν, ὅταν μιὰ μεγάλη
πομπὴ ἀπὸ ἑλληνικὰ πλοῖα ἔφθανε
στὸ λιμάνι τῆς Σμύρνης. Τὰ πλοῖα,
μιὰ ἄλλη ἱερὴ θεωρία, εἶχαν ξεκι-
νήσει ἀπὸ τὴν Μακεδονία καὶ ἔφε-
ραν τὸν ἑλληνικὸν στρατό, ποὺ θὰ
ἐλευθέρωνε τὴν Σμύρνη, τὴν πρω-
τεύουσα τῆς γῆς αὐτῆς ποὺ οἱ πρό-
γονοὶ μας τὴν ἔλεγον Ἰωνία καὶ τὰ
ἄλλα ἄγρια χῶματα τῆς μικρασια-
τικῆς γῆς ποὺ ἀπὸ τὰ ἀρχαιότατα
χρόνια ἦσαν ἑλληνικὰ καὶ κατόπιν
χῶματα τῆς ἑλληνικῆς βυζαντινῆς
αὐτοκρατορίας, ποὺ ἀντικατέστησε
τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα. Τέσσαρες ὁλό-
κληρους αἰῶνες τὰ ἄγρια αὐτὰ χῶ-
ματα εἶχαν σκλαβωθῇ στοὺς τούρ-
κους, μὰ ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ, ποτὲ
δὲν ἔπαυσε νὰ πιστεύῃ πὼς τὰ
χῶματα αὐτὰ θὰ ξαναγίνονταν ἑλ-
ληνικά, ὅτι τὸ ἀστροποδόλο φῶς
τῆς ἐλευθερίας θὰ ἐλαμποκοποῦσε
στὴν ἀρχαία αὐτὴ ἑλληνικὴ γῆ. Τό-
σον δὲ τὸ ἐπίστευαν μικροὶ καὶ με-
γάλοι, ποὺ κάποτε σ' ἓνα δημοτικὸ
σχολεῖο τὸ «Σοφίειον», συνέβη αὐτὴ
ἡ σκηρὴ : Τὴν ἡμέραν τῶν ἐξε-
τάσεων τῶν τελειοφοίτων, ἦλθε στὶς
ἐξετάσεις καὶ ὁ τοῦρκος ἐπιθεω-
ρητὴς τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως,
Μιντάτ. Ἦταν ἄνθρωπος ποὺ ἐγνώ-
ριζε τὴν ἑλληνικὴν καὶ συνήθιζε νὰ
ἐρωτᾷ ὁ ἴδιος τοὺς μικροὺς μαθη-
τάς, ἀπὸ τὴν ὅλην ποὺ εἶχαν δι-
δαχθῇ.

μώρητος, συνεχίζει τὸ ἔργον του,
ἔργον ὑπονομεύσεως τώρα καὶ αὐ-
τῶν τῶν ἐρειπίων, οἱ φωτισμένοι
παιδενταὶ τῶν Ἑλλήνων κηρύττον
τὴν Μεγάλην Ἰδέαν, — τὴν Ἀνά-
στασιν! Θεωροῦνται ἔκφρονες. Καὶ
χλευάζονται μὲν, ἀλλὰ οἱ μαθηταὶ
πιστεύουν εἰς αὐτούς, διότι οἱ ἐμ-
πνευσμένοι ἐκείνοι διδάσκαλοι δὲν
ἦσαν ἀχθοφόροι τῆς ἔδρας, ἀλλὰ
προσωπικότητες, δηλαδὴ ἡγέται, καὶ
ὁ ἡγήτωρ, ἀγαθῶν πάντοτε —
«οὐ χρὴ καθεύδειν βουλευφόρον ἄν-
δρα» φάλλει ὁ Ὅμηρος —, ἐπι-
βάλλει τελικῶς τὰς βουλήσεις του.
Καὶ ἡ ὀλιγαριθμὸς αὐτῆς σχολικῆ

— Πὼς λέγεται ἡ πόλις, εἶπε
σ' ἓνα μικρὸ μαθητῇ, ποὺ ζοῦμε,
κατοικεῖ καὶ ἡ οἰκογένειά σου.

— Σμύρνη, ἀπήντησεν ὁ μαθητής.
— Εἴγε. Καὶ σὲ ποῖο κράτος
ἀνήκει;
— Ἀνήκει στὴ Μικρασία, ἀπὴν-
τησε πάλιν, ἀπονήρευτα, ὁ μικρὸς
μαθητής.

Ὁ τοῦρκος ἐπιθεωρητὴς δὲν ἐπε-
ρίμενε αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν, ἀλλὰ
καὶ ἐκίνησε μὲ συγκρατάσας τὸ κε-
φάλι.

— Καὶ ποιὸς εἶναι ὁ σουλτάνος,
δηλαδὴ ὁ βασιλεὺς;

— Ὁ Γεώργιος ὁ Α' ἀπήντησεν
ὕπερφηρα, τὸ μικρὸ ἑλληνοπούλο
καὶ ὠρθωσεν τὸ ἀνάστημα γιὰ νὰ
ἐπιτελῇ τὴν ἐντύπωσιν ἀπὸ τὴν
ἐπιτυχίαν του, ὅπως ἐπίστευε, ἀπάν-
τησι.

Ὁ τοῦρκος ἐπιθεωρητὴς ἐσκυ-
θώρπασε, ἔκαμε παρατηρήσεις στοὺς
δημογέροντας, ποὺ ἦσαν οἱ μυα-
λωμένοι ἄνθρωποι ποὺ ἐκυβερνοῦ-
σαν τὴν ἑλληνικὴν κοινότητα καὶ
ἔφυγε, ἂν δὲ ἡ ἀπάντησις τοῦ μι-
κροῦ δὲν εἶχε βαρύτερες συνέπειες
ἦταν γιὰ ἐσυμπαθοῦσε τοὺς ἑλ-
ληνας καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ λάβῃ
σκληρὰ μέτρα ἐναντίον τους.

Ἡ Σμύρνη τότε ποὺ ἔφθασε τὸ
πλήρωμα τοῦ χρόνου νὰ ξαναγίνῃ ἑλ-
ληνική, εἶχε διακόσιες χιλιάδες ἑλ-
ληνας κατοίκους. Ὅλος ὁ κόσμος
μιλοῦσε ἑλληνικά.

Ἐνας γάλλος δημοσιογράφος ποὺ
ἐπεσκέφθη τὴν Σμύρνη λίγο προτοῦ
γίνῃ ἡ ἀπόβασις τοῦ ἑλληνικοῦ
στρατοῦ, ὁ Σαρλ Βελλαί, ἐξέδωσε

ἡγεσία, πρώτη αὐτῇ, θὰ αξιοποιή-
σῃ τὴν αἵματηρὰν θυσίαν τῆς Θρα-
κικῆς καὶ τῆς Ἀσιατικῆς Ἑλλάδος
καὶ τῶν Πανελλήνων πολεμιστῶν,
ἡ ὁποία κορυφούται εἰς τὸ ῥᾶσον
καὶ τὸν φωταστέφανον τοῦ Σμύρ-
νης Χρυσοστόμου. Καὶ δέκα ὀκτὼ
μόλις ἔτη μετὰ τὴν Συμφορὰν τὸ
Γένος ἐξακοντίζεται εἰς τὰ «Μη-
δικὰ» τῆς 28ης Ὀκτωβρίου τοῦ '40
καὶ μετ' ὀλίγον εἰς τὴν μυθικὴν
ἀμύναν τῆς Μακεδονικῆς «Γραμ-
μῆς Ἰωάννου Μεταξᾶ». Καὶ θὰ ἀπο-
λοδῇ τὸ ἔπος τῆς Κύπρου. Καί,
παρὰ ὀλιγόποτε κάμψιν, θὰ συν-
χίεται ἡ Ἀνάστασις.

βιβλίων στο Παρίσι, στο οποίο ονομαζόταν «Ο ξένος που αποβιβάζεται στην Σμύρνη» βρίσκεται άμεσως σε μια ελληνική πόλη. Η μόνη γλώσσα που ακούει ολόγυρά του είναι η ελληνική, οι εντόπιοι με τους οποίους συνάπτει σχέσεις είναι Έλληνες και αν οι περιστάσεις δεν τον οδηγούν να έλθει σε επαφή με τις αρχές θα φύγει, θα επιστρέψει στην πατρίδα του, χωρίς να έχει σχηματίσει άλλη εντύπωση παρά ότι η Σμύρνη είναι ελληνική πόλη στην οποία μερικοί υπάλληλοι στο τελωνείο ή στο διοικητήριο υπενθυμίζουν ένα αδιόριστο που απουσιάζει».

Και δεν ήταν μόνον η Σμύρνη, ήταν όλη η Μικρά Ασία που διεκίνησε πως αν και υπόδουλη ήταν ελληνική. Παντού οι Έλληνες έζοσαν και εκυριαρχούσαν, στα γραμμάτια, στην επιστήμη, στο εμπόριο, από τα παράλια ως το εσωτερικό και τον Πόντο. Τα Βουρλά, ο Τσεσμέ (Κρήνη) στην Ερυθραία, οι Κυδωνίες (Αϊβαλή), το Αζάρι, το Αϊδίνιον, η Πέργαμος, η Πάνορμος, τα Μουδανιά, η Τραπεζούς, η Αμισός, η Μάκρη, η Καλλιπόλεις, η Αδριανούπολις, η Κωνσταντινούπολις και όλες οι πολιτείες, έβροντοφώνουσαν με κάθε τρόπο πως ήταν μια σκλαβωμένη Ελλάδα και τίποτε άλλο.

Στα 1914, λίγο προτού αρχίσει ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, οι τούρκοι έδεδόθησαν ως σωστά τα λόγια και την υπόδειξη ενός γερμανού στρατηγού και άρχισαν ένα αμείλικτο διωγμό των Ελλήνων στα παράλια της Ανατολικής Μικράς Ασίας, διωγμό που τον συνόδευαν έμπερησμοί, φόνοι, λεηλασίες. Έκατοντάδες χιλιάδες Ελλήνων, αφού έπρόβαλαν ήρωική αντίσταση, άπολοι όμως καθώς ήταν αναγκάστηκαν να φύγουν στην μητέρα Ελλάδα. Τότε από τα δυνάμειν και πλέον εκατομμύρια Ελλήνων έμειναν μόνο δύο.

Και μίαν ημέρα έφθασαν η είδησις ότι στην Σμύρνη και σε άλλες περιοχές της Μικράς Ασίας θα απέβιβάτο ο ελληνικός στρατός. Αυτή ήταν η απόφασις του Συμβουλίου της ειρήνης στο Παρίσι που έσυνζητούσε τους όρους της ειρήνης, αφού νικήθηκεν η Τουρκία και οι σύμμαχοί της στον πόλεμο. Η είδησις έφθασε την πρώτη Μαΐου και η κατάληψις της Σμύρνης θα έγινε τότε, την επομένη το πρωί. Η είδησις έκλεινε τους πόθους και τα

όνειρα τεσσάρων αιώνων, άνεκοινοβόθη από τον κατόπιν μάρτυρα μητροπολίτην Χρυσόστομον, στο Μέγα Συνοδικόν του μητροπολιτικού μεγάρου, στους προύχοντας και τους δημογέροντας. «Ο μητροπολίτης ήταν κάτοικος από την συγκίνησιν και τα δάκρυα αλάκωναν τις παρειές του.

«Αδελφοί μου, είπε, μεταξύ άλλων, το πλήρωμα του χρόνου επέστη. Οι πόθοι των αιώνων εκπληρούνται. Οι έκτακτοι χρόνοι ήγγισαν. Αι μεγάλοι έλπίδες του γένους μας, ο άνύστακτος, ο σφοδρός, ο μύχιος, ο θερμός, ο καίον και φλογίζων ως ο πυρακτωμένος σίδηρος τα σπλάχνα μας, πόθος προς ένωσιν μετά της μητρός μας Ελλάδος, ιδού κατά την σήμερον ιστορικήν και αξιομνημόνευτον ημέραν της 1ης Μαΐου, γίνεται πράγμα και γεγονός τετελεσμένον...».

«Ολοι στο μέγα Συνοδικόν έμειναν άφωνοι στην αρχή και κατόπιν άλλοι εξέσπασαν σε βουβό κλάμα και άλλοι σε ένα πανδαιμόνιο χαράς και άλλοφροσύνης, που μετεδόθη στις χιλιάδες του λαού που είχε συγκεντρωθεί στον αδόγυρο του μητροπολιτικού ναού της Σμύρνης.

Η ανακοίνωσις έγινε στις πέντε το απόγευμα της 1ης Μαΐου του 1919. Η απόβασις του ελληνικού στρατού θα έγινε την επομένη, 2 Μαΐου. Η μέρα αυτή εξημέρωσε ολόφωτη. Το μάτι αντίκρυζεν ένα θέαμα που μόνο μια φορά το ζή κανείς, γιατί σπάνια ένα όνειρο που τόσον επόθηκεν ή ψυχή γίνεται πραγματικότης. Μόλις έχάραιζε και ή προκυμιαία της Σμύρνης είχε καταληφθή από μυριάδες λαού. Οι έξωστες, τα παράθυρα, οι στέγες και αυτά ακόμη τα δένδρα είχαν μεταβληθί σε κοσμοβριθή θεωρεία. Μέσα στην νύχτα, άφιδες με μυρσίνες είχαν στηθή στα σημεία που θα απέβιβάτο ο στρατός και χιλιάδες σημαίες ελληνικές έκνύμιζαν. Τις είχαν ράψει οι Ελληνίδες μέσα σε μια νύχτα. Η άπέραντη προκυμιαία έμαύριζε από το ένα στο άλλο άκρο, από το πλήθος.

Και στις επτά το πρωί έφάνησαν και έπλησισαν τα πλοία της ιερής Θεωρίας. Μέσα στο πλήθος που επερίμενεν ήταν και ο μητροπολίτης Χρυσόστομος, όρθιος, σε ένα άμαξι, και ελόγουσε τον αποβιβαζόμενο στρατό, ενώ ο λαός με φωνές, ζητωκραυγές, τραγούδια, με λυγμούς εξέδηλωνε τη χαρά του που πάλι

με χρόνια και καιρούς αυτά που είχε χάσει ξαναγίνονταν δικά του.

Μα και οι τούρκοι δεν είχαν μείνει άδρανεις. Υποκινούμενοι και από διαφόρους ξένους, άνοιξαν τις φυλακές και άφησαν ελεύθερα διάφορα στοιχεία που ώργάνωσαν μέσα στην νύχτα μιαν ενέδρα που αντιμετώπισε και κατέστειλεν ο ελληνικός στρατός, αλλά ο στρατός και οι Έλληνες της Σμύρνης επλήρωσαν με τη ζωή τους τη χαρά που έτρυκύμισε στις καρδιές από τις δολοφονικές σφαίρες, που τις εξαπέστειλαν μεν οι τούρκοι, όπισω όμως από αυτές υπήρξαν τα χέρια ξένων και φαινομενικά συμμάχων της Ελλάδος.

Και άμεσως από την άγια αυτή ημέρα άρχισεν ένας άγριος πόλεμος εναντίον των Ελλήνων από μέρους των τούρκων, αλλά και από μέρους δήθεν φίλων της Ελλάδος και συμμάχων, που είχαν βλέψεις στην ελληνική αυτή κοιτίδα της Μικράς Ασίας και είδαν να καταρρέουν τα όνειρά τους και να ναυαγούν οι δόλιοι σκοποί τους.

Ενώ ο Έλλην στρατιώτης έμάχετο στα βουνά, στους κάμπους, στις άπέραντες όροσειρές της Μικρασίας, ένας ύπουλος χριστιανικός πόλεμος εναντίον χριστιανών, έπαιρνε όλοένα μεγαλύτερη έκτασι. Έπρόμηθεναν τους τούρκους με όπλα, με πυρομαχικά, με χρήματα, τους παρείχαν κάθε μέσο, τους έπροστάτευαν με κάθε τρόπο. Έμνηχανέοντο κάθε τρόπο για να αναγκάσουν την Ελλάδα να εγκαταλείψη τα άγια αυτά έδάφη τα ποτισμένα με το αίμα Ελλήνων εκατοντάδες και άλλες εκατοντάδες χρόνια. Μαζί παρενέβαλαν κάθε έμπόδιο στον ελληνικό στρατό, στον ελληνικό στόλο, στις ελληνικές αρχές, κάθε πρόσκομμα να προμηθευθί το ελληνικό κράτος όπλα και πολεμοφόδια. Ήσαν ακόμη οι πληροφοριοδότες των τούρκων, ενώ παράλληλα, ενεργούσαν μιαν άπαίσια ανθελληνική προπαγάνδα. Έκαλλιέργησαν τέλος συστηματικά, την αιώνια κατάρρα της φυλής μας, την διχόνοια, έτσι που έφθασεν ή φοβερή εκείνη ώρα της καταστροφής που θα αναφέρη ή ιστορία ως ένα παράδειγμα χριστιανικής προδοσίας, ως ένα φαινόμενον άλλοφροσύνης, ως μια μοναδική περίπτωσι στις πράξεις των ανθρώπων που έχασαν τα αισθήματά τους, την συνείδησιν των υποχρεώ- (Συνέχεια στην σελίδα 27)

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΕΩΜΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΑΔΔΙΣ ΑΜΠΕΜΠΙΑ ΠΑΡΑ ΤΩ κ. Κ. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΩ

Την 5 παρελθόντος Οκτωβρίου έπεσκέφθησαν τον Πρόεδρον του Ε.Ε.Σ. κ. Κ. Γεωργακόπουλον ο Σεβ. Μητροπολίτης Αζώμης κ. Μεθόδιος μετά του Προέδρου της εν Αδδισ Αμπέμπα Ελληνικής Κοινοτήτος κ. Ν. Γεωργακά, κομιστά των χαιρετισμών της εκεί Ελληνικής Παροικίας.

Ο κ. Γεωργακάς ένεχείρησεν εις τον κ. Πρόεδρον του Ε.Ε.Σ. πολύτιμον δώρον της Κοινοτήτος : εν έξόχως καλλιτεχνικόν άργυροελεφάντινον σήμαντρον φέρον την κάτωθι έπιγραφήν :

«Τῷ Έξοχωτάτῳ κ. Κ. Γεωργακοπούλῳ, ὃ ἡ τοῦ τρόπου Ἀρετῇ τηλικούτον εὐδοξίας χαρακτηρεῖ τοῖς ἔθνοσιν Ἐργοῖς ἐπέβαλεν ὥστε μὴ δύνασθαι τὴν ἐν Αἰθίοπαις - Ἀμπέμπα Ἑλληνικὴν Κοινότητα ἐπιλανθάνεσθαι τῶν αὐτῷ πεπραγμένων καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον.

Α.Α. 20.6.72 Ἑλληνικὴ Κοινότης Αἰθίοπαις-ΑΜΠΕΜΠΙΑ»

Ο κ. Πρόεδρος νῆχαρίστησε θερμῶς τοὺς διακεκριμένους ἐπισκέπτας καὶ ἐξέφρασε καὶ πάλιν τὸν μέγαλον του ενδιαφέροντα διὰ τὴν ἐν Αἰθίοπαις Ἀμπέμπα Ἑλληνικὴν Κοινότητα, ἡ ὁποία τιμᾷ τὴν Πατρίδα μας εἰς τὴν φίλην Ἀφρικανικὴν Χώραν.

ΤΙΜΗΤΙΚΟΝ ΓΕΥΜΑ

Υπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Παγκυβερνητικῆς Ἐνώσεως ὁργανοῦται τὴν 17 Νοεμβρίου εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Μεγάλης Βρετανίας γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Προέδρου τοῦ Ε.Ε.Σ. κ. Κωνστ. Γεωργακοπούλου, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀπονομῆς εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς Π.Ε. τοῦ τίτλου τοῦ Ἐπιτίμου Προέδρου τῆς, «λόγω τῶν μεγάλων ὑπηρεσιῶν ἃς προσέφερεν εἰς τὸν παρελθόντα καὶ προσφέρει εἰσέτι εἰς τὸ Κράτος μας καὶ τὴν Ἐπαρχίαν Καλαβρύτων», ὡς γράφει ἡ σχετικὴ πρόσκλησις.

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΙΚΡΟΥΣ

Στις παιδικές καρδιές υπάρχει ανεξάντλητος θησαυρός τρυφερότητας. ΑΛΦΟΝΣ ΝΤΩΝΤΕ

Ένα παιδί δε μένει ποτέ αδιάφορο : Ρωτάει, σχολιάζει, άμφιβάλλει, όλο και κάτι γυρεύει.

ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΑΝΔΗ

Τα παιδιά κάνουν πάρα πολλές ερωτήσεις. Θάθελα να ρωτούν λιγώτερο και να παρατηρούν περισσότερο. ΠΕΡΕΖ

Ός εξής μπορεί να όρίση κανείς τὸ παιδί : πλάσμα που άγνοεῖ τὸν εαυτό του. ΖΑΝΕ

Η κούκλα είναι τὸ παιδί τοῦ παιδιοῦ.

ΡΙΓΚΩΛ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΕΡΑΝΟΣ 1972

15, 16 ΚΑΙ 17 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
16 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΛΛΑΣ ΠΟΛΕΙΣ
19 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΑΙΘΡΟΝ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ιδρυθείς την 19ην Ιουνίου 1877 συνεπλήρωσε κατά το λήγον έτος ενενήκοντα πέντε έτη ζωής και δράσεως. Κατά την μακράν ταύτην περίοδον, έχων πλήρη επίγνωσιν του ότι η Ελλάς υπήρξεν ή γενέτειρα των ανθρωπιστικών ιδανικών, ήσκησε ταῦτα αδιάλειπτως επί ένα σχεδόν αἶωνα πρὸ τῆς καθιερώσεως τοῦ νέου συνθήματος τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ :

«ΔΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗΝ»

Η ὑπὸ τοῦ Ε.Ε.Σ. άσκησις τοῦ ανθρωπιστικοῦ ἔργου του κατὰ τὸ 1971 εἶχε τὰς ἀκολουθούσας, πολυτίμους διὰ τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ἐκδηλώσεις :

● Ἐνοσήλευσεν εἰς τὰ ἐν Ἀθήναις, Βούλα, Λέρῳ, Κονίστῃ, Πύλῳ καὶ Ἰκαρίᾳ Νοσοκομεία του 18.877 άσθενεῖς καλῶψαντας 455.734 ἡμέρας νοσηλείας.

● Διὰ τῶν Σταθμῶν Πρώτων Βοηθειῶν Ἀθηνῶν, Θεσσαλονίκης καὶ Πατρῶν, διὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἱατρικῶν τῶν Νοσοκομείων του, ὡς καὶ τῶν Ἐπαρχιακῶν τοιούτων, παρέσχε πρώτας βοηθείας καὶ ἱατροφαρμακευτικὴν περίθαλψιν εἰς 235.000 άσθενεῖς καὶ τραυματίας.

● Συνέλεξε 12.056 λίτρα αἵματος καὶ πλάσματος. Ἐξ αὐτῶν σημαντικὴν ποσότητα ἐχορήγησε δωρεάν.

● Ἐνίσχυσε δι' ἐφοδίων βοηθείας (ἱματισμοῦ, εἰδῶν κλινοστρωμνῆς, τροφίμων, φαρμάκων, ἐπιθεσμικοῦ καὶ κατασκευαστικοῦ ὕλικου) συνολικῆς ἀξίας περίπου 10.000.000 δραχμῶν, ἐκ τῶν ὁποίων μέρος διετέθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, θύματα σεισμῶν ἐν Τουρκίᾳ, πλημμυρῶν ἐν Μοζαμβίκη, Ἀφγανιστάν, Νεπάλ, πρόσφυγας τοῦ Ἀνατ. Πακιστάν καὶ πληγέντας ἐκ ξηρασίας εἰς Κένυαν. Ἐπίσης ἐχορήγησε βοήθειαν εἰς ἀπόρους ἐν Ἑλλάδι (ἱματισμῶν, τροφίμων, φάρμακα κλπ. ὕλικά) ἀξίας δραχμῶν 25.500.000.

● Διὰ τῆς Ὑπηρεσίας Ἀναζητήσεως ἐπέτυχεν τὴν ἀνέυρεσιν 514 προσώπων, ὧν ἀπὸ μακροῦ ἠγνοεῖτο ἡ τύχη καὶ τὴν ἀνασύνδεσιν τούτων μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των.

● Ἐκ τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Νοσοκόμων (τετραετοῦς φοιτήσεως) ἔλαβον δίπλωμα Νοσοκόμου καὶ Ἐπισκεπτρίας 66 Ἀδελφαὶ ἐν Ἀθήναις. Εἰς τὰς Ἐπαρχίας, ἐξεπαιδεύθησαν 326 Ἐθελονταὶ Νοσοκόμοι καὶ 144 Ἐθελονταὶ Κοινων. Προνοίας. 6.733 Ἑλληνίδες ἐξεπαιδεύθησαν ὑπὸ Ἀδελφῶν τοῦ Ε.Ε.Σ. ἐν Ἀθήναις καὶ εἰς τὰς Ἐπαρχίας εἰς τὴν «Οἶκος Νοσηλείαν» καὶ τὴν Ὑγιεινὴν γενικῶς.

● Ο Ε.Ε.Σ. Νεότητος, εἰς τὸν ὁποῖον μετέχουν 500.000 Ἑλληνόπαιδες, συγκροτοῦντες 32.000 ομάδας καὶ εκπαιδευόμενοι πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἱδανικῶν τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ὑπὸ 17.500 πολυτίμων Συνεργατῶν τοῦ Ε.Ε.Σ., εκπαιδευτικῶν λειτουργῶν, ἔχει καταταγῇ μετὰ τῶν πρωτίστων εἰς τὴν Διεθνή Ἐρυθροσταυρικὴν Οἰκογένειαν.

Ἀνώδυνος καὶ ἀκίνδυνος

Η ΑΙΜΟΔΟΣΙΑ

Η ΩΡΑΙΟΤΕΡΗ ΕΚΔΗΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΣ στὶς ἐφημερίδες δημοσιεύονται δραματικά ἐκκλήσεις ἀσθενῶν καὶ τραυματιῶν γιὰ τὴν προσφορά αἵματος. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς, πὺν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπανέδρουν τὴν ὑγεία τους, κινδυνεύουν στὸ κρεβάτι τοῦ πόνου, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει τὸ ἀπαραίτητο αἷμα πὺν θὰ χρησιμοποιήσῃ ὁ χειρουργὸς εἴτε γιὰ ν' ἀναπληρώσῃ τὸ αἷμα πὺν χάθηκε ἀπὸ τὸν τραυ-

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ε.Ε.Σ. κ. Κ. Γεωργακόπουλος παρακολουθεῖ Αἱμοδοσίαν.

ματισμὸ εἴτε γιὰ νὰ ἐνεργήσῃ μετὰγγισι κατὰ τὴν ἐγχείρησι.

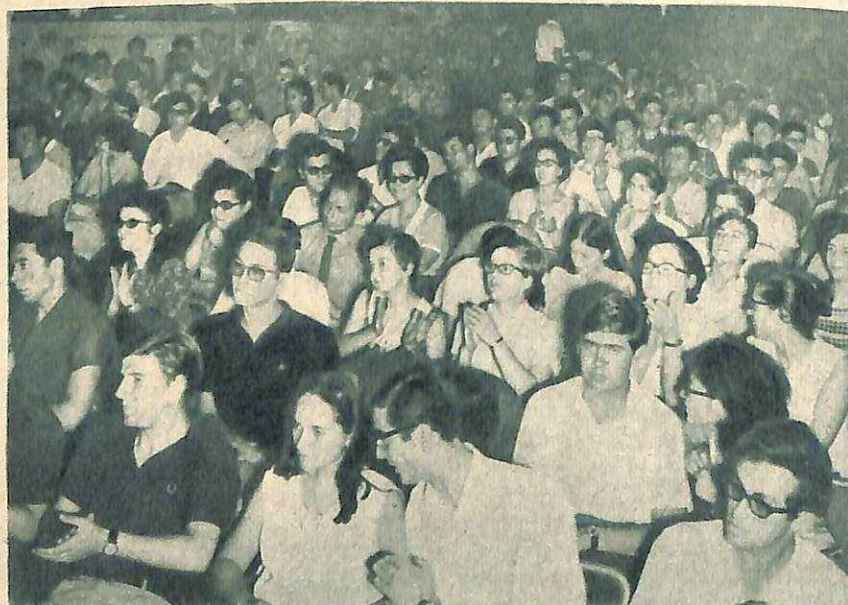
Ἡ καθημερινὴ τεχνολογικὴ πρόοδος — οὐδὲν καλὸν ἀμυγῆς κακοῦ — ἔκαμε συχνότερα τὰ ἀτυχήματα. Ἡ διάδοσις τοῦ αὐτοκινήτου δημιουργεῖ καθημερινῶς τροχαῖα ἀτυχήματα. Ἡ μηχανὴ πὺν ἀντικατέστησε πολλὰς ἐργασίας στὴ Βιομηχανία, φέρει καὶ αὐτὴ μέρος τῆς εὐθύνης γιὰ τὰ ἐργατικά ἀτυχήματα, ὅπως καὶ ἡ ἀνοικοδόμησις. Εἰς τὰ περισσότερα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ ἀτυχήματα χρειάζεται αἷμα.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἱατρικὴ μετὰ τὴν πρόοδό της δημιουργεῖ καὶ αὐτὴ ἀνάγκη εἰς αἷμα. Σήμερον γίνονται πόλῳροι ἐγχειρήσεις, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων πρέπει συνεχῶς νὰ μεταγγίζεται αἷμα εἰς τὸν ἐγχειρούμενον. Ὑπάρχουν περιπτώσεις πὺν ἡ εἰς αἷμα ἀνάγκη εἰς πα-

ρομοίας ἐγχειρήσεις φθάνει πολλὰ χιλιόγραμμα. Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν παθολογίαν, νεώτεροι ἐρευνᾶ ἀπέδειξαν ὅτι ἡ μετὰγγισις αἵματος ἐνεργεῖ εὐεργετικά.

Πλέον αὐτῶν, ἡ Ἑλλάς ἔχει τὸ θλιβερόν προνόμιον, ὡς εὐρισκομένη εἰς τὴν Μεσόγειον, νὰ ἔχῃ πολλὰ παιδιά πὺν πάσχουν ἀπὸ μίαν νόσον — τὴν λεγομένην νόσον τοῦ Κύλευ — πὺν προσβάλλει τὸν σπλῆνα, καὶ πὺν τὰ παιδιά αὐτὰ γιὰ νὰ κρατηθοῦν εἰς τὴν ζωὴν νὰ ἔχουν ἀπόλυτον ἀνάγκη τακτικῶν μεταγγίσεων αἵματος.

ΤΟ ΑΙΜΑ εἶναι ἀτυχῶς εἶδος πὺν δὲν παρασκευάζεται βιομηχανικῶς. Τίποτε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸ ἀντικαταστήσῃ. Καὶ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἡ ἐπιστήμη τὴν ἴασιν τραυματιῶν ἢ ἀσθενῶν πρέπει νὰ ἔχῃ εἰς τὴν διάθεσί της κ ἄ θ ε σ τ ι γ μ ῆ ν τὴν ἀναγκαῖον ποσότητα αἵματος. Εὐτυχῶς ἐπετεύχθη νὰ διατηρῆται τὸ αἷμα — ἐντὸς ψυγείων — ἐπ' ὠρισμένον διάστημα, ὥστε στὴν δεδομένη στιγμή νὰ δύναται ὁ θεράπων ἱατρός εἴτε ὁ χειρουργὸς νὰ τὸ χρησιμοποιή. Ἀλλὰ πὺν θὰ εὐρεθῇ τὸ αἷμα αὐτό; Πρέπει νὰ ὑπάρξουν ἀρκετοὶ δόται πὺν νὰ τὸ προσφέρουν. Νὰ τὸ π ρ ο -

Φοιτηταὶ παρακολουθοῦν διλέξιν περὶ αἱμοδοσίας.

σ φ έ ρ ο υ ν, τονίζομε τὴν λέξιν, διότι παγκοσμίως πλέον ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἀποτελῇ ὄνειδος τὸ ἐμπορίον τοῦ αἵματος. Τὸ αἷμα, θεῖον δῶρον, πὺν ἡ φύσις ἐπλούτισε μ' αὐτὸ τὸ σῶμα μας, εἶναι ἀπαράδεκτον ν' ἀποτελῇ εἶδος συναλλαγῆς. Εἶναι μιὰ ἀντιχριστιανικὴ συναλλαγὴ τὴν ὁποία κατεδίκασε ὁλος ὁ πολιτισμένος κόσμος. Ἀπεναντίας, ἀποτελεῖ τὴν ὠραιότεραν πράξιν, πράξιν χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης ἡ προσφορά του.

Τὶ συγκινητικώτερον ἀπὸ τὸ αἶσθημα τοῦ αἱμοδότου ὅτι μετὰ τὸ προσφερόμενον ἀπὸ αὐτὸν αἷμα θὰ σωθῇ ἓνας συνάνθρωπός του, ἀγνωστος εἰς αὐτόν, ἀλλὰ πὺν θὰ τὸν εὐλογῇ ἐφ' ὅρον ζωῆς, ἀφοῦ χάρις εἰς τὴν εὐγενῇ χειρονομίαν του κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ τὸν θάνατον καὶ νὰ ἐπανέλθῃ σῶος εἰς τὴν ζωὴν!

ΑΣΦΑΛΩΣ ἡ ἐπιστήμη, πρὶν ἀκόμη ζητήσῃ ἀπὸ τὰ ἄτομα νὰ προσφέρουν αἷμα γιὰ τοὺς πάσχοντας, ἦτο βεβαία, ὅτι γιὰ τὴν σωτηρίαν ἑνὸς ἀτόμου δὲν θὰ ἦτο παραδεκτὸ νὰ θυσιάζεται ἄλλο. Καὶ πράγματι εἶναι γεγονός ὅτι ἡ αἱμοδοσία εἶναι ἐντελὴς ἀ κ ἰ ν δ υ ν ο ς. Ἡ ποσότης αἵματος πὺν λαμβάνεται ἀπὸ τὸν αἱμοδότη ἀναπληροῦται πολὺ γρήγορα ἀπὸ τὸν ὄργανισμό. Κάθε ἄτομο πὺν ἔχει περάσει τὰ 18 χρόνια μπόρεῖ νὰ προσφέρῃ ἐντελὴς ἀκινδύνως αἷμα, ἀκόμη καὶ τρεῖς φορές τὸ ἔτος. Δὲν θὰ διατρέξῃ κανέναν κίνδυνον ἀπολύτως.

(Συνέχεια στὴν σελίδῃ 9)

Ἀπὸ τὰ κείμενα τῆς ἐκλιπούσης συνεργατικῆς μας

ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑ

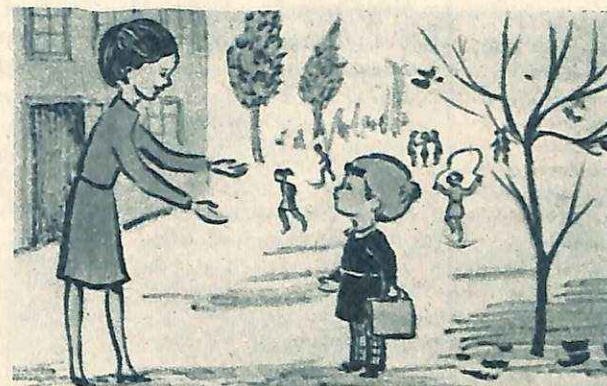
(Θείας Λένας)

Ἡ θεία Λένα ὡς γράφει:

ΚΑΛΗ ΣΟΥ ΧΡΟΝΙΑ, ΠΑΙΔΑΚΙ ΜΟΥ...

Καλὰ μὺν παιδιά,

Τὶς δεκαπέντε μέρες τοῦ Ὀκτωβρίου πὺν ἔμενα ἀκόμη στὴν ἐξοχή, εἶχα κάθε πρωί, ἀπὸ τὸ παράθυρό μου, μιὰ ὑπέροχην εἰκόνα: Ἐνα μικρὸ παιδάκι πὺν πήγαινε στὸ σχολεῖο. Ξεπρόβαλλε πάντα τὴν ἴδια ὥρα, καμαρωτὸ καὶ χαρούμενον, μέσα ἀπ' τὰ πεῦκα, μετὰ τὴν καθαρὴν μπλὲ ποδίτσα του, μετὰ τὸν ἄσπρο γι-καδάκο του καὶ μετὰ τὴν μικρὴν του σάκα στὸ χέρι. Τὸ

Σχέδ. ΜΑΡ. ΒΟΥΔΟΥΤΡΟΓΑΟΥ

κρατοῦσε κάποια ἡλικιωμένη κυρία, ἡ γιαγιά του. Σίγουρα, καὶ εἶχε καὶ ἐκεῖνη τὸ ἴδιο περηφάνο ὄψος, τὴν ἴδια, λές, χαρά. Τὸ καμάριον κάθε πρωί καὶ συλλογίζομουν:

— Καλὸ μὺν παιδάκι... πηγαίνει πρώτη φορὰ στὸ Σχολεῖο, γιὰ νὰ μάθῃ γράμματα. «Γράμματα — σπουδάματα, τοῦ Θεοῦ τὰ πράματα». Σοῦ ἔχουν πεῖ ἀπὸ τὸ σπῆτι πὺν πρέπει νὰ γίνῃς ἓνας καλὸς μαθητής, ἓνα καλὸ καὶ εὐγενικὸ παιδί. Δὲν καταλαβαίνεις ἀκόμη τί σοῦ ζητοῦν καὶ γιὰ τί στὸ ζητοῦν. Μὰ θέλεις νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃς ὅλους καὶ γι' αὐτὸ πηγαίνεις μετὰ χαρὰ καὶ ἐμπιστοσύνην στὸ πρῶτο σου Σχολεῖο.

Ναί, σ' αὐτὸ θὰ μάθῃς τὰ πρῶτα γράμματα, σ' αὐτὸ ἡ καλὴ σου δασκάλα θὰ προσπαθήσῃ ν' ἀνοίξῃ μετὰ προσοχὴ καὶ τρυφερότητα τὸ μικρὸ κλειστὸ μπουμπουκι, πὺν εἶναι σήμερον τὸ μυαλοῦδάκι σου, καὶ νὰ τὸ στρέψῃ πρὸς τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου, τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς γνώσεως. Σ' αὐτὸ θὰ κἀνῃς τοὺς πρῶτους

σου φίλους, σ' αὐτὸ θὰ γνωρίσῃς τὶς πρῶτες σου χαρὲς καὶ τὶς πρῶτες σου παιδικὲς στενοχώριες.

Στὸ Σχολεῖο σου θὰ μάθῃς πὺν ἡ ζωὴ εἶναι ἀγώνας καὶ πὺν πρέπει νὰ πολεμήσῃς κανεῖς μόνος καὶ μετὰ τὰ δικά του ὅπλα, γιὰ ν' ἀναδειχθῇ καὶ ἀργότερα γιὰ νὰ ὠφελησῇ. Στὸ πρῶτο σου Σχολεῖο θὰ ἀκούσῃς τὸν πρῶτο γλυκὸ ἔπαινον ἀπὸ ξένο, καὶ ἐδῶ καμμιά φορὰ θὰ ὑποστήσῃς καὶ τὴν πρώτην σου δημόσια τιμωρία. Καὶ σ' αὐτό, πρὶν ἀπ' ὅλα, θὰ μάθῃς — καὶ ἴσως κάπως ἀπότομα — πὺν δὲν ὑπάρχεις μόνῳχα ἐσὺ στὸν κόσμον, πὺν ὑπάρχουν καὶ ἄλλα παιδιά, μετὰ τὶς ἴδιες ὑποχρεώσεις, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰ ἴδια δικαιώματα. Κακομαθημένο ἀπὸ τὸ σπῆτι, ὅπου ὅλοι καὶ ὅλα ὑπάκουαν πρόθυμα καὶ ἀναντίρρητα ὡς τώρα στὴν παντοδύναμη θέλησί σου, θὰ πληροφορηθῇς κατὰπληκτο πὺν στὸ Σχολεῖο δὲν εἶσαι ἓνα μεμονωμένο ἄτομον μετὰ δικήν σου ἀνεξάρτητην θέλησιν, ὅπως ἦσουν στὸ σπῆτι, ἀλλὰ ἓνα μέλος, ἓνα μέρος τῆς ομάδας, τῆς ομάδας αὐτῆς πὺν λέγεται «σχολικὴ κοινωνία».

Δὲν περνᾶνε οὐτε τὰ πείσματα οὐτε οἱ ἰδιοτροπίες σου οὐτε οἱ παράλογες, καμμιά φορὰ, ἐπιθυμίες σου. Θὰ μάθῃς τί θὰ πῇ πειθαρχία, σχολικὸς νόμος, συμβιβασμός, ὑποχωρητικότητα, ὁμαδικὴ ζωὴ. Θὰ μάθῃς πὺν γιὰ νὰ διακριθῇς καὶ νὰ ξεχωρίσῃς ἀπ' τοὺς ἄλλους, θὰ χρειασθῇ νὰ ἐργασθῇς, νὰ αγωνισθῇς καὶ νὰ συναγωνισθῇς σ' εὐγενικὴ ἀμιλλα μετὰ τοὺς ἄλλους συμμαθητές σου. Καὶ τὸ βραβεῖο πὺν ἴσως κάποτε πάρῃς — ἓνα «μπράβο», ἓνας καλὸς βαθμός, μιὰ ἐπιδεικνυστικὴ ματιά τοῦ δασκάλου σου — θὰ σοῦ δοθῇ ὄχι γιὰ τί εἶσαι τὸ χαϊδεμένο, τὸ μονακριβὸ καὶ μυριαγᾶντο παιδί τῆς οἰκογενείας σου, μὰ γιὰ τί θὰ τὸ ἀξίως πραγματικά.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι τόσο ὠραία, τόσο χρήσιμα, τόσο ἀπαραίτητα, πὺν θὰ τὰ θυμᾶσαι πάντα μετὰ νοσταλγία. Οἱ εὐχὲς τῶν δικῶν σου σε συνοδεύουν κάθε μέρα μετὰ ἀγάπην. Καὶ ἀπὸ τὸ μάγουλο τῆς Γιαγιάς, ἐκεῖ στὴν ἐξώπορτα τοῦ Σχολείου, πὺν σ' ἀφήνει ἀπὸ τὸ χεράκι γιὰ νὰ μῆς μέσα στὴν σχολικὴν ζωὴν σὰν ἓνα ἄτομον καὶ ἐσὺ μέσα σ' ἄλλα, κολάει ἓνα δάκρυ. Ἐσὺ δὲν τὸ βλέπεις. Εἶναι δάκρυ χαρᾶς καὶ περηφάνειας. Πήγαινε μέσα, καλὸ μὺν παιδάκι. Ἡ δασκάλα σου σε περιμένει... Καλὴ σου χρονιά!...

Μετὰ πολλὴ ἀγάπην καὶ στοργήν,

Ἡ Θεία Λένα

ΠΟΙΟΝ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

«Αυτό το απέραντον Σύμπαν, το σιωπηλόν, με φοβίζει και με κάμνει να ανατριχιάζω» έγραφε ο Γάλλος φιλόσοφος Πασκάλ. Πράγματι όταν το κοιτάζουμε την νύκτα μας γεμίζει συλλογισμούς και απορίας. Αρά γε έτσι ήτο ανέκαθεν ή την μορφήν που έχει σήμερα την επήρε βαθμυδόν; Φυσικά όπως μας λέγει και ή Γραφή «ή γή ήν άόρατος και άκατασκεύαστος και σκότος επάνω της άβύσσου και πνεύμα Θεού έπεφέρετο επάνω του ύδατος». Οί άστρονόμοι αυτό άκριβώς προσπαθούν να άνιχνεύσουν: Με ποιους νόμους φυσικούς και μηχανικούς το πνεύμα του Θεού καθόρισε να σχηματισθούν το Σύμπαντος τα ούρανια σώματα και ποιάς μορφάς επήρε ή ύλη ή άρχική δια να διαμορφωθή το σύμπαν όπως το βλέπομεν σήμερα.

Η πρώτη άπορία του κοιτάζοντος τον ούρανόν είναι: Πόσον μεγάλος εις έκτασιν είναι ο κόσμος και τί σχήμα έχει. Έδώ πρέπει να διακρίνωμεν δύο πράγματα: άλλο χώρος και άλλο κόσμος ή σύμπαν. Ο χώρος είναι απέραντος και άπειροίριτος χωρίς πέρατα, «άπειρος». Το σύμπαν όμως, εκεί δηλαδή που υπάρχουν ούρανια σώματα, δεν είναι άπειρον. Έχει πέρατα, σύνορα και κατά την έκφρασιν του Αϊνστάϊν είναι «πεπερασμένον άπειρον». Πέραν από το σύμπαν υπάρχει χώρος κενός.

Διά το σχήμα που έχει το σύμπαν υπάρχουν διαφοραί. Αί γεωμετρικά διαστάσεις κατά την γεωμετρίαν του Εύκλειδου είναι τρεις, μήκος, πλάτος, ύψος, και εις το σύμπαν επεκτείνονται αι διαστάσεις αυτάι μας δίδουν ένα πελώριον κύβον. Ο χριστιανός γεωγράφος Κοσμάς Ίνδικοπλεύστης, ζήσας περί το 430 εις την Άλεξάνδρειαν, φαντάζεται το σύμπαν ως ένα τεράστιον κύβον. Και άκριβώς ή τοπογραφία του λέγεται χριστιανική, επειδή θεωρεί τον κόσμον ως κύβον, εναντιθέσει προς τούς μη χριστιανούς γεωγράφους και άστρονόμους που έθεώρουν τον κόσμον ως σφαίραν.

Κατά τον Κοσμάν λοιπόν, το σύμπαν έχει σχήμα κύβου και διαιρείται εις δύο μέρη, το κάτω, όπου υπάρχει ή παρούσα ζωή επί της

γής, και το άνω μέρος του κύβου, το όποιον είναι ή περιοχή της άθανασίας. Ο Χριστός έγινε άνθρωπος άκριβώς δια να μάς αναγάγη εκ του κάτω χώρου εις τον άνω της άθανασίας και της τελείας γνώσεως. Και αι μὲν αντιλήψεις αυτάι του Κοσμά είναι καθαρώς φιλοσοφικής και θεολογικής φύσεως θεωρήσεις, δεικνύουν όμως, ότι παρά την γενικήν αντίληψιν των παλαιών άστρονόμων, ότι το σύμπαν έχει σχήμα σφαίρας, υπήρχον και αντιλήψεις, σύμφωνοι προς τα γεωμε-

τρικά γνωρίσματα του χώρου, ότι το σύμπαν έχει σχήμα κύβου.

Έχουμε λοιπόν δύο αντιλήψεις περί του σχήματος του σύμπαντος, μίαν ότι έχει σχήμα σφαίρας και άλλη κύβου. Σήμεραρον επικρατεί και τρίτη αντίληψις ότι δεν είναι άκριβώς σφαίρα με περίγραμμα κύκλου, αλλά με περίγραμμα ελλείψεως εις σχήμα αυγού.

Ο ΟΥΡΑΝΟΣ ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Τας έσπερινάς ώρας του Νοεμβρίου το πλέον ενδιαφέρον σημείον του ούρανού είναι εις τα ΒΑ με τον Πήγασον ύψηλά, την Άνδρομέδαν και τον Περσέα κατόπιν και εν συνεχεία άριστερά την Αίγα του Ήνιόχου και δεξιά τον Λαμπαδίαν

του Ταύρου. Όλίγον άριστερώτερα και κάτω του Λαμπαδίου είναι ο πλανήτης Κρόνος λάμπων ως άστήρ α' μεγέθους. Προς τα ΝΑ το βράδυ διακρίνεται ως λαμπρότερος άστήρ όλου του στερεώματος ο πλανήτης Ζεύς εις το ζώδιον του Τοξότου. Ο πλανήτης Έρμης κατά τον Νοέμβριον πηγαίνει οπισθεν του ήλιου εις απόστασιν 23 μοιρών, αλλά ή θέσις του εις το νοτιώτερον σημείον της εκλειπτικής τον κάμνει άόρατον. Η Άφροδίτη, ο λαμπρότερος πλανήτης, εξακολουθεί να είναι πρωϊνός άστήρ — Έωσφόρος — εις το ζώδιον της Παρθένου, αλλά κατά την διάρκεια του μηνός. Η Σελήνη είναι καλός οδηγός δια να επισημάνωμεν τούς πλανήτας και άλλους άστέρας. Την 3ην Νοεμβρίου το πρωί ή φθίνουσα μήνη άσθενής εδρίσκεται πλησίον της Άφροδίτης. Την 4ην πλησιάζει τον Άρην. Την 6ην έχομεν Νέαν Σελήνην. Την 10ην ως αυξουσα μήνη εδρίσκεται πλησίον του Διός. Την 21ην έχομεν πανσέληνον. Την 22αν περνά πλησίον του Κρόνου.

Όποιος έχει καλά κιάλια ήμπορεί τον Νοέμβριον και κατόπιν να παρατηρήση ένα πλανήτητο — ειδή, την Έστίαν, τον μεγέθους άστέρα αυτήν την εποχήν. Μεταξύ Άρεως και Διός κινούνται περί τον ήλιον πλήθος μικρών πλανητών, που καλούνται πλανητοειδείς. Είς εξ αυτών, ή Έστία, κινουμένη πλησίον του Λαμπαδίου και του Κρόνου είναι όρατή καθ' όλην την νύκτα κατά τον Νοέμβριον, ήμπορεί όμως να την παρατηρή κανείς και κατά τούς επομένους μήνας όπως φαίνεται εις το σχήμα. Επειδή οί άλλοι άστέρες έχουν σταθερήν θέσιν, ενώ ή Έστία μετακινείται, είναι εύκολον να την επισημάνωμεν με την βοήθειαν μιās διόπτρας.

ΠΑΛΛΙΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ

Άνώδυνος και άκίνδυνος

Η ΑΙΜΟΔΟΣΙΑ

Η ώραιότερη έκδήλωσις της ανθρώπινης άλληλεγγύης

(Συνέχεια από την σελίδα 6)

Ούτε και είναι οδυνηρή ή αίμοληψία. Είναι απλώς σαν μιὰ ένεσι, μιὰ ένεσι όμως που θα φέρη την ίασι σ' ένα άλλο άτομο, που από ένα άτύχημα, από μιὰ νόσο δεν θα ιαθῇ αν δεν υπάρξη ο αίμοδότης, ο χριστιανός, ο ανιδιοτελής που θα προσφέρει το αίμα.

ΕΙΝΑΙ ΙΣΩΣ εκ πρώτης όφews περιεργον το ότι το περιοδικό μας, απευθυνόμενον σε νέους κυρίως και μάλιστα μαθητάς, κάμει το κήρυγμα αυτό δια την έθελουσία προσφορά αίματος. Ο λόγος είναι απλούστατος: Είς όλα τα Έθνη υπάρχουν δεκάδες χιλιάδων έθελονταιί αίμοδότες, που το θεωρούν καθήκον τους, τουλάχιστον δυο φορές τον χρόνο να προσέλθουν εις τα Κέντρα Αίμοδοσίας και να προσφέρουν το πολύτιμο αυτό και σωτήριο υγρό. Αν εις την Ελλάδα ύστεροῦμε σχετικώς, τούτο δεν οφείλεται εις την έλλειψι προθυμίας, και την έλλειψι χριστιανικής αντιλήψεως του Κοιτου για την επιτέλεσιν του καθήκοντος αυτού. Οφείλεται εις την έλλειψι σχετικής διαφωτίσεως. Μιάν έλλειψι, την όποιαν έρχεται σήμερα το Κράτος ν' αναπληρώση. Και ο Έλληνικός Έρυθρός Σταυρός, ο όποιος είναι ο πρώτος που εισήγαγε την αίμοδοσία στην Ελλάδα, συνεπικουρεί στην προσπάθεια αυτή και σήμερα. Καλεί όλους τούς νέους Έρυθροσταυρίτες να γίνουν κήρυκες της θεαρέστου αυτής πράξεως. Με το σύνθημα «ΔΩΣΕ ΑΙΓΟ ΑΙΜΑ ΣΩΖΕΙΣ ΜΙΑ ΖΩΗ» να ξεκινήσουν όλοι για τη σταυροφορία αυτή, ώστε και στο κεφάλαιο αυτό ή Πατρίς μας να μὴν ύστερήσῃ των άλλων λαών.

ΠΑΥΛΟΥ ΒΑΛΑΣΑΚΗ

Μύθοι Αισώπου

ΚΟΡΑΚΑΣ ΚΑΙ ΑΛΕΠΟΥ

Σχεδ. Π. ΒΑΛΑΣΑΚΗ

Μια μέρα ο Κοράκας, σκαρφαλωμένος σ' ένα δέντρο, κρατούσε στο ράμφος τον ένα κομμάτι τυρί.

Ένοιωσε από μακριά ή άλεπού τη μυρωδιά του τυριού και πεινασμένη καθώς ήταν, πλησίασε.

— Έ, καλημέρα, κύρ Κοράκα, είπε. Τι όμορφες είναι αυτές σημερα! Τι νόστιμος που μου φαίνεται! Μά την αλήθεια, αν ή φωνή σου ταίριαζε στην όμορφιά με τα φτερά σου, ασφαλώς θα ήσουν ο βασιλιάς και ή δόξα αυτού του δάσους.

Όταν άκουσε αυτά τα λόγια ο

Κοράκας, πήγε να τραλιάβῃ απ' τη χαρά του. Και για ν' αποδείξῃ στην Άλεπού ότι ή φωνή του ήταν πραγματικά αντίξια της όμορφιάς του, άνοιξε το στόμα του για να φωνάξῃ. Φυσικά το τυρί του έπεσε. Η Άλεπού το άρπαξε στον άέρα, το έχασε και του είπε: —Μάθε, καλέ μου φίλε, πως ο κόλακας ζῇ σε βάρος αυτού που κάθεται και τον άκούει. Νομίζω πως το μάθημα αυτό άξίζει ένα κομμάτι τυρί.

Ο Κοράκας, καταντροσιασμένος, δοκίμασε — λιγάκι άργά — πως δε θα την ξαναπαθή ποτέ πιά.

Ἡ ἀποθέωσι ἐνὸς Ὀλυμπιονίκῃ

Δὲν ἔχει περάσει πολὺς καιρὸς ἀπὸ τὴς θαυμάσιες ἐκεῖνες μέρες τοῦ Σεπτεμβρίου, πὺν καθισμένοι μπροστὰ στὴν τηλεόρασι περιμέναμε μ' ἀγωνία ν' ἀρχίσουν οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες.

Ἀκόμα καὶ τώρα ἔχουμε στὰ μάτια μας τὴν ὁμορφη τελετὴ τῆς ἐνάρξεως μὲ τ' ἄσπρα περιστέρια νὰ φτερογυρίζουν στὸν οὐρανὸ καὶ τὴν παρέλασι τῶν ἀθλητῶν μὲ τὴς σημαῖες τους ξεδιπλωμένες τὴν μιὰ δίπλα στὴν ἄλλη. Ἀναπολοῦμε τὸ ἄναμα τῆς ἱερῆς φλόγας στὸν πυρὸ ψηλὸ σημεῖο τοῦ σταδίου καὶ γεμίζουμε ἐθνικὴ περηφάνεια γιὰτὴ αὐτὴ ἡ φλόγα ἀναψε στὴ χώρα μας ἐδῶ καὶ χιλιάδες χρόνια.

Ἀκόμα καὶ τώρα ἔχουμε στ' αὐτιά μας τὸ ἀπὸνχο ἀπὸ τὴς φωνὲς τοῦ κόσμου πὺν εἶχε πλημμυρίσει τὸ στάδιο καὶ φώναζε μ' ἐνθουσιασμό. Ἀκόμα καὶ τώρα μᾶς πιάνει ἡ συγκίνησι καθὼς θυμόμαστε τοὺς ἀθλητὲς ν' ἀνεβαίνουν στὸ βᾶθρο καὶ νὰ παίρνουν τὴν ἐπιβράβευσί τους ἀκούγοντας σὲ στάσι προσοχῆς, δακρυσμένοι, τὸν ἐθνικὸ τους ὕμνο.

Ἡμαστέ λοιπὸν ἓνα βράδυ συγκεντρωμένοι πολλοὶ φίλοι καὶ πολλὰ παιδιὰ κ' ἦταν τὸ σπῆτι μας ἓνας μικρὸς κινηματογράφος μ' ἀραδιασμένες δίπλα δίπλα τὴς καρτέκλες. Τὰ παιδιὰ στὴ διάορκεια τῶν ἀγώνων σχεδὸν δὲν ἀνάσαιναν κ' ὕστερα, ἀνάλογο μὲ τὴς προτιμήσεις τους, φώναζαν καὶ παραληροῦσαν. Τὸ παιδαμόνιο πὺν ἐπακολουθοῦσε κάθε ἀγώνισμα ἐδειχνε ὅλη τὴ χαρὰ, ὅλη τὴν ἀπῆλψι πὺν εἶχε μέσα στὴν ψυχὴ τους ἡ εὐγενικὴ ἀναμέτρησι στὸ χῶρο τοῦ στίβου ἀπὸ τὰ νῆατα ὅλων τοῦ κόσμου.

Ὅταν πῶς τέλειωσαν οἱ ἀγῶνες, κάναμε μιὰ πολὺ ὠραία συζήτησι, πὺν τὴν ἀνοῖξε ἓνας παλιὸς μας φίλος μὲ τὴ ζεστὴ του φωνή.

—Ἐχετε δίκιο νὰ κάνετε ἔτσι, εἶπε γυρίζοντας στὰ παιδιὰ. Ἡ ἰδέα τοῦ ἀθλητισμοῦ εἶναι μιὰ μεγάλη ἰδέα. Καὶ τὴν ὑπηρετήσαν μὲ πάθος, σεμνότητα καὶ συνέπεια οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι. «Ἡ εὐφροσύνη γιὰ τὸν ἴδιο τὸν μόχθο καὶ τὴν τιμὴ», ὅπως γράφει κάποιος ὁ Πίνδαρος, ἀνέβαζε τὸν ἀθλητισμὸ σὲ ἰδανικὲς σφαίρες. Κι ὅχι μόνο αὐτό. Μὰ στοὺς ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες οἱ Ἕλληνες ἐδειχναν τὸ ἀγωνιστικὸ τους πνεῦμα, τὴν ἀσκήσι καὶ τὴν πειθαρχία τους κ' ἐθρῖσκαν συγχρόνως τὴν εὐκαιρία νὰ διαπιστώσουν ὅτι ἀνήκουν ὅλοι στὸ ἴδιο ἔθνος. Γιὰτὴ στὴς ἀθλητικὲς αὐτὲς γιορτὲς γίνονταν δεκτοὶ μόνο οἱ ἀθλητὲς ἐκεῖνοι, πὺν μποροῦσαν ν' ἀποδείξουν τὴν ἑλληνικὴ τους καταγωγή. Ὅλες λοιπὸν οἱ ἀνεξάρτητες πόλεις τῶν Ἑλλήνων, πὺν πολεμοῦσαν μετὰξὺ τους, παρουσιάζονταν ἐνωμένες κι ἀδελφωμένες μπροστὰ στὸν εἰδυλλιακὸ χῶρο τῆς Ὀλυμπίας. Οἱ πόλεμοι σταματοῦσαν. Κανένα ἐνοπλο στράτευμα δὲν μποροῦσε νὰ περάσῃ τὸν χῶρο τῆς Ἡλείας, πὺν εἶχε κηρυχθῇ ἱερή. Ἀκόμα καὶ οἱ βάοβαροι σταματοῦσαν ἐκεῖ γιὰ νὰ προσκυνήσουν.

—Θυμῆθηκα τώρα τοὺς στίχους τοῦ Σιμωνίδη τοῦ Κεῖου, τοῦ μεγάλου ἐπιγραμματοποιοῦ τῆς ἀρχαιότητος, εἶπε κάποιος ἄλλος κύριος. «Τὸ σπουδαιότερο πρᾶγμα στὸν ἄνθρωπο εἶναι ἡ ὕγεια, ἡ ὁμορφιά, ὁ

πλοῦτος πὺν ἀποκτήθηκε χωρὶς ἀπάτη καὶ τὸ νὰ εἶσαι νέος ἀνάμεσα σὲ νέους». Δὲν εἶναι πολὺ ὁμορφο; Συνδυασμὸς ὅλων αὐτῶν τῶν ἀγαθῶν ἦταν οἱ ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες.

—Ναί! πετάχτηκε ἓνας μικρὸς. Ἀλλ' ὅμως δὲν τοὺς χάριζαν χρυσὰ μετάλλια, τοὺς ἔδιναν μόνο ἓνα κλαδί ἐλιάς.

Ὁ κύριος χαμογέλασε καὶ τοῦ χάιδεψε τὸ κεφάλι.

—Αὐτὸ ὅμως τὸ κλαδί τῆς ἐλιάς ἦταν τὸ εἰσιτήριο πὺν τοὺς ἀνοῖγε τὴν πόρτα γιὰ νὰ περάσουν στὴν ἀθανασία. Ὁ ὀλυμπιονίκης ἀποθεωνόταν. Γινόταν τὸ εἰδωλὸ τῆς ἐποχῆς του. Ἐβγαίνε ἀπὸ τὴς φάλαγγες τῶν κοινῶν θνητῶν κι ἔλαμπε σὰν ἀστὲρι στὸ χῶρο τῶν θοῶλων καὶ τῆς αἰωνιότητος. Ἐνα πέτρινο ἀγάλματό του στήνονταν στὴν Ὀλυμπία κι ἓνα μαρμάρينو στὴν ἰδιαίτερη πατρίδα του. Τὰ τεῖχη γκρεμίζονταν γιὰ νὰ περάσῃ μ' ἓνα ἄρμα πὺν τὸ ἔσερναν τέσσερα ἄλογα. Μιὰ τιμητικὴ θέσι τὸν περιέμενε δίπλα στὸ βασιλιά. Τ' ὄνομά του γραφόταν μὲ ἀνεξίτηλα γράμματα στοὺς καταλόγους τῶν ὀλυμπιονικῶν, γιὰ νὰ τὸ διαβάσουν καὶ νὰ θαυμάζουν οἱ ἐπερχόμενες γενεές. Κ' οἱ ποιητὲς συνέθεταν ὠδὲς καὶ ἐπινίκιους ὕμνους, πασχίζοντας νὰ βροῦν τὴς ρίξες τῆς γενιᾶς του ἀνάμεσα στοὺς θεοὺς καὶ στὸ μεγαλεῖο τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς.

Τότε ξαναμίλησε ὁ πρῶτος κύριος πὺν παρακολουθοῦσε μὲ προσοχὴ τὴν συζήτησι.

—Ἡξερα πὺν θὰ γινόταν μιὰ τέτοια κουβέντα καὶ σᾶς ἔφερα νὰ δῆτε κάτι πὺν ἀξίζει τὸν κόπο. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔκοβαν καὶ νομίσματα ἀναμνηστικά γιὰ νὰ τιμήσουν τοὺς ὀλυμπιονίκους.

Ἐβγάλε ἀπὸ τὴν τσέπη του δυὸ μικρὲς φωτογραφίες. Ἡ μιὰ ἐδειχνε τὴν μπροστινὴν πλευρὰ ἐνὸς νομίσματος καὶ ἡ ἄλλη τὴν πίσω πλευρὰ του.

—Κοιτάξτε, μᾶς εἶπε. Αὐτὸ εἶναι ἓνα ἀναμνηστικὸ δεκάδραχμο, δηλαδὴ νόμισμα δέκα δραχμῶν, πὺν ἔκοψε τὸ 412 περίπου π.Χ. ὁ Ἀκράγας, ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ ἀποικία τῆς Σικελίας γιὰ ν' ἀπαθανάτισῃ ἓνα μεγάλο γεγονός: μιὰ ὀλυμπιακὴ νίκη. Εἶναι ἓνα

νόμισμα δυσέορετο, ἔχει τεράστια ἀξία κι εἶναι ἀπὸ τὰ πῶς καλλιτεχνικὰ τῆς ἀρχαιότητος.

—Γιὰ ποιὸν τὸ ἔκοβαν; ρώτησε ἓνας ἀπὸ τοὺς μικροὺς μὲ περιέργεια.

—Γιὰ τὸν Ἐξαίνετο. Ἐτσι τὸν ἔλεγον. Φαίνεται πὺν δὲν ἦταν μόνο ἓνας σπουδαῖος ἀθλητὴς ἀλλὰ καὶ ἓνας θαυμάσιος πολίτης.

—Πὺν τὸ ξέρετε; ξαναρώτησε δύσπιστος ὁ μικρὸς.

—Τὸ διάβασα. Τὸ ὄνομά του εἶναι γραμμένο στοὺς καταλόγους τῶν ὀλυμπιονικῶν. Αὐτοὺς τοὺς καταλόγους τοὺς ἔγραψε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ 400 π.Χ. ὁ σοφιστὴς Ἰππίας μὲ βᾶσι τὰ ἀρχεῖα τῆς Ὀλυμπίας, τὴν προφορικὴν παράδοσι καὶ τὴς ζωντανὲς ἀναμνήσεις. Ἄν διαβάσῃς λοιπὸν θὰ δῆς, ὅτι στὴν 91ῃ ὀλυμπιάδα, τὸ 416 π.Χ. φηγοῦράει τὸ ὄνομα τοῦ Ἐξαίνετο τοῦ Ἀκαραγαντίου, πὺν νίκησε «νίκην πρῶτην» στὸ στάδιον.

—Μὰ ἐσεῖς μᾶς εἶπατε ὅτι τὸ νόμισμα τὸ ἔκοβαν τὸ 412 π.Χ., πετάχτηκε κάποιος ἄλλος πιστωτικός.

—Ναί. Γιὰτὸ τὸ νόμισμα ἀφορᾷ τὴν δεύτερη νίκη τοῦ Ἐξαίνετο. Μετὰ ἀπὸ τέσσερα χρόνια ὁ σπουδαῖος αὐτὸς ἀθλητὴς ξανακέρδισε «νίκην πρῶτην» στὸ στάδιον. Καὶ νᾶτος πάλι ὁ Ἐξαίνετος ὁ Ἀκαραγαντῖνος στοὺς ὀλυμπιακοὺς καταλόγους. Εἶναι περὶτὸ νὰ σᾶς πῶ τί ἔγινε στὸν Ἀκράγαντα ὅταν γύρισε ὁ Ἐξαίνετος ἀπὸ τὴν Ὀλυμπία. Ἡ πόλι στολίστηκε γιὰ νὰ τὸν δεχτῇ μὲ τὴν λαμπρότητα πὺν τοῦ ἀξίζει. Μιὰ μεγάλη πομπὴ ἀπὸ 500 ἄσπρα ἄλογα βγήκε νὰ τὸν προῦπαντήσῃ. Ὁ κόσμος ξεχύθηκε στοὺς δρόμους μὲ δάφνες. Οἱ ζητωκραυγὲς μὲ τοὺς χαρὰκτηριστικοὺς ἀλαλαγμοὺς τῆς ἐποχῆς ἔφταναν ὡς τὸν οὐρανὸ: «ὦ Ἐξαίνετε, χαῖρε! Τήνελλα, Ἐξαίνετε! Τήνελλα, Ἐξαίνετε! Τὸ «τήνελλα» ἦταν ἓνα θριαμβευτικὸ ἐπιφώνημα πὺν συνᾶδανε τοὺς ἐπινίκιους ὕμνους, κ' ἦταν μιὰ μίμησι τοῦ ἤχου τῆς κινθάρας. Ἐνα εἶδος ρεφραίν, ὅπως λέμε σήμερα, τράλα λά!

—Καὶ μετὰ; ρωτήσαμε ὅλοι μ' ἓνα στόμα.

—Μετὰ τοῦ ἔκαμαν μεγάλες τιμές. Ἀκολούθησαν

συμπόσια καὶ χοροὶ. Τοῦ χάρισαν ἀτέλεια γιὰ τὸ θέατρο, τὴς γιορτὲς καὶ τοὺς ἀγῶνες. Τοῦ πρόσφεραν μιὰ ἰσόβια σίτισι στὸ πρυτανεῖο. Μὰ ἡ πῶς κορυφαία τιμὴ πὺν τοῦ ἔγινε, ἦταν νὰ κόψουν γιὰ χάρι του αὐτὰ τὰ ὑπέροχα δεκάδραχμα, τὰ ἀριστοτεχνικὰ τῆς νομισματικῆς τέχνης. Ἐτσι ὁ Ἐξαίνετος ἔχει γι' ἀνάμνησι τῆς νίκης του αὐτὸ τὸ ὑπέροχο νόμισμα πὺν τὸν ἀποθεώνει μ' ἓνα ὁλότελο θριαμβευτικὸ τρόπο.

Κοιτάξαμε τὴς φωτογραφίες μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον, ἐνῶ ἐκεῖνος μᾶς ἐξηγοῦσε:

—Στὴ μιὰ του ὅφι βλέπετε τὸ τέθριππο. Τὸ τέθριππο ἦταν τὸ ἀγαπημένο θέμα τῶν σφραγιδογλῶφων τῆς Σικελίας. Ἦταν ἓνα εἶδος ἐμβλήματος τῆς ἀριστοκρατίας τῶν Συρακουσῶν, πὺν διατηροῦσε σταύλους κ' ἔστειλε τὰ γοργοπόδαρα ἄλογά της νὰ διαγωνιστοῦν στὴς ἀρματοδρομίες. Θὰ ξέρετε ἀσφαλῶς, ὅτι τὸ κορυφωμα τῶν ἀγώνων ἦταν οἱ ἀρματοδρομίες μὲ δυὸ ἢ τέσσερα ἄλογα στὸν Ἰππόδρομο τῆς Ὀλυμπίας. Ἐπειδὴ κάθε ἄρμα ἔπρεπε νὰ κἀνῃ εἰκοσι περὶποιν φορὲς τὸ γύρο τοῦ ἱπποδρόμου, τὰ δυστηρήματα ἦταν συνηθισμένο φαινόμενο. Πολλὲς φορὲς τερμάτιζαν μόνο ἓνα ἢ δυὸ ἄρματα κ' ἡ συγκίνησι τῶν θεατῶν ἦταν τεράστια. Κανονικὰ κάτω ἀπὸ τὸ ἄρμα θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ μιὰ γραμμὴ πὺν νὰ ὑποδηλώνῃ τὸ ἔδαφος. Στὸ νόμισμά μας ὅμως δὲν ὑπάρχει. Πρὲπει λοιπὸν νὰ ὑποθέσουμε ὅτι τὸ ἄρμα αὐτὸ κινεῖται στὸν οὐράνιο χῶρο. Ἐνα τέτοιο ἄρμα μόνο ὁ Ἥλιος μπορεῖ νὰ τὸ δὴγῇ κανόντας τὴν καθημερινὴ διαδρομὴ του στὰ δώματα τοῦ οὐρανοῦ. Νὰ λοιπὸν ὅτι τὸ νόμισμα τοῦ Ἐξαίνετο εἶναι ἓνα νόμισμα πὺν τὸν ἀνεβάσει στοὺς οὐρανοὺς. Κοιτάξτε! προσπαθεῖ νὰ ἰσοροοπήσῃ τὸ ἄρμα σὲ μιὰ στροφή. Ὁ ἀέρας τοῦ παίρνει τὰ μαλλιά κι ἀνεμίζει τὸν πέλο του. Ἡ ρόδα εἶναι θαρρεῖς ἐτοιμὴ νὰ ξεκολλήσῃ. Τὰ ἄλογα μ' ἓνα δαιμονισμένο γκαλὸπ, φρονιμάζοντας, χλιμντριάζοντας, τινάζοντας τὸ κεφάλι κι ἀνεμίζοντας τὴ χαίτη τους, σηκώνουν ψηλὰ τὰ λιγνὰ τους πόδια καὶ δίνουν μιὰν ἀπίστευτη κίνησι καὶ ταχύτητα στὴν παράστασι τοῦ νομίσματος. Νὰ καὶ ἡ ἐπιγραφή ΑΚΡΑΓΑΣ πὺν δείχνει τὸ ὄνομα τῆς πόλης. Ἐνα μικρὸ καβούρι, τὸ ἐμβλημα τοῦ Ἀκράγαντα, γεμίζει τὸν χῶρο κάτω ἀπὸ τὸ ἄρμα, ἐνῶ ἓνας ἀετὸς, σύμβολο δυνάμεως, πετᾷ ψηλὰ ἀγωνιπὸς μ' ἓνα φίδι στὰ γαμπὰ του νύχια. Μιὰ κυκλικὴ γραμμὴ μὲ τελείες κλείνει τὴν παράστασι σὰν οὐράνιο τόξο.

—Κι ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ; Τί ἔχει ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ; ρώτησαν τὰ παιδιὰ.

—Δυὸ ἀετοὺς πὺν κάθονται πάνω στὴν κορυφὴ ἐνὸς βουνοῦ, κρατώντας σφιχτὰ ἓνα ταλαίπωρο λαγυδάκι. Εἶναι ἡ λεῖα τῆς ἡμέρας. Ὁ ἓνας ἔχει ἀνοίξει τὰ φτερά του θριαμβευτικὰ κ' ἔχει σκύνει πάνω στὸ θῦμα του. Ὁ ἄλλος, μὲ τὰ κλεισμένα φτερά, ἔχει ὑψώσει τὸ κεφάλι πρὸς τὸν οὐρανὸ καὶ μὲ μισάνοιχτο ράμφος δέεται, θαρρεῖς στὸν Θεὸ πὺν τοῦ χάρισε τὴν τροφή του. Εἶναι μιὰ σύνθεσι ἀγρίας χαρᾶς. Δίπλα στὰ μεγαλόπρεπα πουλιά, βλέπετε μιὰ μικρὴ ἀσχημαντὴ ἀκρίδα. Δὲν σᾶς δίνει τὴν ἐντύπωσι ὅτι θέλει νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ νόμισμα;

Τὰ παιδιὰ γέλασαν.

—Καὶ γιὰτὴ ἔβαλαν τοὺς ἀετοὺς στὴν πίσω πλευρὰ; ρώτησε κάποιος ἀπ' ὅλους.

—Γιὰτὴ ὁ ἀετὸς, ἀπάντησε ὑπομονετικὰ ὁ κύριος, (Συνέχεια στὴν σελίδα 25)

ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΩΤΕΙΑ

Καμὸ τῶχε ἡ Εἰρήνη!... "Ὅσο κι ἂν μελετοῦσε, ὅσο κι ἂν πρόσεχε στὸ μάθημα, δὲν τὰ κατὰφερνε νὰ βγῇ πρώτη στὴν τάξι της! "Ὅχι βέβαια πὼς δὲν ἦταν καλὴ μαθήτρια. "Ὁ ἔλεγχός της ἦταν πάντα ἀπὸ τοὺς καλύτερους. Δὲν εἶχε οὔτε ἓνα ὀκτάρι. "Ἦταν γεμάτος ἀπὸ ἐννέα καὶ δέκα κάθε φορά. Κι ἂν τόχαινε τὰ ἐννιάρια νᾶναι περισσότερα ἀπὸ τὰ δεκάκια ἡ Εἰρήνη στενοχωριότανε τόσο, ὥστε ἐκλαιγε. Μὰ ἄλλη ἦταν ἡ φιλοδοξία της: ἤθελε νᾶρθῃ πρώτη. Κατὰ πρώτη! Νὰ τὴν φωνάξουν γιὰ ἀκόλουθο τῆς σημαίας. Ν' ἀναφέρουν πρῶτο - πρῶτο τὸ ὄνομά της στὴν ἀπονομὴ τῶν ἐνδεικτικῶν. Νὰ τῆς δώσῃ ὁ δεσπότης μὲ τὸ χέρι του τὸ βραβεῖο, πὺν κάθε χρόνο ἀθλοθετοῦσε γιὰ τὸν καλύτερο μαθητὴ κάθε τάξεως.

"Ὅχι πὼς πολυσκοτιζότανε ν' ἀποκτήσῃ ἓνα ἀκόμα βιβλίο. "Ὁ πατέρας της μποροῦσε νὰ τῆς ἀγοράσῃ καὶ δυὸ καὶ τρία ἂν τοῦ τὸ ζητοῦσε. Μὰ ἄλλο ἦταν νὰ κερδίσῃ μόνῃ της, μὲ τὴν ἀξία της ἓνα βιβλίο, πὺν νὰ γράφῃ στὴν πρώτη σελίδα του ΒΡΑΒΕΙΟΝ.

Τέσσερα χρόνια τώρα τὴν πρώτη θέσι τὴν ἐκέρδιζε μὲ τὸ σπαθὶ της ἡ Εὐανθία, ἓνα ὄρφανὸ φτωχοκόριτο πὺν ἡ μάνα της ξενοδούλευε γιὰ νὰ τὴν μεγαλώσῃ. "Ἦταν, ἀλήθεια, ἀπίστευτο μὲ πόσῃν εὐκολίᾳ τὸ παιδί αὐτὸ μάθαινε τὸ καθετί. Πόσο σωστὲς ἀπαντήσεις ἔδινε πάντοτε σὲ κάθε ἐρώτησι τοῦ δασκάλου, πόσο ὠραίες ἐκθέσεις ἔγραφε πόσο γρήγορα ἔλυνε τὸ κάθε πρόβλημα!

"Ὅσες προσπάθειες κι ἂν ἔκανε, ἡ Εἰρήνη ἦταν ἀδύνατον νὰ ξεπεράσῃ τὴν Εὐανθία. «Ποτὲ δὲν θὰ μπορέσω νὰ πάρω ἐγὼν τὰ πρωτεῖα παρὰ μονάχα ἂν ἀλλάξῃ ἡ Εὐανθία σχολεῖο», συλλογιόταν φορὲς φορὲς ἡ Εἰρήνη, ἀναγνωρίζοντας ἔτσι πὼς δὲν ἦταν ἱκανὴ ν' ἀναμετρηθῇ μὲ τὴν μοναχοκόρη τῆς παραδουλεύτρας. Μὰ αὐτὸ δὲν ἦταν καθόλου πιθανό. Τὸ φτωχόσπιτο βρισκόταν λίγα μόνον τετράγωνα πέρα ἀπὸ τὸ σχολεῖο, καὶ ἐπομένως δὲν ὑπῆρχε κανένας λόγος ν' ἀλλάξῃ γειτονιά. "Ἐφτασαν ἔτσι στὴν "Ἐκτὴ Τάξι.

Στὸ τέλος τῆς χρονιάς θὰ ἔδιναν ἐξετάσεις γιὰ τὸ Γυμνάσιο κ' ἡ Εἰρήνη ἦταν βέβαιη πὼς ἡ ἀντίζηλός της θάμπαινε πρώτη καὶ θὰ κέρδιζε τὴ μικρὴ ὑποτροφία πὺν ὁ δεσπότης ἔδινε σ' ὅποιον ἐπρώτρευε.

"Ὁ Νοέμβριος ἔφτανε σχεδὸν στὴ μέση του. Στὴν ἔκτη τάξι διακρινόταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἡ Εὐανθία, ὅταν μιὰ μέρα ἔγινε κάτι ἀπρόοπτο πὺν ἀναστάτωσε τὸ σχολεῖο: "Ἐνα τρελλόπαιδο κνηγοῦσε μὲ τὴ σφεντόνα πουλιά. Σερνοῦσε πόσο κακὸ ἔκανε σκοτώνοντας τοὺς ἄμισθους αὐτοὺς δραγάτες πὺν κνηγοῦν μερόνυχτα κάθε κακὸ ζουζούνη. Σερνοῦσε πὼς ἂν κάθε πουλάκι τρώῃ δέκα ρόγες σταφύλι ἢ δυὸ φουχτες στάρι, τὰ ἔντομα πὺν καταστρέφει δὲν θ' ἀφηναν οὔτε φύλλο χλωρὸ σὲ δέντρα καὶ κάμπους, ἂν πλήθαιναν. "Ἀλλὰ τὸ ἀνόητο ἐκεῖνο ἀγόρι δὲν συλλογιόταν τίποτε ἀπ' αὐτὰ καὶ θεωροῦσε κατόρθωμα ἂν ἐξαφάνιζε ἄθωες ζωοῦλες. Εἶδε ἓνα πουλάκι καθισμένο στὴν κορνίζα ἐνὸς παραθύρου τοῦ σχολείου καὶ μὲ τεντωμένο τὸ λάστιχο ζήγωσε. "Ἡ πέτρα ξέφυγε μὲ ὀρμὴ ἀπὸ τὴ σφεντόνα του, ἀλλὰ ἀντὶ νὰ χτυπήσῃ τὸ πουλὶ ἤρθε καὶ χτύπησε τὰ τζάμια τοῦ σχολείου.

Τύχῃ κακὴ της, ἡ Εὐανθία μόλις εἶχε καθαρίσει τὸν πίνακα καὶ πήγαινε ν' ἀνοίξῃ τὸ παράθυρο γιὰ νὰ τινάξῃ ἔξω τὸν σπόγγο. "Ἡ πέτρα ὁμως τὴν πρόλαβε. "Ἐσπασε τὸ τζάμι καὶ βροχὴ ἀπὸ μυτερὰ γυαλιά τινάχτηκαν καὶ μπήχτηκαν στὸ πρόσωπο τοῦ κοριτσιοῦ. "Ἡ Εὐανθία, καταματωμένη, ἔβαλε τὰ κλάματα.

—Τὰ μάτια μου!.. Τὰ μάτια μου!.. φώναζε σπαρακτικὰ.

Πραγματικὰ, μερικὰ γυαλάκια τὴν εἶχαν χτυπήσει, κ' ἐκεῖ τὸ μάθημα σταμάτησε. "Ἡ δασκάλα ἔτρεξε κοντὰ της καὶ τὴ συνώδενε στὸ φαρμακεῖο. Μὰ τὸ πρᾶγμα δὲν ἦταν τόσο ἀπλό. Γυαλιά στὰ μάτια εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνα. "Ἡ Εὐανθία χρειάζοτανε νοσοκομεῖο. Τὴ μετέφεραν ἐκεῖ καὶ οἱ γιατροί, ἀφοῦ τῆς ἀφήρεσαν τὰ θρόμματα ἀπὸ τὰ τζάμια, εἶπαν πὼς θάπρεπε τουλάχιστον ἐπὶ δυὸ μῆνες νὰ μείνῃ μὲ τὰ μάτια δεμένα. "Ἀλλὰ ἐπὶ τρεῖς

τέσσερις μῆνες ἀκόμα θὰ φοροῦσε μαῦρα γυαλιά καὶ δὲν θάπρεπε καθόλου νὰ τὰ κουράζῃ. "Ἐτσι ἡ πιὸ καλὴ μαθήτρια θάχανε τὴ χρονιά της.

Οἱ συμμαθήτριές της λυπήθηκαν ὅλες.

—Τὶ κρίμα! ἔλεγε ἡ Εἰρήνη. Τὶ κρίμα νὰ τὴν βρῇ τέτοιο κακό!

—Τώρα ὁμως ἐσὺ θὰ εἶσαι ἡ πρώτη... ἐσὺ θὰ πάρῃς τὸ βραβεῖο, παρατήρησε μιὰ ἄλλη.

—Νὰ μοῦλειπε! ἀπάντησε βαριὰ ἡ Εἰρήνη.

Κ' ἔλεγε τὴν ἀλήθεια. "Ἀπὸ τὴ στιγμή πὺν ἔγινε τὸ δυστύχημα καμμιά ἴσως νὰ μὴ λυπήθηκε τόσο γι' αὐτό, ὅσο ἡ Εἰρήνη. "Ἡξερε πὼς ἡ Εὐανθία ἦταν ὄρφανή. "Ἡξερε πόσο μεγάλῃ ζημιὰ θὰ ἦταν γιὰ κείνη τὸ χάσιμο μιᾶς χρονιάς. Κι ἐπειδὴ ἦταν κι ἡ ἴδια φιλόδοξη, καταλάβαινε καλύτερα ἀπὸ τις ἄλλες πόσο ἡ ἀντίπαλός της θὰ πληγωνόταν ἀπὸ τὸ χάσιμο αὐτό.

"Ἀγρυπνῇ τις νύχτες στὸ κρεβάτι παρακαλοῦσε μὲ θέρημ τὸ Χριστὸ νὰ βοηθήσῃ τὴν ἄρρωστη.

—"Ἄς γίνῃ καλά, Θεέ μου, ἂς μπορέσῃ νὰ δώσῃ ἐξετάσεις κι ἂς μείνω ἐγὼ ἡ τελευταία.

Σάφην μιὰ ἰδέα τῆς ἤρθε... μιὰ ἰδέα πὺν δὲν ἤξερε ἀκόμα ἂν ἦταν ἐφαρμόσιμη. Χωρὶς νὰ τὴν ἐξομολογηθεῖ σὲ κανένα, ρώτησε ἂν ἐπιτρεπόταν νὰ ἐπισκεφθῇ τὴ συμμαθήτριά της στὸ νοσοκομεῖο. Τῆς τὸ ἐπέτρεψαν. Καὶ τὸ ἴδιο ἀπογευμα, ἡ Εἰρήνη παρουσιάσθηκε στὸ νοσοκομεῖο καὶ ζήτησε νὰ δῇ τὸν γιατρό.

—Πειράζει νὰ μείνω δυὸ - τρεῖς ὥρες κοντὰ στὴν Εὐανθία; τὸν ρώτησε.

—Καθόλου. "Ἡ συντροφιά θὰ τὴν ὠφελήσῃ. Μὴ τὴν κάνῃς ὁμως νὰ γελᾷ πολὺ, γιὰ νὰ μὴ τραντάξεται.

—Δὲν θὰ τὴν κάμω νὰ γελᾷ, ὑποσχέθηκε ἡ Εἰρήνη καὶ γοργὴ τρόπως στὸ θάλαμο τῶν ἀρρώστων. Μὲ τὸ βλέμμα ἀναζήτησε τὴ συμμαθήτριά της καὶ τὴν πλησίασε.

—Εὐανθία, εἶμαι ἡ Εἰρήνη καὶ ἤρθα νὰ σοῦ πῶ γιὰ... τὸ σχολεῖο.

—Τὸ σχολεῖο εἶναι πιὰ χαμένο γιὰ μένα, στέναξε ἡ Εὐανθία.

—Μὴν τὸ λὲς αὐτό. Σὲ δυὸ μῆ-

νες θὰ βγάλῃς τοὺς ἐπιδέσμονες.

—Ναί, μὰ ἄλλους τρεῖς ἀκόμα θὰ φορῶ μαῦρα γυαλιά καὶ θ' ἀπαγορεύεται τὸ διάβασμα.

—Μικρὸ κακό. Θὰ διαβάζω ἐγὼ γιὰ σένα, εἶπε πρόσχαρὰ ἡ Εἰρήνη.

"Ἡ Εὐανθία τὴν παρεξήγησε.

—Καὶ τί θὰ κερδίσω ἐγὼ; ἔκανε πικρά.

—Μὰ θὰ διαβάζω φωναχτὰ πλάι σου, γιὰ ν' ἀκοῦς καὶ νὰ μαθαίνῃς τὰ μαθήματα, τὴ βεβαίωσε ἡ Εἰρήνη. Θάρχομαι κάθε μέρα μετὰ τὸ σχολεῖο καὶ θὰ σοῦ διαβάζω δυνατὰ ὅποιο μάθημα ἔχομε. "Ἡ ἄρρωστη δὲν πίστευε τ' αὐτιά της.

—Μιλᾷς σοβαρά; ρώτησε δύσπιστα.

—Ναί, πολὺ σοβαρά. "Ἀντὶ νὰ μελετῶ μονάχη στὸ σπῆτι θάρχομαι νὰ μελετῶ ἐδῶ πλάι σου.

—Εἶσαι πολὺ καλὴ, μονομουρῖσε πνιχτὰ ἡ Εὐανθία.

—Δὲ βαριέσαι! Μήπως θὰ κάνω ξεχωριστὸν κόπο γιὰ σένα; Μ' ἓνα συμπάρο δυὸ τριγόνια! ἔκανε γελώντας.

—Δὲν εἶναι τὸ ἴδιο, παρετήρησε ἡ Εὐανθία. Εἶναι πολὺ πιὸ κουραστικό νὰ διαβάξῃς ἀργὰ καὶ φωναχτὰ γιὰ ν' ἀκούω κ' ἐγὼ.

"Ἡ Εἰρήνη τῶξερε βέβαια, μὰ δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ στὴ συμμαθήτριά της τὴν ἐντύπωσι πὼς ἔκανε κάποια θυσία γιὰ κείνην.

—"Ἐγὼ πάντα φωναχτὰ μελετῶ, εἶπε — κι ἂς μὴν ἦταν ἀλήθεια.

—Καὶ τὰ προβλήματα; ρώτησε πάλι.

—Θὰ σοῦ τὰ λέω κι αὐτά. "Ἀν μάλιστα δὲν ἔχω καταλάβῃ κάτι, θὰ μοῦ τὸ ἐξηγήσῃς ἐσὺ.

—Εἶσαι πολὺ - πολὺ καλὴ, ξανάπε ἡ Εὐανθία, γιὰτὶ ἔξυπνη καθὼς ἦταν μάντευε πόση λεπτότητα κλειόταν τὰ λόγια τῆς ἄλλης. Δὲν τόχα νοιώσει πὼς... μ' ἀγαποῦσες τόσο..

—Ὁῦ! δὲν τ' ἀφήρεις αὐτά! ἔκανε ἡ Εἰρήνη. Πρέπει νὰ σοῦ πῶ κι ὅσα μαθήματα κάναμε μιὰ βδομάδα τώρα πὺν λείπεις.

"Ἀπὸ τὴ μέρα ἐκεῖνη ἡ Εἰρήνη δὲν ἔλειψε οὔτε ἓνα ἀπόγευμα ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο. Κι ὅταν μετὰ δυὸ μῆνες ἡ Εὐανθία γύρισε στὸ φτωχικό της, ἀφοῦ μποροῦσε νὰ κυκλοφορῇ σ' αὐτὸ ἐλεύθερα, ἡ Εἰρήνη ἔτρεχε πάλι ἐκεῖ νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργο της.

★

Τὸ σχολικὸ ἔτος πλησίαζε στὸ τέλος του. Τώρα, ἡ Εὐανθία, φωνώντας μαῦρα γυαλιά, παρακολου-

θοῦσε τὰ μαθήματα χωρὶς ὁμως νὰ γράφῃ ἢ νὰ διαβάξῃ. Καὶ μονάχα στίς ἐξετάσεις ὁ γιατρός τῆς ἐπέτρεψε νὰ πιᾷσῃ πένα.

Στὴν "Ἐκθεσι τοὺς ἔβαλαν γιὰ θέμα «"Ἡ πιὸ εὐτυχισμένη μέρα τῆς ζωῆς μου» κ' ἡ Εὐανθία, μὲ τὰ μάγουλα ξαναμμένα, ἔγραφε... ἔγραφε...

"Ἡρθε καὶ ἡ μέρα τῶν βραβείων. Πρῶτη καὶ πάλι στὴ βαθμολογία ἡ Εὐανθία. Μὰ ὁ δεσπότης, πρὶν μοιρᾶσῃ ὅπως κάθε χρόνο τὰ ἐνδεικτικά, σηκώθηκε καὶ εἶπε πὼς θὰ παρακαλοῦσε τὸν κύριο διευθυντὴ νὰ διαβάσῃ μπροστὰ σὲ ὅλους τὴν "Ἐκθεσι τῆς Εὐανθίας — «μιὰ "Ἐκθεσι πὺν ἄξιζε πολλά», καθὼς εἶπε. "Ὁ Διευθυντὴς σηκώθηκε, πήρε ἐδῆς τὴν κόλλα τῆς ὀφραγῆς, διάβασε: «"Ἀν ζήνῃς τις χαρὲς καὶ τις πίκρες πὺν γνώρισα ὡς τώρα, ἴσως οἱ πίκρες νάταν πολὺ περισσότερες: "Ἐχασα τὸν πατέρα μου καὶ εἶδα τὴ μάνα νὰ γυρίξῃ κάθε βράδυ τσακισμένη ἀπὸ τὴν κούρασι τῆς ξένης δουλειᾶς. Μονάχα ἡ ἐλπίδα πὼς ὅσο τὸ δυνατόν γληγορώτερα θὰ τὴν ξεκούραζα μὲ στόλωνε. Κι ὁ πόθος νὰ τῆς ἀνταποδώσω κάποια ἱκανοποίησι γιὰ τοὺς κόπους της μ' ἔκανε ν' ἀγωνίζωμαι γιὰ τὰ πρωτεῖα στὴ τάξι μου. "Ὅταν στὸ τέλος τῆς χρονιάς ἔπαιρνα τὸ βραβεῖο καὶ ἡ μάνα μου τοδεῖχνε μὲ καμάρι στίς γειτόνισσες, ἡ ἱκανοποίησι πὺν ἔνοιωθα ἦταν γιὰ μένα βραβεῖο δέκα φορὲς πιὸ σημαντικό. Κι ὁμως ἡ χαρὰ ἐκεῖνη ἦταν μηδαμινὴ μπροστὰ σ' αὐτὴν πὺν αἰσθάνθηκα τὸν περασμένο χειμῶνα στὸ νοσοκομεῖο. Ποτὲ ὡς τότε δὲν εἶχα δοκιμάσει τόσο μαῦρη ἀπελπισία. Κι ὅταν συλλογιζόμουν πὼς θάχανα τὴ χρονιά καὶ θάμουν ἓνα ἔτος ἀκόμα βάρος στὴ μητέρα, νόμιζα πὼς βράχος πελώριος πλάκωνε τὸ στήθος μου. Μὰ μέσα σ' αὐτὴ τὴν πίκρα ἤρθε ἀναπάντεχα γιὰ μένα ἡ πιὸ μεγάλῃ χαρὰ τῆς ζωῆς μου: Μιὰ συμμαθήτριά μου προθυμοποιήθηκε νὰ μοῦ προσφέρει τὴ βοήθειά της διαβάζοντάς μου καθημερινῶς ὅλα ὅσα ἐδίδασκαν στὴν τάξι μας. "Ἡ συμμαθήτριά μου αὐτὴ ἦταν ὡς τότε ἡ ἀντίπαλός μου στὰ μαθήματα, καὶ κάποτε τὴν εἶχα ἰδῇ νὰ δακρύζῃ ὅταν ἔπαιρα ἐγὼ ἀντὶ γιὰ ἐκείνη τὸ βραβεῖο. "Ἦταν ἡ Εἰρήνη. Καὶ μὲ τὴν πρᾶξι της αὐτὴ μοῦ ἔδωσε τὴ μεγαλύτερη χαρὰ τῆς ζωῆς μου, ὅχι μόνον γιὰτὶ μοῦ ἐπέτρεψε νὰ κερδίσω τὴ χρονιά, ἀλλὰ

καὶ γιὰτὶ μοῦ ἔδειξε πὼς δὲν πρέπει ποτὲ νὰ χάνωμε τὴν ἐμπιστοσύνη μας στὸν ἄνθρωπο, κι ἀκόμη πὼς ἡ καλωσύνη δὲν χάθηκε ἀπὸ τὸν κόσμο κ' εἶναι πιὸ πάνω ἀπὸ τις μικροφιλοδοξίες καὶ τοὺς πρόσκαιρους ἀνταγωνισμούς. Τώρα ξέρω πὼς ὅ,τι κι ἂν μοῦ τύχῃ, κάποιο χέρι θὰ βρεθῇ κοντὰ μου καὶ πὼς δὲν εἶμαι μονάχη κι ἀβοήθητη στὴ γῆ».

"Ὁ διευθυντὴς τέλειωσε τὸ διάβασμα. "Ὁ κόσμος χειροκροτοῦσε. Καὶ ἦταν ἄγνωστο ἂν τὰ χειροκροτήματα ἦταν γιὰ τὴν ὁμορφὴ ἐκθεσι ἢ γιὰ κείνην ποῦχε ἀριστεύσει σ' ἐξετάσεις ἀνθρωπιᾶς.

“Ὁ θρησκευτικὸς λυρισμός

ΜΑΚΑΡΙΟΙ

«Μακάριοι» ὅσοι καρδιά ἔχουν κα-
θάρια,
αὐτοὶ μονάχα τὸ Θεὸ θὰ ἰδοῦνε.
«Μακάριοι» τὴν εἰρήνη ὅσοι ποθοῦνε,
γνιοὶ εἶναι Θεοῦ σ' Αὐτοῦ ὅπως
πάν' τὰ ἀγγέλια.

«Μακάριοι» ὅσοι χτυποῦνται μὲ
λανάρια,
διωγμένοι γιὰ τὸ δίκιο πὺν μοχθοῦνε,
τί στὴν οὐράνια πόλῃ αὐτοὶ θὰ
μποῦνε,
«φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες» τροπάρια.

«Μακάριοι ἔστε» γιὰ μένα ἂν σᾶς
ὑβρίζουν
«καὶ διώκουσιν ὑμᾶς» γιὰ τὴν ἀ-
λήθεια,
πλάθοντες κατηγορίες, παραμύθια.

«Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, οὕτων
τὰ στήθια
τῶν Προφητῶν πρῶτα ἀπὸ σᾶς
ἐσαχίζων,
«λευκαὶ» ἦν ὁμως «στολαὶ» θὰ
σᾶς στολίσουν.

ΘΕΟΔ. Β. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Τέρεπει, διδάσκει, καλλιεργεῖ
τὸ καλλιτεχνικὸ συναίσθημα
Ο ΕΛΛΗΝ. ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ
Κυκλοφορεῖ
εἰς 308.000 ἀντιτύπων

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΓΡΑΦΟΥΝΕ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

Είναι δύσκολο να γράφουμε για το παιδί. Δύσκολο και άχαριστο. Διότι το παιδί είναι ό πιο απαιτητικός αναγνώστης: Απαιτεί, εκτός από τέχνη, προσοχή και λεπτότητα. Ευαίσθητος γόνος, εύθροπος και εύάλωτος καρπός, το παιδί έχει ανάγκη από ειδική μεταχείριση. Απτός που αποφασίζει να γράψει για το παιδί είναι ανάγκη να προσέξει για να μη το πελαγώσει, να μη του προκαλέσει πρόωρα ερωτηματικά, που, ή θα μείνουν απάντητα, ή θα ανοίξουνε μπροστά στα ανύποπτα παιδικά μάτια πραγματικότητες καυστικές που θα τα πυρπολήσουν άγρια!

Γι' αυτό η παιδική λογοτεχνία εθεωρήθηκε πάντα δύσκολη και ανεκτίμητη. Πολλοί έγραψαν για παιδιά. Αλλά λίγοι τα ώφελησαν: Ανυπέριθτος γίγας του είδους είναι ο μέγας «παραμυθάς», ο Δανός Χανς-Κρίστιαν Άντερσεν — κάποιον όμως ξεφεύγει από την αυστηρά επιταγή της παιδικότητας για να πληγώσει το παιδί με αιχμηρές αλήθειες όπως αυτές που αναβλύζουν, να πούμε, από το αριστουργηματικό του, αλλά και αναμφίβολα αντιπαιδαγωγικό «Κορίτσι με τα σπύρια». Από τους πριν από τον Άντερσεν «παραμυθάδες», ο Λαφονταίν με τους ενδιαφέροντες «Μύθους» του — οι οποίοι θα ήσαν άξεπέραστοι, αν δεν είχε προηγηθεί, είκοσι αιώνας πριν, ο Αϊώπος —, και ο Σαρλ Περώ — γοητευτικός αφηγητής με τον «Κοντορεβιθούλη», την «Κοκκίνοσκουφίτσα», τη «Σταχτοπούτα», την «Όμορφη στο δάσος που κοιμότανε» —, επίσης δε και οι Γερμανοί αδελφοί Γκρίμ, της ίδιας εποχής με τον Άντερσεν — που η «Χιονάτη» τους έδωσε αφορμή στον μοναδικό μάγο με την άσυγκράτητη φαντασία του «κινουμένου σχεδίου» Γουόλτ Ντίσνεϊ να γυρίσει για τον κινηματογράφο ένα ανυπέριθτο αριστούργημα χρωμάτων, κινήσεως, μουσικής!

Αριστοτέχνης αναμφισβήτητος σελίδων ανεπανάληπτων για το παιδί, ο Κάρολος Ντίκενς, είναι κι αυτός αντιπαιδαγωγικός, γιατί τα έργα του, άθνατα αριστουργήματα, είναι γεμάτα σπαρακτικές περιπέτειες με ήρωες — και θύματα — παιδιά, ενώ ο Έκτωρ Μαλό είναι τρυφερός και γλυκύτατος, με τον ευαίσθητο «Ρεμύ» του, που παλεύει, βέβαια, αγωνίζεται, αλλά, τελικά, τα βγάζει πέρα... Αλλά, και στα ενδιάμεσα, όταν παλεύει και βασανίζεται, το περιβάλλον του γύρω είναι ευχάριστο, γεμάτο αγάπη, όμορφα πρόσωπα, μουσική...

Από τους Έλληνες συγγραφείς παιδικών βιβλίων, ξεχωρίζουν ο Δημήτριος Βικέλας — που ίδρυσε και τον «Σύλλογον προς διάδοσιν ωφελίμων βιβλίων» με εκδόσεις αποκλειστικά για παιδιά —, ο Αριστοτέλης Κουρτίδης — ψευδώνυμον «Αιμίλιος Είμαρμένος» — που διέτελεσε πρώτος αρχισυντάκτης εις τη «Διάπλασι τών Παίδων», το ανεπανάληπτον περιοδικόν «διά παιδιά, εφήβους και νεανίδας» —, ο Γρηγόριος Ξενόπουλος — ο άξεπέραστος «Φαίδων» τών «Αθηναϊκών Επιστολών» του ίδιου περιοδικού, εις το όποιον και διέτελεσε δεύτερος αρχισυντάκτης, ή θαυμασία Έλληνίδα Πηνελόπη Δέλτα με τις άθάνατες επιτυχίες της από τα έπη τών Βυζαντινών χρόνων και του Μακεδονικού Αγώνος, ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου με τα «Ψηλά Βουνά» του, ο Κωστής Βελμύρας με τον ήρωικό του «Πουρνά»...

Εις την σειρά αυτή τών εμπνευσμένων συγγραφέων έργων που απευθύνονται στην Νεότητά αξίζει να τοποθετήσουμε δυο συνεργάτες του περιοδικού μας, την Αντιγόνη Μεταξά, την άξέχαστη και κοσμοαγάπητη «Θεία Λένα» και τον Αντώνη Βάττη με τα εδθυμά του σκίτσα και τις ιστορίες του σε στίχους. Και οι δυο αυτοί εκλεκτοί συνεργάται που πρόσφατα έχασαμε, άφησαν ένα

κενόν δυσαναπλήρωτο και εις το περιοδικόν μας, και — γενικώτερα — εις τόν κόσμο της παιδικής λογοτεχνίας. Από τους επιζώντας, που επίσης έγραψαν για το παιδί, αξίζει να αναφέρουμε τόν αρχισυντάκτη του περιοδικού μας, εκλεκτόν ποιητή, πεζογράφο και τεχνοκρίτη κ. Σπύρον Παναγιωτόπουλον, που οι παιδικές σελίδες του έγραψαν ότι «γοητεύουνε μικρούς και μεγάλους», τόν κ. Άλκην Τροπαιάτη με τα σαράντα περίπου βιβλία του για παιδιά, και — διστακτικά... — τόν γράφοντα που, έπειτα από δεκάδες έργα για μεγάλους, έδωσε και ένα για το παιδί — το «Μεγάλο Προμήνημα» — που αυτό τόν εκούρασε πιο πολύ απ' όλα τα άλλα μαζί! Διότι, είπαμε: Είναι δύσκολο να γράφουμε για παιδιά... Και κάτι άλλο: Το να γράφουμε για μικρούς είναι τέχνη μεγάλη!

Διστακτικά γράφει ένας συγγραφέας για το παιδί. Γράφει και σβήνει — πιο πολύ σβήνει παρά γράφει! Διότι κάτι θα του ξεφύγει που μπορεί να είναι ακατάλληλο για το παιδί, κάτι πρέπει να καλύψει, κάτι επιβάλλεται να διορθώσει... Ίδιως άμα ένας συγγραφέας έχει μάθει να γράψει για μεγάλους, ή παρακαμπτήριο προς τούς μικρούς είναι εξαιρετικά δύσβατη και κονραστική... Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος, ο τολμηρός, κάποτε άδίστακτος, συχνά καυστικός, όδυνηρός ανατόμος τών κοινωνικών πραγμάτων, απέβαλλε όλον τόν εαυτό του άμα άρχισε να γράψει για τη «Διάπλασι τών Παίδων». Τι τρυφερότης, τι γλυκύτης, τι αγνότης διαπότιζαν τα διαπλαστικά του χειρόγραφα! Αλλά και τι δυσκολία στη μεταπήδηση αυτή από το ένα είδος στο άλλο! Αυτή τη δυσκολία εκτιμώντας όπως αξίζει ο φωτισμένος δάσκαλος όλων μας όσοι βγήκαμε από το γόνιμο θερμοκήπιο της «Διαπλάσεως» συνήθιζε να υπογράφει: «Γρηγόριος Ξενόπουλος, της Ακαδημίας Αθηνών — και της «Διαπλάσεως τών Παίδων»...».

Δύσκολη, λοιπόν, έργασία ή συγγραφή για το παιδί... Είναι μια συγγραφή που την εμπνέει ή αγάπη για το παιδί κ' ή έλπιδα για τη βελτίωσή του...

Από τα εμπνευσμένα χέρια ενός συγγραφέως επιτρέπει, το παιδί βγαίνει άρτιος, ώλοκληρωμένος, δυνατός άνθρωπος!

Η ΥΓΕΙΑ

Υπό ΑΘΗΝΑΣ Β. ΜΠΑΖΑ
Ιατρού Υγειονολόγου - Δ'ντος Υπουργείου
Κοινωνικών Υπηρεσιών

Ο ΔΙΑΒΗΤΗΣ

Δεν πρόκειται βέβαια διά το όργανο με το όποιο διαγράφουμε κύκλους στη γεωμετρία, αλλά διά μία παθολογική κατάσταση του οργανισμού του ανθρώπου, που το επιστημονικό της όνομα είναι «σαχαρώδης διαβήτης».

Η άρρώστια αυτή αποτελεί ένα σοβαρό πρόβλημα σ' όλόκληρο τόν κόσμο, και με την ευκαιρία που πέρασαν πενήντα χρόνια από τότε που ανεκαλύφθη ή ινσουλίνη, το σπουδαιότερο φάρμακο διά την θεραπεία τών διαβητικών, άς μάθουμε λίγα πράγματα σχετικά με την άρρώστια, ώστε να μην έχωμε λανθασμένες αντιλήψεις γύρω απ' αυτήν.

Τι είναι ο διαβήτης; Είναι μία χρόνια ασθένεια που χαρακτηρίζεται από διαταραχές της καύσεως του σακχάρου στόν οργανισμό, που όφειλονται είτε στην έλλειψη άρκετής ποσότητος ινσουλίνης ή σε μια όποιαδήποτε αίτια, που ή όρμóνη αυτή δεν μπορεί ν' αναπτύξει όλη τη δραστηριότητά της.

Στην πάθησι αυτή το αίμα περιέχει σάκχαρο περισσότερο από το κανονικό και το περίσσειμα αυτό αποβάλλεται με τα ούρα.

Ο διαβήτης προσβάλλει όλα τα συστήματα του οργανισμού και προκαλεί διάφορες βλάβες και σοβαρά συμπτώματα, όπως

Ισθίου και οίνοπνεύματος. Υπάρχουν όμως και ειδικές αλοιφές, πούδρες και ειδικά έξωτερικά φάρμακα για τις μυκητιάσεις τών δούχων, στα όποια γίνονται επαλείψεις.

Βασικά πρέπει να γίνει εξέταση από γιατρό, ό όποιος να καθόριση τη θεραπεία.

Πόλλες ψις είναι ή καθαριότης και ή αποφυγή μολυσμένων αντικειμένων, όπως είναι οι κτένες, τα ξένα παπούτσια κλπ. Επίσης ή μεγάλη χρήσις απορρυπαντικών φαίνεται ότι διευκολύνει την έγκατάστασι τών μυκήτων στα νύχια και το δέρμα τών χερών ανάμεσα από τα δάκτυλα.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΝΤΑΠΤΑ

Πίσω από το ιερόν της Σωτείρας του Λυκοδήμου, (της σημερινής δηλαδή Ρωσικής Έκκλησίας ο Άγιος Νικόδημος), είχε πρό της Έπαναστάσεως το σχολείον του, διά τα πτωχόπαιδα της συνοικίας, ο δάσκαλος Νταπτάς.

Ός πάτωμα του σχολείου είχε την γην και ως στέγην τὸν οὐρανόν, δηλαδή ἦτο εἰς τὸ υπαίθριον. Ὁ δάσκαλος ἐκάθητο ἀπάνω εἰς προβιάν — ἡ δασκαλοκαθέδρα του σὰν νὰ ποῦμε — καὶ γύρω του οἱ μικροὶ μαθηταὶ σταυροπόδι.

Εἶχε καὶ τάξεις : πρώτην, δευτέραν καὶ τρίτην, τὰς ὁποίας ἐχώριζε μὲ μεγάλας κοτρώνας.

Πρὶν ἀρχίσῃ τὸ μάθημα οἱ μαθηταὶ τοῦ ἐμάζευαν καὶ ἀδειάζαν εἰς τὸ πλευρόν του, κατὰ διαταγὴν του, λιθάρια, ἂν καὶ τῷδευραν πὼς θὰ τοῦ χρησιμεύσουν διὰ τὸ κεφάλι του. Ὑστερα ἀρχίζει τὸ μάθημα.

Τὰ παιδιὰ ἐφώναζαν δυνατὰ σταυροβοήθια — με ἄλφα! — διότι τὸ ἀλφαβητάριον εἶχε πρῶτα — πρῶτα ἓνα σταυρόν, καὶ ὕστερα τὸ ἄλφα, βῆτα κλπ. — Ὁ δάσκαλος ἐρραβε, καὶ ἀπὸ καμμιὰ φορὰ σήκωνε καὶ τὰ μάτια του πάνω ἀπὸ τὰ ματογυῶλια καὶ ἐβλεπε τοὺς μαθητάς του· καὶ ὅποιος ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἐδιάβαζεν ἢ ἀτακτοῦσεν, ἀμέσως ἐτιμωρεῖτο : δηλαδή ἐπαίρνε ὁ δάσκαλος μία πετρίτσα ἀπ' αὐτὲς πού εἶχε στὸ πλευρόν του καὶ π ο ὕ π ! μία στὸ κεφάλι τοῦ ἀτάκτου· καὶ τότε ἀρχίζαν ὅλα τ' ἄλλα παιδιὰ καὶ φώναζαν δυνατώτερα.

Ὁ τρόπος δὲ πὺ κρατοῦσαν τὴν φυλλάδα τους ἦτο πρωτότυπος : Εἶχαν βαλμένη τὴν φυλλάδα ὀλόκληρον μέσα σὲ μιὰ στράτσα σακκούλα, καὶ εἶχαν ξηλωμένον ἓνα τετράγωνον κομμάτι, ὅσο πὺ νὰ φαίνεται τὸ μάθημα.

Ἐνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ, τὸν σταυρόν τὸν ἐπῆρε διὰ γράμμα καὶ ἀρχισε νὰ συλλαβίζῃ : σ τ ρ ᾱ - ἄ λ α φ α - σ τ ρ ᾱ...! Τοῦπ! μιὰ πέτρα στὸ κεφάλι του. Ἀλλὰ δὲν κατάλαβε τὴν αἰτία καὶ ἐξηκολούθησε δυνατώτερα : σ τ ρ ᾱ - ἔ ψ ι λ ο ν - σ τ ρ ᾱ ! Τοῦπ! ἄλλη πέτρα στὸ κεφάλι, καὶ νὰ μὴν τὰ πολυλογούμε, κλαίοντας καὶ φωνάζοντας ὁ ἓνας, πετροβολώντας ὁ ἄλλος, ἐτελείωσε τὸ ἀλφάβητο ὅλο καὶ μαζί καὶ οἱ πέτρες τοῦ δασκάλου...

Αὐτὸ ἦτο τὸ σχολεῖον τοῦ Νταπτᾶ.

(Ἀπὸ τὴν « Ἱστορίαν τῶν Ἀθηναίων »)

δὲν ἦταν ἀχρηστὴ : ἀφοῦ μ' ἔχασες, γιατί τοῦ κακού πασχίζεις νὰ μὲ ξανακάνῃς δικό σου;

Ὁ ἄνθρωπος ἀναστένανε βαθιὰ καὶ ἀρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ τραβᾷ τὰ μαλλιά του ἀπὸ τὴν ἀπελπισία.

— Μῆτε ἡ δεύτερη συμβουλὴ μου ἦταν περὶ τῆς, ξαναμίλησε τὸ μαγικὸ πουλί. Ὑποφέρεις τόσο πολὺ γιατί δὲ μπορείς νὰ μὲ ξανακερδίσεις. Μὰ καὶ τὴν τρίτην, ἂν εἶχες ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καταλάβει, θὰ τὴν εὕρισκες ὠφέλιμη καὶ μῆτε τὸν καιρὸ σου θῆχανες μῆτε θὰ πονοῦσες. Πῶς εἶναι δυνατόν νάχω ἓνα μαργαριτάρι μεγάλο ἴσαμε ἓνα αὐγὸ, ἀφοῦ ὅλο μου τὸ σῶμα εἶναι μικρότερο;

Λέγοντας τὴν τελευταία λέξι τ' ὁμορφὸ πουλί πέταξε ψηλά καὶ ἀρχισε νὰ κελαϊδᾷ, ἐνῶ ἐκεῖνος λυσομανοῦσε ἀπὸ τὴν στενοχωρία του καὶ ἀπὸ τὴν ντροπὴ.

(Διασκευή) ΣΠ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΚΑΣΤΟΝ ΠΑΡΙΣ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΥΛΙ

Πα ρ α μ ὅ θ ι

Μιὰ φορὰ κ' ἓναν καιρὸ κάποιος ἄνθρωπος πὺ ζοῦσε στὴν ἐξοχὴ ἔπιασε ἓνα μαγικὸ πουλί. Ἦταν πολὺ ὁμορφὸ καὶ κελαϊδοῦσε καλύτερα καὶ ἀπὸ τὸ ἀηδόνι. Καθὼς τὸ κρατοῦσε στὸ χέρι του καὶ τὸ καμάρωνε, τὸ ἄκουσε νὰ λέῃ μὲ ἀνθρώπινη λαλιά :

— Πές μου ! τί μὲ θέλεις ; Ἄν μὲ κλείσης σὲ κλουβί, θὰ πάψω νὰ κελαϊδῶ, καὶ ἂν λογαριάζης νὰ μὲ φᾶς, εἶμαι τόσο μικρὸ πὺ τίποτα δὲν ἀξίζω. Ἄσε με

Σχεδ. Μ. ΠΡΟΤΟΓΕΡΙΔΗ

λοιπὸν νὰ φύγω, κ' ἐγὼ θὰ σὲ ἀκριβοπληρώσω μὲ τρεῖς σπουδαῖες συμβουλές, πὺ πολὺ θὰ σὲ ὠφελήσουν.

— Δῶσε μοῦ τες πρῶτα, κ' ἔπειτα σ' ἐλευθερώνω, εἶπε ὁ ἄνθρωπος.

Ἄκου λοιπόν. Νὰ ἡ πρώτη : ποτὲ μὴν πασχίσῃς νὰ κάνῃς δικὰ σου πράγματα πὺ δὲν μπορείς νὰ τὰ φτάσης. Ἡ δεύτερη εἶναι : νὰ μὴ στενοχωριέσαι γιὰ τὸ χάσιμο ἐκεῖνων τῶν πραγμάτων πὺ δὲν μπορείς πιά νὰ ξανακερδίσης. Κ' ἡ τρίτη : πρόσεξε νὰ μὴν πιστεύῃς τ' ἀπίστευτα.

Ἄφησε τὸ πουλί νὰ φύγῃ ὁ ἄνθρωπος, ἂν καὶ μουρμούριζε πῶς τίποτα καινούργιο δὲν ἔμαθε ἀπ' αὐτό.

Μόλις ἐκεῖνο ἔκανε φτερό, πῆγε παρέκει, σκάλωσε στὸ κλωνάρι ἐνὸς πεύκου καὶ φώναξε :

— Τί κουτὸς πὺ εἶσαι, δύστυχε ! Μ' ἄφησες νὰ φύγω. Ποῦ νᾶξερεις ὅτι ἔχω στὴν κοιλία μου ἓνα μαργαριτάρι μεγαλύτερο καὶ ἀπὸ ἓνα αὐγὸ ! Θὰ γινῶσιν πλούσιος μ' αὐτό !

Τότε ὁ ἄνθρωπος, μετανοιωμένος, φουρμισμένος, ἔτρεξε νὰ τὸ πιάσῃ. Πῶς ὅμως ; Τὸ πουλί ἦτανε ψηλά, καὶ αὐτὸς δὲν εἶχε τουφέκι γιὰ νὰ τὸ σκοτώσῃ, δὲν εἶχε μῆτε ἓνα λάστιχο. Ἀφοῦ ἀγωνίστηκε νὰ τὸ χτυπήσῃ μὲ πέτρες καὶ δοκίμασε, χωρὶς νὰ τὰ καταφέρῃ, νὰ σκαρφαλώσῃ στὴν κορφή τοῦ πεύκου, ὅπου βρισκότανε, κάθισε χάμου κατακουρασμένος καὶ ἀρχισε νὰ σκουπίζῃ τὸν ἰδρώτα του, στρέφοντας ὀλοένα τὰ μάτια του πρὸς τὸ πουλί. Τότε ἐκεῖνο τοῦρριξε μιὰ πονετικὴ ματιά καὶ εἶπε σοβαρὰ - σοβαρὰ :

— Βλέπεις, καημένε, πῶς ἡ πρώτη μου συμβουλὴ

- Νὰ ἀποφεύγῃ τοὺς μικροτραυματισμούς.
- Ν' ἀποφεύγῃ τὰ οἰονοπευματώδη ποτὰ καὶ τὸ κᾶνισμα.
- Νὰ περιποιοῖται τὰ δόντια του καὶ νὰ τὰ διορθῶνῃ ὅταν χρειᾶνε.

• Νὰ κάνῃ κάθε χρόνον ἀκτινογραφία θώρακος.

• Νὰ ἐξετάζεται κάθε χρόνο ἀπὸ ὀφθαλμίατρο.

• Τέλος νὰ πηγαίνῃ στὸ γιατρὸ ἀμέσως μόλις ἀδιαθεσῇ.

Καθὼς βλέπομε, ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ὑγιεινὴ καὶ φυσιολογικὴ ζωὴ πὺ θὰ πρέπει νὰ κάνομε ὅλοι μᾶς χωρὶς νὰ εἰμαστε διειρητικοί.

Ἀλλ' αὐστὲ γιὰ τὴν πρόληψιν τοῦ διαβήτου, μὲ τὴν ὁποία θ' ἀρχο-ληθῶν τὰ ἐπόμενα χρόνια πολλοὶ ἐρευνῶνται, διακηρύττουν ἀπὸ τώρα ὅτι πρέπει ν' ἀποφεύγομε τὴν παχυσαρκία, τὴν πολυφαγία, νὰ κάνομε σωματικὴ ἀκκισί καὶ ν' ἀποφεύγομε τὴν καθιστικὴ ζωὴ καὶ τὰ πολλὰ φάρμακα. Πρὶν ἀπὸ δυὸ γυνάδες χρόνια ὁ Πάβλων εἶπε ὅτι ἡ πλούσια τροφὴ προκαλεῖ ἀσθένεια καὶ ὅτι ἀπλὲς σωματικὲς ἀσκήσεις καλύτερουν τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος.

ΠΟΝΟΙ ΤΗΣ ΚΟΙΛΙΑΣ

Οἱ πόννοι τῆς κοιλίας ὀφείλονται σὲ πολλὰ καὶ διάφορα αἷτια. Μερικὲς ἀπ' αὐτὰς εἶναι σοβαρές, καὶ γι' αὐτὸ πρέπει νὰ εἰμαστε προσεκτικοὶ στὸ τί θὰ κάνομε μέχρις ὅτου μᾶς ἐξέλθῃ ὁ γιατρός. Τὸ καθαρτικὸ πρέπει ν' ἀποφεύγεται γιὰ τὴν πολλὰς φορὰς προκαλεῖται ὑπερτροφία τῆς κατάρσεως, ὅπως σὲ περιπτώσει σκολι-κοειδισμοῦ ἢ ἔλκους τοῦ στομάχου. Ἐπίσης φάρμακα γιὰ τὴν κατάρσεως τοῦ πόνου πρέπει νὰ ἀποφεύγονται, γιὰτὶ, μποροῦν ν' ἀνακουφίσουν προσωρινὰ τὸν πόνο, ἀλλὰ καὶ νὰ δυσκολέψουν τὸν γιατρὸ στὴν διάγνωσιν.

Πόννοι στὴν κοιλία προκαλοῦνται ἀπὸ σκολικοειδισμὸν, λίθους

τῶν νεφρῶν ἢ τῆς χολῆς, ἀπὸ ἀνωμαλίες τοῦ ἐντέρου καὶ καμμιὰ φορὰ, στοὺς ἰνδικωμένους, ἀπὸ παθήσεις τῆς καρδιάς.

Τὰ ζεστά ἢ κρύα ἐπιθέματα πρέπει ἐπίσης ν' ἀποφεύγονται, καὶ τὸ καλύτερο πὺ ἔχουμε νὰ κάνομε εἶναι νὰ μένῃ ὁ ἄρρωστος ξεπλωμένος χωρὶς φάρμακα καὶ τροφὴ ὅσο νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ ὁ γιατρός πὺ πρέπει νὰ κληθῇ ἀμέσως.

ΔΥΣΚΟΙΛΙΟΤΗΣ

Μιὰ ἐνολογικὴ ἀνωμαλία τοῦ ἐντέρου εἶναι ἡ δυσκοιλιοτήτης. Ὅταν τὰ ὑπολείμματα τῶν τροφῶν παραμένουν στὸ πτυχὸν ἐντερο περισσότερο ἀπὸ 24 ὥρες, τότε δημιοεῖται ἡ δυσκοιλιοτήτης. Ἡ ἀνωμαλία αὐτὴ ἐμφανίζεται σ' ὅλες τῆς ἡλικίες καὶ μπορεῖ νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ μακρὸ χρόνο. Ὀφείλεται δὲ σὲ διάφορα αἷτια, οἱ συνηθέστερες τῶν ὁποίων εἶναι ὁ ὑποσιτισμός, ἡ καθιστικὴ ζωὴ, ἡ κακὴ διατροφή, ἡ ἐλλείψις σωματικῶν ἀσκήσεων καὶ ἡ παραμείνισις τῆς καθημερινῆς κενώσεως τοῦ ἐντέρου. Ἐπίσης ἡ νευρικὴ ἐντασις καὶ ὁ ἐκνευρισμὸς προκαλοῦν δυσκοιλιοτήτητα λόγω σπασμοῦ τοῦ ἐντέρου.

Πολλὰς φορὰς ἡ δυσκοιλιοτήτης ἔχει διάφορα δυσάρεστα ἐπακό-λουθα, ὅπως τὴ δημιοεῖται αἰμορροῖδων, αἰσθητὰ κοπώσεως, πονοκεφάλους, ζάλες, ἀνιπνίες, τυχυπαλμίες, ναυτία, ἀνορεξία, πόνους στὴν κοιλία καὶ φούσκωμα.

Γιὰ νὰ θεραπεύσομε τὴν δυσκοιλιοτήτητα πρέπει νὰ γνωρίζομε τὴν αἰτία πὺ τὴν προκαλεῖ. Στὴ χρόνια δυσκοιλιοτήτητα ἡ θεραπεία εἶναι ἡ διαίτα καὶ ἡ ὑγιεινὴ ζωὴ πρὶν πάρομε ὅποιοδήποτε φάρ-μακο.

Γιὰ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου ἐπαναλαμβάνομε αὐτὸ πὺ ἔχει γραφῇ σὲ ἄλλο ἄρθρο : ὅτι εἶναι βασικὸ νὰ συνθίζομε ἀπὸ μικρὰ νὰ κενώνουν τὸ ἐντερό τους κάθε πρωὶ μὲ μὴν σιγῶν ἀπὸ τὸ κρεβάτι. Αὐτὴ ἡ ὑγιεινὴ συνήθεια θὰ τοὺς κάνῃ νὰ νοιώθουν εὐεξία ὅλη τὴν ἡμέραν. Ἐνα ποτήρι μὲ χυμὸ φρούτων ἢ μὲ νερὸ καὶ χυμὸ ἐνὸς λεμονοῦ τὸ πρωὶ βοοῖται πολὺ. Ἐπίσης τροφὰς πλούσιες σὲ κυτταρίνη, πὺ ἀφῆνουν δηλαδὴ ὑπολείμματα ἀρκετὰ, διεγείρουν τὸ ἐντερό καὶ δημιοεῖν ἐντονες περισταλτικὰς κί-

Η ΑΤΟΜΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

ΑΝ ΜΑΣ ρωτούσαν : ποιά είναι η μεγαλύτερη εφεύρεση του ανθρώπου κατά τη μακραίωνη ιστορία του πάνω στη γη, θα μπορούσαμε ν' απαντήσουμε αδείλιαστα : η φωτιά. Βέβαια, ανάμεσα στην πρώτη εκείνη φωτιά, που ο πρωτόγονος άνθρωπος μπόρεσε να τιθασεύσει και να την κάνει κτήμα του, ως την τεράστια φλόγα, που άναψε στα 1945 πάνω απ' τα Ιαπωνικά νησιά και κατέστρεψε μέσα σε κλάσμα του δευτερολέπτου μιάν ολόκληρη πόλη, τη Χιροσίμα, και λίγο αργότερα μιάν άλλη, το Ναγκασάκι, η απόστασι είναι μεγάλη.

Όσο και στις δυο περιπτώσεις δεν πρόκειται παρά για τη χρησιμοποίησι μιās ιδιότυπης ενέργειας, που εκλύεται κατά τη διάσπαση χημικών μεταβολών της ύλης. Η ποσότητα της ενέργειας αυτής, ή έντασι και δύναμι της εξαρτώνται από πολλους παράγοντες. Κι ακριβώς, ή έρευνα αυτών των παραγόντων μās φέρνει κοντά στην ιστορία του ανθρώπινου πνεύματος, την ιστορία της επιστήμης, στα άδυτα της σύγχρονης τεχνολογικής προόδου.

ΕΤΣΙ καθώς ζούμε σήμερα μες στις ανέσεις που μās προσφέρει ο τεχνικός πολιτισμός, μās είναι δύσκολο να συλλάβουμε σ' όλη της την έκτασι την τραγωδία του πρωτόγονου ανθρώπου, που είχε να παλέψει με τις τιτάνιες δυνάμεις των στοιχείων της φύσεως και σχεδόν με κανένα άλλο όπλο, εκτός απ' τη δύναμι του μυαλού του. Η τραγωδία του φαίνεται πως μεγάλωσε απίστευτα όταν οι κλιματολογικές συνθήκες άλλαξαν ξαφνικά πάνω στη γη κι ακολούθησε ή καταστροφική «εποχή των παγετώνων». Τότε ο άνθρωπος θάφτηκε κυριολεκτικά στο χιόνι, όπως θάφτηκαν κι εξαφανίστηκαν μιὰ σειρά από έμβια όντα, που δεν μπόρεσαν ν' ανθέξουν μέσα στο άπέραντο ψυγείο της γης.

Μιάν εικόνα αυτής της φοβερής τραγωδίας του ανθρώπου των παγετώνων μās δίνει ή αρχαία ελληνική μυθολογία. Στα χρόνια που κράτησε ή τιτανομαχία ο κόσμος είχε αναστατωθῆ. Τὰ δάση κήκαν. Οί βρύσες στέρεψαν. Τὰ χόρτα ξεράθηκαν. Ο οὐρανός σκοτε νιασε

απ' τούς καπνούς και κάθε όμορφη στην πλάσι χάθηκε. Ο ήλιος έπαψε να ζεστα νη και να φεγγοβολά. Πυκνά και μαύρα σύννεφα σκέπασαν τόν οὐρανό. Κρύος, παγωμένος άέρας φυσά κι άρχίζει να πέφτει χιόνι πυκνό, που σκέπασε όλη τη γη. Τό πάχος του ξεπέρασε ακόμα και τὰ ψηλότερα δέντρα. Οί άνθρωποι τουρτουρίζαν από τό κρύο, δίχως τροφή και ζεστασιά. Ο Αίσχύλος περι-

γράφει με τούτα τὰ λόγια την κατάστασι τους : «Είχαν μάτια και δεν έβλεπαν, αυτιά και δεν άκουαν. Δεν είχαν σπίτια. Για να γλυτώσουν απ' τό κρύο, κατέφυγαν σε σπηλιές, όπου τρύπωναν σαν τὰ μερμήγκια στην τρύπα τους. Κ' εκεί πέθαιναν από την πείνα ή θάβονταν μες στο χιόνι, όταν έβγαιναν έξω...»

Όνειρο άπλησίαστο για τόν άνθρωπο της εποχής αυτής ή ζεστασιά. Μακρινή άνάμνησι ή θαλπωρή της φωτιάς. Και ξαφνικά έγινε τό θαύμα! Η φωτιά, αυτή που μόνο οί θεοί είχαν τό προνόμιο να χαίρονται τη ζέστα και τη θαλπωρή της, την άσύγκριτη χρησιμότητά της, ήρθε και στα χέρια του ανθρώπου. Πώς;

Οί κατοπινές γενιές, πού, με τό πέρασμα των χρόνων λησμόνησαν τό συγκεκριμένο περιστατικό, που έφερε τη φωτιά απ' τόν οὐρανό (ή απ' τόν Όλυμπο) στη γη, μίλησαν για κάποιο συγκλονιστικό γεγονός, που τάραξε τη φυσική τάξι του

κόσμου και στοίχισε μυριάδες πόνοους και δάκρυα. Είπαν πως ήταν άδύνατο να γίνει άλλωδς. Η φωτιά ήταν προνόμιο και άποκλειστικό κτήμα των θεών. Και πάλι μόνο δυό απ' αυτούς είχαν τό δικαίωμα να την χρησιμοποιούν. Ο ένας τους ήταν ο άρχηγός των θεών, ο «πατήρ άνδρων τε θεών τε», ο αϊγιόχοος Δίας, που την κρατούσε στα χέρια του με τη μορφή κεραυνών, που τούς φύλαγε σε ειδική άποθήκη και τούς χρησιμοποιούσε σ' έκτακτες περιστάσεις : Ο άλλος ήταν ένας κοντσός και άσχημος σιδεράς, μεγάλος όμως και άφθαστος τεχνίτης, που δούλευε όλη μέρα σ' ένα νησί άπομονωμένο, στα βάθη του Αιγαίου, τη Λήμνο. Τό εργαστήρι του ήταν κρυμμένο μέσα στους βράχους και ποτέ μάτι ανθρώπου δεν τόν είδε. Τόν έλεγαν Ηφαιστο και προσωποποιούσε τις υποχθόνιες εκείνες δυνάμεις τις κρυμμένες βαθιά στα έγκατα της γης, που ένῶ πριν από κάμποσους αιώνες συγκλόνησαν με τούς «θυμούς» τους τη γη (τιτανομαχία, γιγαντομαχία), άποτραβήχτηκαν ύστερα παίρνοντας μαζί τους τό μυστικό της καταπληκτικής τους δύναμης.

Έτσι βαθιά που κρύφτηκε κάτω απ' τη γη ή φωτιά, ήταν άδύνατο στόν άνθρωπο να τη φτάσει και να την κάνει κτήμα του. Κάτι τέτοιο μόνο κάποιος που ήξερε πού είναι τ' άπόκρυφα άντρα της και που θά 'χε τό θάρρος ν' άνηγήσει την όργη των θεών, θά μπορούσε να τ' άποτολήμηση.

Η ελληνική φαντασία έπλασε τόν Προμηθέα, τόν καλόγνωμο τιτάνα, που ήταν και τό απόδειξε πως είναι ένας απ' τούς πιο μεγάλους φίλους των ανθρώπων. Όταν είδε ο Προμηθέας τούς ανθρώπους να υποφέρουν τόσο πολύ μέσα στο κρύο και την παγωνιά, ή καρδιά του ή πονετική σπάραξε. Παρουσιάστηκε στο Δία και τόν παρακάλεσε να δώσει λίγη από τη φωτιά, που τόσο τη χαίρονται οί θεοί, και στούς ανθρώπους, για να μην ξεπαγιάζουν μέσα στο χιόνι. Μά ο Δίας δέ φάνηκε καθόλου πρόθυμος για τούτο.

—Αν οί άνθρωποι άποκτήσουν, έίπε, τό μεγάλο τούτο αγαθό των άθανάτων, τη φωτιά, γρήγορα θά προκόψουν στίς τέχνες και θ' άποκτήσουν μιὰ μέρα τόση δύναμι, που και τούς θεούς ακόμα θά θελήσουν να ξεπεράσουν.

Έφυγε ο Προμηθέας απ' τόν

Όλυμπο βαθιά στενοχωρημένος. Και καθώς αντίκρυσε δόλγυρά του την άπέραντη άσπρίλα του χιονιού, έβαλε στο νοῦ του ένα τολμηρό σχέδιο : Να κλέψη τη φωτιά μες από τό εργαστήρι του Ηφαιστου και να τη χαρίσει στούς ανθρώπους. Ήξερε, βέβαια, πως ο Δίας θά θυμόνε για τούτο φοβερά και πως θά τόν τιμωρούσε σκληρά. Μά, προκειμένου να κάνει τό καλό, δέ δέλιασε. Μπήκε κρυφά μες στο εργαστήρι του μεγάλου τεχνίτη, πήρε λίγη από τη φωτιά του και βάζοντάς τη μέσα σ' ένα νάρθηκα από κουφοξύλιά, την έφερε στούς ανθρώπους. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά τούς έμαθε και πως να ψήνουν μ' αυτή και να μαγειρεύουν τίς τροφές τους, πως να χτίζουν σπίτια, πως να μερώνουν τ' άγρια ζώα και να φτιάχνουν μ' εκείνα κοπάδια για να προμηθεύονται γάλα, μαλλι και κρέας, πως να καλλιεργούν τη γη και να σοδεύουν γεννήματα. Πως να βρίσκουν μέσα στη γη μέταλλα, πως να τὰ λιώνουν σε καμίνια, να τὰ χύνουν σε καλούπια, να τὰ δουλεύουν με τό σφυρί στ' άμόνι και να κάνουν μ' αυτά χίλια δυό χρήσιμα πράγματα...

Πλήρωσε, βέβαια, ακριβά την άγάπη του αυτή για τούς ανθρώπους ο Προμηθέας. Ο Δίας πρόσταξε και τόν κάρφωσαν ψηλά πάνω σ' ένα βράχο του Κανκάσου. Εκεί ένας φοβερός γνυαετός του έσχίζε τὰ σπλάχνα και του έτρωγε τό συκώτι, που ξαναγιόταν τη νύχτα, για να του τό ξαναφάη τό άγριο πουλί την άλλη μέρα. Τό μαρτύριό του βάσταξε αιώνες. Μά τό καλό είχε γίνει. Η φωτιά ήρθε στα χέρια του ανθρώπου. Κι από τότε μιὰ καινούργια περίοδος, ένα νέο κεφάλαιο άνοιξε στην ιστορία της ανθρωπότητας.

ΩΣΤΟΣΟ, όλη αυτή ή συναρπαστική, κατά τὰ άλλα, ιστορία κι άλλες παρόμοιες που βρίσκουμε στίς μυθολογίες άλλων λαών, δεν είναι παρά μιὰ προσπάθεια να καλυφθῇ τό μεγάλο κενό που άνοιξε στη μνήμη των λαών ή λήθη. Κενό, που κλείνει τίς μεγάλες, τίς μακραίωνες προσπάθειες του ανθρώπινου μυαλού να προσεγγίσει τό δυσεπίλυτο πρόβλημα : πως να μπορέσει να δημιουργήσει, με τὰ όλικά που του προσέφερε ή γη, αυτό που μόνο οί θεοί κατείχαν : τη φωτιά.

Μελετώντας την ιστορία των διαφόρων εφευρέσεων συναντούμε συ-

Κ. Γ. ΛΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Συνδιδευθυντού του Κολλεγίου Αθηνών

Όμιλία προς τόν Σύλλογον των Καθηγητών κατά την Α' Γενικήν Συνεδρίαν του Σχολ. έτους 1972-1973

Α'

Και από την θέση αυτήν εύχομαι εις όλους «καλή χρονιά». Εις τούς άλλοδαπούς Καθηγητάς, οί όποιοι ήλθον να προσφέρουν τās υπηρεσίας των εις τό Κολλέγιον, άπευθίνω εκ μέρους των Έλλήνων συναδέλφων των τό «καλώς ωρίσατε» και τούς διαβεβαιώ ότι εδώ θα εύρουν φίλους και συνεργάτας, ώστε ή παραμονή των εις την Ελλάδα να είναι ευχάριστη.

Β'

Όποιος παρακολουθεϊ την εκπαιδευτικήν κίνησην της χώρας μας διαπιστώνει ότι τό κέντρον περι τό όποιον περιστρέφονται αι παιδαγωγικαί ένεργειαί είναι αι ΓΝΩΣΕΙΣ και ή καλλιέργεια των δυνάμεων του νοῦ. Νέα διδασκεία ύλη προστίθεται εις την παλαιάν ή μετατίθεται από τάξεως εις τάξιν, αναλόγως της εξέλιξεως των έπιστημών, μέθοδοι διδασκαλίας αναθεωρούνται, συμπληρούνται και παρουσιάζονται υπό νέαν μορφήν, όπως ή μέθοδος της προγραμματισμένης διδασκαλίας, νέα έποπτικά μέσα εφευρίσκονται, όπως είναι τά όπτικοακουστικά ταιαυτα, δια τὰ όποια γίνεται πολύς θά-

ρυβος, ή τηλεόρασις χρησιμοποιείται ως μέσον διδασκαλίας και γενικώς όλη ή παιδαγωγική δραστηριότης άπευθύνεται εις την νήσιν.

Αλλά τόσον αι γνώσεις, όσον και ή καλλιέργεια των δυνάμεων της διανοίας—και μάλιστα της κρίσεως και της φαντασίας, καθώς και ή ανάπτυξις της δημιουργικότητος και της έρευνητικής ικανότητος των παιδιών—άποτελούν τό ένα σκέλος του σκοπού της παιδείας. Τό άλλο σκέλος είναι, όπως είναι γνωστόν, ή καλλιέργεια του ήθους των μαθητών, του χαρακτήρος αυτών, ώστε να γίνουν ενάρετοι άνθρωποι, χρηστοί πολίται, αυτόνομοι, ώλοκληρωμένοι προσωπικότητες. Διότι, όπως γνωρίζομεν, αι γνώσεις και αι δεξιότητες δύνανται να θεθούν εις την υπηρεσίαν όχι μόνον του καλού, αλλά και του κακού, δηλαδή δύνανται και να βλάψουν, αν δεν πλαισιώνονται από σταθερόν, ήθικόν χαρακτήρα.

Είναι προφανές, λοιπόν, ή μεγάλη σπουδαιότης του δευτέρου αυτού σκοπού της άγωγής και πρέπει πάντοτε να τόν έχωμεν υπό όφθαλμών. Τό σχολείον όμως είναι ένας μόνον από τούς παράγοντας, οί όποιοι διαμορφώνουν τόν χαρακτή-

χνα την περίπτωσι, σπουδαίες εφευρέσεις να γίνονται από ένα τυχαίο περιστατικό, από μιὰ σύμπτωσι ή ακόμα από μιὰ ξαφνική έμπνευσι, που περνά σαν άστραπή μες απ' τό μυαλό του έφευρέτη. Προσεκτικότερη όμως έρευνα μās δείχνει πως αυτό που εφευρέθηκε ή επινοήθηκε δεν ήρθε τόσο ξαφνικά, όσο με την πρώτη ματιά μās φαίνεται. Προηγήθηκαν μιὰ σειρά από ψηλαφήσεις, άποπειρες, δοκιμές, μελέτες, ύπολογισμούς, ύποθέσεις, προχωρητικά βήματα και όπισθοδρομήσεις, έλπίδες και άπογοιτεύσεις, συλλογιστικούς συνδυασμούς κι όνειροπολήματα, που δεν είχαν τελειωμό...

Δεν είναι λοιπόν καθόλου άπίθανο τό ίδιο πάνω-κάτω να έχη συμβῆ και με τη φωτιά. Η προσπάθεια του ανθρώπινου πνεύματος να την άποσπάζη από τη φυσική της κατάστασι, να την κάνει κτήμα του, όργανό του κι όπλο του στόν άγώνα του για επιβίωσι κι ακόμα να την αναπαράγῃ κατά βούλησι και να φτάσει στίς σημερινές καταπληκτικές μορφές εφαρμογών της ενεργειακής της δύναμης, άποτελεϊ άληθινά μιάν έποποιάν γεμάτην δραματικές, συγκλονιστικές περιπέτειες, με πρωταγωνιστή συχνά τόν ανώ-

νυμο άνθρωπο, τόν πάντα ανήσυχο και περιέργο, που συνεχώς ώραματιζόταν ένα καλύτερο μέλλον.

Αυτή την έποποιάν, που ξεκινά απ' τὰ βάθη των αιώνων και φθάνει ως τίς μέρες μας, θά προσπαθήσουμε να διαγράψομε και να παρακολουθήσομε στα σύντομα τούτα σημειώματα. Συχνά θά χρειασθῇ να συμπληρώνομε με τη φαντασία ό,τι ή ιστορία άποσιωπά. Άλλοτε πάλι θά βοθεύομε στην ανάγκη μες απ' την άπεραντοςύνη των στοιχείων που μās προσφέρει ή σύγχρονη τεχνολογική έρευνα, να παίρνομε μόνο όσα μās χρειάζονται, για να σχηματίσομε μιάν όσο γίνεται πιο πλήρη εικόνα του μεγάλου έπους. Όπωςδήποτε όμως τό κέρδος απ' την προσπάθειά μας τούτη δέ θά είναι μικρό. Η επιστημονική γνώσι θά μās οδηγήσει και θά μās βοηθήσει όχι μόνο ν' άποκτήσομε μιὰ ώλοκληρωμένη έποπτική της ιστορίας των δετικών έπιστημών και ιδιαίτερα εκείνων που σήμερα έχομεν τό προβάδισμα στην τεχνολογική πρόοδο, αλλά και να μπορέσομε να κατανοήσομε καλύτερα τόν κόσμο, που μās περιβάλλει.

(Συνεχίζεται)

ρα. Πλήν αυτού υπάρχουν, ως γνωστόν, και άλλοι.

Η επίδρασις του Σχολείου ήτο πάντοτε σημαντική και αναγκαία, αλλά σήμερα κατέστη αναγκαιοτάτη. Η μεταβολή ή όποια επήλθεν εις τούς κοινωνικούς θεσμούς μετέβαλε και την δύναμιν αυτών ως παραγόντων της αγωγής. Η οικογένεια π.χ., πού επί αιώνας απέτελε τον ιδεώδη φορέα της αγωγής των παιδιών, σπουδαίον θετικόν παράγοντα εις την διαμόρφωσιν του χαρακτήρος, σήμερα τείνει να χάση την συνοχήν της. Το κώρος των γονέων έχει κλονισθή σοβαρώς. Πολλοί γονείς δεν αποτελούν διά τα παιδιά τους πρότυπα ειλικρινείας, συνεπείας και εντιμότητος και επομένως δεν παρέχουν εις αυτά μίαν άκριβή εικόνα ανωτέρου εγώ, πού να την ενστερνισθούν και να δελήσουν να την πραγματοποιήσουν. Και έτσι, χωρίς ύποδειγματα, ζητούν μόνα των, με τας οιασδήποτε πράξεις των, να λύσουν τα προβλήματά των. Είς πολλάς δέ περιπτώσεις ή οικογένεια όχι μόνον δεν βοηθεί, αλλά και αντιστρατεύεται εις την προσπάθειαν του σχολείου. Η εκκλησία, πού απέτελε σοβαρόν παράγοντα αγωγής, δεν έχει την προτερησίαν της ισχύν εις τόν τομέα τούτον. Γενικώς ο τρόπος της ζωής των ανθρώπων, ή περιορέουσα κοινωνική ατμόσφαιρα, έχουν τόσον μεταβληθή, ώστε δεν αποτελούν πλέον βοηθόν εις τó έργον μας.

Αί πνευματικά αξία έχασαν την λάμψιν των ή εξηφανίσθησαν έντελώς από τó πεδión όρατότητος πολλών ανθρώπων, όχι μόνον των νέων, όπως ύποστηρίζεται, αλλά και των ενήλικων. Τάσεις όχι άπλως πρακτικού ύλισμού, αλλά μηδενισμού έξαπλώνονται σιγά σιγά. Ο άνθρωπος κινδυνεύει να χάση ή πολιτισμότερον έχει, αυτό πού κρυίως τόν διακρίνει: την έλέγχουσαν συνείδησιν. Να διατί ή εθνή του Σχολείου είναι σήμερα μεγαλύτερα και τó έργον του βαρύτερον. Τα παιδιά πού μάς εμπιστεύονται έχουν γίνει δύσκολα. Πώς θα ενεργήσωμεν, ώστε να εμπνεύσωμεν εις αυτά ανώτερα ιδανικά; Είς τόν τομέα αυτόν καλούμεθα να προσωρήσωμεν έναντίον τού ρεύματος. Αί άρχαι της δικαιοσύνης και της έντιμότητος, της ειλικρινείας και της μεγαλοφυχίας, της ανιδιοτελείας, της αυτοθυσίας και της αγάπης, τας όποιās επιζητούμεν να έμφυτεύσωμεν και να καλλιεργήσωμεν εις τας ψυχάς των παιδιών, προϋποθέτουν πνευματικήν και όχι ύλιστικήν θεωρήσιν του σύμπαντος. Επομένως ή βαθεία πίστις μας εις τας ήθικας και κοινωνικάς αρχάς, πού καλούμεθα να διδάξωμεν, ό συνεπής προς αυτάς βίος μας και ή συμπεριφορά μας αποτελούν τόν κυριώτατον παράγοντα διά την επιτυχίαν του σκοπού πού επιδιώκωμεν. Χωρίς την προϋπόθεσιν αυτήν, ούτε ή σοφία μας ούτε ή νοημοσύνη μας δύνανται να φέρουν οίονδήποτε άγαθόν αποτέλεσμα.

Δέν είναι του παρόντος να επεκταθώ. Θα τόνισω όλάν μόνον σημεία πρακτικής παιδαγωγικής.

1) "Αν θέλωμεν να επιτύχωμεν εις τó έργον της έσωτερικής διαπλάσεως των μαθητών, της ανυψώσεως αυτών υπεράνω των ένστάσεων και τού στενούς εγωισμού και να έμφυτεύσωμεν εις την ψυχήν των ιδανικά, πρέπει πρώτον να κερδίσωμεν την εμπιστοσύνην αυτών. Και

τούτο θα τó επιτύχωμεν όχι με την δουλικήν συμπεριφοράν μας προς αυτούς, ούτε με την προσπάθειαν να φανώμεθα δημοφιλείς, κολακεύοντες τας αδυναμίας των, πράγμα πού είναι πολύ της μόδας σήμερα. Καταλαβαίνω τούς νέους δέν σημαίνει μιμνημί τούς νέους ούτε παριστάνω τόν νέον. Αλλά μπορεί να δημιουργούν έντυπώσεις, αλλά καταστρέφουν την ψυχήν των νέων. Την εμπιστοσύνην των μαθητών θα την κερδίσωμεν με τó γνήσιον ένδιαφέρον μας και την συνεχή προσπάθειαν διά την προκοπήν των με την δικαίαν μεταχείρισίν των με την ποιότητα της εργασίας μας, πού συνεχώς θα βελτιώνωμεν με την ειλικρίνειαν και — κυρίως — την συνέπειάν μας και, γενικώς, με τó παράδειγμά μας.

Οί μαθηταί, ιδιαίτερος των μεγάλων τάσεων, πρέπει να κατανοήσουν ότι έχουν όχι μόνον δικαιώματα, αλλά και καθήκοντα και ότι ή έλευθερία πρέπει να συμβαδίση με την εθνήν, διά να μη μεταβληθή εις ασυδοσίαν και άναρχίαν. Ιδανικόν σχολείον είναι εκείνο τó όποιον βοηθεί τούς μαθητάς του να συνειδητοποιήσουν την εθνήν των άπέναντι της ζωής και της ιστορίας και τούς οδηγεί εις την εργασίαν και την αυτοκαλλιέργειαν. Ένα τέτοιο σχολείον θα έχη άπασσδήποτε απαιτήσεις από τούς μαθητάς του και ίσως να φαίνεται αυστηρόν.

2) Σημείον άξιον λόγου είναι και ή δημιουργία εις κάθε τάξιν ήτοις ομάδου πνεύματος. Ομαδικόν πνεύμα είναι ό ιδιαίτερος τρόπος σκέψεως και ενεργείας, πού αναπτύσσεται εις κάθε τμήμα ως αποτέλεσμα της άμοιβαίας επιδράσεως των μαθητών μεταξύ των. Ο κάθε μαθητής, κατά την επικοινωνίαν του με τούς συμμαθητάς του, δίδει και λαμβάνει επιδράς και δέχεται επιδράσεις. Ως επακόλουθον τούτου δημιουργούνται κοινά ένδιαφέροντα και τάσεις, έξεις και τρώποι σκέψεως και ενεργείας, και γενικά κοινός ψυχικός βίος, εν τ έ λ ω ς ι δ ι α ι τ ε ρ ο ς, ό όποιος χαρακτηρίζει την τάξιν και την κλίμην διαφορητικήν από τας άλλας. Τό ομαδικόν πνεύμα διαφέρει από τάξεως εις τάξιν, τόσον κατά την ισχύν όσον και κατά τó ποιόν. Η επίδρασις την όποιαν άσκει εις την διαμόρφωσιν της σκέψεως και του συναισθήματος των μελών της ομάδος, όχι μόνον μέσα εις την τάξιν αλλά και έντός αυτής, είναι τεραστία. Πολλές φορές είναι ισχυροτέρα και από αυτήν την επίδρασιν του διδάσκοντος.

Λόγω της μεγάλης σημασίας την όποιαν έχει τó ομαδικόν πνεύμα, διά την διαμόρφωσιν του ήθους των μαθητών, πρέπει ό διδάσκων — και προκειμένου περί του Γυμνασίου ό σύμβουλος της τάξεως έν συνεργασία μετά των άλλων διδασκόντων εις την τάξιν — να στρέψη την προσοχήν του εις αυτό και να προσπαθήσιν να τó βελτιώσιν, αν δέν είναι ικανοποιητικόν, ύγιές. Και είναι ύγιές τó ομαδικόν πνεύμα, όταν οί μαθηταί συνεργάζονται άρμονικώς μεταξύ των, όταν δέν υπάρχουν «κλίμες» και δέν δημιουργούνται έριδες, όταν όλοι μετέχουν της ομαδικής ζωής, συνεπφέροντες έκαστος κατά την δύναμιν του, και όταν ή ειλικρίνεια, ή έντιμότης, ή άλληλοβοήθεια και γενικώς όλαι αι επιθυμηταί ήθικαί και κοινωνικά αρχαί διέπουν τας πράξεις όλων των μελών της ομάδος. Τα αντίθετα τούτων στοιχεία καθιστούν

τό πνεύμα νοσηρόν. Ειδικώτερον ή προσοχή του διδάσκοντος πρέπει να στραφή εις τούς μαθητάς οί όποιοι, λόγω σωματικών ή πνευματικών ικανοτήτων, γίνονται άντικείμενον θαυμασμού και μιμήσεως εκ μέρους των άλλων και κατ' αυτόν τόν τρόπον διαμορφώνουν τó πνεύμα της τάξεως. Αναλόγως δέ της επιδράσεως την όποιαν άσκει ό καθένας, άλλους μέν θα ένθαρρύνη καταλλήλως, άλλους δέ θα περιορίζη, αν ή επίδρασις των είναι επιβλαβής.

3) Άλλο σημείον εις τó όποιον πρέπει να στραφή ή προσοχή μας είναι τούτο: τó ένδιαφέρον μας διά την δημιουργίαν ήτοις ομαδικού πνεύματος δέν πρέπει, έπ' ουδενί λόγω, να μάς παρασύρην εις τó να βλέπωμεν την τάξιν μόνον ως ομάδα, μόνον ως σύνολον ατόμων. Είναι ανάγκη να καταβάλλωμεν συστηματικήν προσπάθειαν διά να γνωρίσωμεν την ιδιαιτέραν φύσιν, την ιδιαιτέραν ψυχούσιν, την ένδοξον των μαθητών και προς αυτήν να προσαρμόζωμεν την ενεργείαν μας. Άλλωστε ή ψυχή ή α ν τ ή έ π ι κ ο ι ν ω ν ί α είναι, έν τελευταία άναλύσει, ή ο σ ί α τ η ς α γ ω γ η ς. Και δέν ύπάρχει περίπτωση παιδικού χαρακτήρος, άκόμη και εκ των πλέον σκληρών, πού να μη έχη κάποιο λεπτόν σημείον. Από αυτό προέχει να άρχισή ό παιδαγωγός, εκλέγων τα κατάλληλα μέσα.

Τονίζω ιδιαίτερος ότι, διά να γνωρίση ό διδάσκαλος την ατομικότητα των μαθητών του πρέπει να μη άρκιηται εις την έξωτερικήν επιφάνειαν των εκδηλώσεων, αλλά να άναζητή την βαθύτεραν αίτίαν των φαινομένων. Διότι πολλές φορές τα φαινόμενα άπατούν. Χρειάζεται παρατηρητικότητα και ύπομνη.

Περιττόν να λεχθή ότι ή πραγματοποίησις των ανωτέρω σκοπών, όχι μόνον εις την διάπλαιν του ήθους οδηγεί αλλά και την μάθησιν γενικώς διευκολύνει. Οί μαθηταί μεταφέρουν την άγάπην πού αισθάνονται προς τόν διδάσκαλόν των εις τας μαθήματα πού αὐτὸς διδάσκει. Επομένως και ή ύλη των φρονητιστικών μαθημάτων, τὰ όποία άποσκοπούν εις την καλλιέργειαν του ήθους, άφομοιώνεται εύκολώτερον και τούς επηρεάζει βαθύτερον.

Τέλος άς μοι επιτραπή να προσθέσω και τούτο: "Όταν κάμνωμεν λόγον περί παιδαγωγικής, σκεπτόμεθα τα παιδιά και την αγωγήν των. Και όμως θα ήτο χρησίμιον, εάν από καιρού εις καιρόν έστρέφαμε την προσοχήν μας εις τόν έαυτόν μας. Εκεί είναι δυνατόν να άνεύρωμεν τας αίτια μιάς μετριάς άποδόσεως ή και μιάς πλήρους άποτυχίας εις τó έργον μας. Και άσφαλώς θα συνειδητοποιήσωμεν τó γεγονός, πόσον μπορεί να βαρύνη εις την εξέλιξιν και τó μέλλον ενός μαθητού μία ιδιική μας άμέλεια, μία παραλείψις, ένας κακός χειρισμός. Η αυτοκριτική αυτή θα μάς κάμη περισσότερον προσεκτικούς εις τας κρίσεις και τας αποφάσεις μας και θα μάς ώθήσιν εις αυτοβελτίωσιν.

Τό έργον του διδασκάλου είναι έργον δύσκολον. Αλλά σήμεραν έγινε δύσκολον. Αλλά σήμεραν έγινε δύσκολον. Διά τó άνταποκρινόμενον πρέπει να έντεινώμεν την αγωνιστικήν μας διάθεσιν και, συνεργαζόμενοι στενώς μεταξύ μας, να επιμείνωμεν με πίστιμα εις τόν άγώνα τόν καλόν της πνευματικής ήθικης ανυψώσεως των νέων. Η πίστις μας θα μάς δώσιν την δύναμιν να επιτύχωμεν.

ΝΙΚ. Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΚΑΛΛΗ

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΒΙΟΤΟΠΟΙ

Κάθε ζωντανός οργανισμός, είτε ζώο είναι είτε φυτό, για να μπορέσει να ζήσει και να αναπτυχθή πρέπει να είναι προσαρμωμένος προς τó περιβάλλον του. Και όταν λέμε περιβάλλον, έννοούμε κάθε τι άψυχο και άψυχο, πού βρίσκεται στην περιοχή, όπου ζή κάθε ζωντανός οργανισμός. Πρώτα-πρώτα βέβαια τó έδαφος, αλλά και τὰ νερά, τόν αέρα, τη θερμοκρασία και την ύγρασία και όλα τὰ άλλα ζώα και φυτά, πού βρίσκονται στην περιοχή αυτή.

Από όλα αυτά τα στοιχεία πού αποτελούν τó περιβάλλον, ή βλάστησις αποτελεί τó σπουδαιότερο παράγοντα για την ύπαρξιν κάθε ζώου. Η βλάστησις πάλι έξαστάται από τó κλίμα. Και όλοι μας ξέρομε ότι τó κλίμα κάθε τόπου, ακόμα και τού πιο μικρού, παρουσιάζει διαφορές, έστω και μικρές, από τó κλίμα κάθε άλλου τόπου, ακόμα και γειτονικού. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι κάθε τόπος έχει και τó δικό του, ξεχωριστό κλίμα. Οί διαφορές όμως αυτές είναι μικρές, ενώ οί όμοιότητες είναι περισσότερες και σπουδαιότερες. Ανάλογα με αυτές οί γεωγράφοι διακρίνουν την επιφάνειαν της γής σε πέντε ζώνες, γιατί σ' αυτές επικρατούν οί ίδιες περίπου κλιματικές συνθήκες: τή διακεκανμένη ζώνη, τις δύο εύκρατες και τις δύο πολικές ή κατεψυγμένες.

Όπως τώρα οί γεωγράφοι διακρίνουν τις πέντε αυτές ζώνες, κατά τόν ίδιο τρόπο και οί φυσιοδίφες διακρίνουν κλιματικές ζώνες, ανάλογα όχι μόνο με τó κλίμα, αλλά και με τó ζωικό και φυτικό κόσμο, πού ζή σ' αυτές. Ο ζωικός και φυτικός κόσμος κάθε μιάς από τις κλιματικές αυτές ζώνες είναι ειδικά προσαρμωμένος στις συνθήκες, πού επικρατούν σε κάθε ζώνη. Τις περιοχές για να μπορούν να συστηρηθούν τó χειμώνα, άποθηκεύουν σπόρους και καρπούς για να μπορούν να συστηρηθούν τó χειμώνα, πού όλα είναι παγωμένα. Τα δάση των εύκρατων ζωνών παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των. Αυτό όφείλεται στη διαφορά της θερμοκρασίας. Εκείνες δηλαδή οί περιοχές πού πλησιάζουν τις πολικές ζώνες έχουν θερμοκρασίες χαμηλές τó χειμώνα, ενώ οί περιοχές πού γειτονίζουν με τη διακεκανμένη ζώνην έχουν θερμοκρασίες ύψηλές. Τα δένδρα των δασών αυτών είναι κυρίως φυλλοβόλα και ό ζωικός κόσμος παρουσιάζει σημαντικές διαφορές. Οί λευκόνες ύπάρχουν στις μεγάλες πεδιάδες, πού υπάρχουν τόσο στις εύκρατες όσο και στη διακεκανμένη ζώνην. Οί περιοχές αυτές αποτελούν τις σαβάνες της Αφρικής και τούς páμπιους της Ν. Αμερικής. Στις περιοχές αυτές ζουν άμέτρητες χιλιάδες φυτοφάγων ζώων, πού αποτελούν την τροφή πολυαριθμών σαρκοφάγων ζώων.

Στις πολικές περιοχές, βόρεια και νό-

τια, δυνατό κρύο επικρατεί όλο τó χρόνο, ή βλάστησις είναι φτωχή και καχεκτική, ώστε δέν μπορεί να χρησιμοποιήσιν για τη συντήρησις πολλών φυτοφάγων ζώων. Αντίθετα στις πολικές θάλασσες, ζή ένας άφθονος ζωικός κόσμος από φώκες, φάλαινες και άλλα κήτη και άμέτρητα πλήθη ύδροβίων πονύων.

Τα δάση των κωνοφόρων της βόρειας εύκρατου ζώνης, αποτελούνται από δένδρα της ίδιας οικογένειας με τὰ δικά

Γάρος έπάνω από τη φάλα του.

μας πεύκα και έλατα και σκεπάζουν άπεραντες έκτάσεις. Ο χειμώνας εκεί είναι βαρύν και τó καλοκαίρι σύντομο. Από τὰ ζώα πού ζουν μέσα σ' αυτά τὰ δάση τὰ περισσότερα πέφτουν με χειμερία νάρκη. Όσα δέν παρκώνονται τó χειμώνα, άποθηκεύουν σπόρους και καρπούς για να μπορούν να συστηρηθούν τó χειμώνα, πού όλα είναι παγωμένα.

Τα δάση των εύκρατων ζωνών παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των. Αυτό όφείλεται στη διαφορά της θερμοκρασίας. Εκείνες δηλαδή οί περιοχές πού πλησιάζουν τις πολικές ζώνες έχουν θερμοκρασίες χαμηλές τó χειμώνα, ενώ οί περιοχές πού γειτονίζουν με τη διακεκανμένη ζώνην έχουν θερμοκρασίες ύψηλές. Τα δένδρα των δασών αυτών είναι κυρίως φυλλοβόλα και ό ζωικός κόσμος παρουσιάζει σημαντικές διαφορές. Οί λευκόνες ύπάρχουν στις μεγάλες πεδιάδες, πού υπάρχουν τόσο στις εύκρατες όσο και στη διακεκανμένη ζώνην. Οί περιοχές αυτές αποτελούν τις σαβάνες της Αφρικής και τούς páμπιους της Ν. Αμερικής. Στις περιοχές αυτές ζουν άμέτρητες χιλιάδες φυτοφάγων ζώων, πού αποτελούν την τροφή πολυαριθμών σαρκοφάγων ζώων.

Οί έξημοι είναι περιοχές, όπου θα ενόμιζε κανείς ότι δέν μπορεί να ύπάρξη ζωή. Η θερμοκρασία εκεί είναι ύψηλή και οί βροχές σπανιώτατες. Έν τούτοις και σ' αυτές τις περιοχές ζουν πολυάριθμα ζώα, πού κατορθώνουν να προσαρμωθούν στις συνθήκες πού επικρατούν εκεί. Πολλά από τὰ ζώα αυτά κατορθώνουν και διατηρούν επί πολών καιρόν νερό στο σώμα των, ενώ άλλα δέν πίνουν νερό ποτέ!

Στα δάση των τροπικών χωρών οί συνθήκες είναι διαφορετικές. Οί βροχές άφθονες και ή θερμοκρασία όλο τó χρόνο ύψηλή. Τα δένδρα καρποφορούν άδιάκοπα, ενώ τεραστία πλήθη ζώων ζουν μέσα σ' αυτά, από τις μυριάδες των έντόμων ως τὰ μεγαλύτερα φυτοφάγα και άρπακτικά ζώα.

Σε κάθε μιά από τις εξ αυτές περιοχές ζουν διάφορα είδη ζώων και φυτών, τελείως διαφορετικά από τὰ ζώα και φυτά των άλλων.

Όσο για τὰ δση, μπορούμε να πούμε ότι οί συνθήκες διαφέρουν ανάλογα με τó ήθος. Χαμηλά, στους πρόποδες των όρέων και μέχρι τού ήθους των 1000 περίπου μέτρων, τὰ ζώα και τὰ φυτά μοιάζουν με τὰ ζώα και φυτά της γήινω περιοχής. Σε μεγαλύτερα ύψη ζώα και φυτά όλιγοστεύουν. Τα ζώα μάλιστα πού ζουν στα ύψη αυτά είναι προσαρμωμένα στο κρύο, στην έξηρασία και στον άραίο άτμοσφαιρικό αέρα, όπου ή άναπνοή για κάθε άλλο ζώο θα ήταν δύσκολη.

Τα ηησιά των όκεανών, μακριά από κάθε στεριά, έχουν έλάχιστον αήθμο ζώων και φυτών. Από τὰ ζώα μόνο πονύια και νυχτερίδες άπαντούν, γιατί μόνο αυτά κατορθώνουν να περάσουν τόν όκεανό και να φθάσουν ως εκεί.

Στα νερά της ξηράς, ποταμούς και λίμνες, ζή ένας ξεχωριστός φυτικός και ζωικός κόσμος. Και τέλος στη θάλασσα ζή ένας ζωικός κόσμος τελείως ξεχωριστός, από τούς μικροσκοπικούς κατοίκους του πλαγκτόν ως τις γιγαντιαίες φάλαινες, πού ζυγίζουν 100 τόννους.

Αυτοί είναι οί σπουδαιότεροι βιότοποι στην επιφάνεια της γής, μας λένε οί φυσιοδίφες. Καθένας έχει τόν ιδιαίτερόν φυτικό και ζωικό κόσμο τόν, ό όποιος έξαστάται από τó περιβάλλον. "Αν οί συνθήκες του περιβάλλοντος μεταβληθούν σε μεγάλο βαθμό, αν τó κλίμα αλλάξή, και ό ζωικός και φυτικός κόσμος θα μεταβληθή. Όταν στην Εύρώπη επικρατούσε μεγάλη θερμοκρασία και ύγρασία, έξούσαν έδώ ζώα των θερμών χωρών. Και όταν επικρατούσαν οί πάγοι, έξούσαν ζώα και φυτά των πολικών ζωνών. Και τὰ μὲν και τὰ δὲ εξαφανίστηκαν, όταν άλλαξε τó περιβάλλον.

Η ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ «ΣΤΕΓΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ» ΤΟΥ ΕΝ ΒΟΥΛΑ
ΑΣΚΛΗΠΕΙΟΥ Ε.Ε.Σ.

Μεγάλα παιδιά, που έφιλοξενήθησαν εις την Στέγην κατά τὸ παρελθόν, φωτογραφίζονται μαζί με τὰ νεώτερα.

Τὴν 30ὴν Σεπτεμβρίου, παρουσία Μελῶν τοῦ Κ. Διοικητικοῦ Συμβουλίου, τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς τῆς Στέγης καὶ ἐκλεκτῶν προσκεκλημένων, ἐγένετο εἰς τὸ ἐν Βούλᾳ Ἀσκληπείου ἡ τελετὴ ἀποχωρητισμοῦ τῶν παιδιῶν ποὺ ἐξέρχονται διὰ νὰ ἐγγραφοῦν εἰς τὰ Κρατικὰ Σχολεῖα.

Κατ' ἀρχὰς ὁμίλησεν ἡ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐφορίας κ. Ἄντα Βλαχούτσικου, ἡ ὁποία μετὰ τῶν ἄλλων, εἶπε καὶ τὰ ἑξῆς: «Ὡς διαβιβάσω τοὺς θερμοτάτους χαιρετισμοὺς τοῦ σεβαστοῦ Προέδρου τοῦ Ε.Ε.Σ. κ. Κωνστ. Γεωργακοπούλου, ὁ ὁποῖος λυτήθηκε πολὺ πὺν δὲν μπόρεσε ἐφέτος νὰ εἶναι κοντὰ μας. Ὅλοι μας ξέρομε τὴν ἰδιαίτην ἀγάπην ποὺ τρέφει ὁ Πρόεδρος γιὰ τὰ παιδιά τῆς Στέγης, καὶ τὸ ὅτι χάρις στὸ δικό του ἐνδιαφέρον καὶ τῇ φροντίδᾳ του στέκεται ἡ Στέγη στὸ ὕψος τῆς. Φέτος γιορτάζει ἡ Στέγη μας τὴν 10ὴν ἐπέτειον ἀπὸ τῆς ιδρύσεώς της. Ἡ Στέγη ἀρξίσει τὴν λειτουργίαν της μετὰ 13 παιδιὰ, καὶ στὰ τελευταῖα χρόνια φιλοξενήσαμε 40 - 45 παιδιά. Ἔτσι, μετὰ τὴν ἐφετεῖν ἡμεῖς ἀποχωρητιστὴν εἰς τὴν εὐχρηστὴν 130 παιδιῶν, ποὺ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς λειτουργίας

της, ἀπεφοίτησαν καλὰ προετοιμασμένα, γιὰ τὴν σχολικὴ ζωὴ.

— Αὐτὴ τὴν στιγμὴ στρέφεται ὁ νοῦς μας μετὰ βαθειὰ συγκίνησιν στὸν ἀειμνηστον Βασ. Παπαδημητρίου, ποὺ ὡς Πρόεδρος τῆς Στέγης ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς ιδρύσεώς της, πρόσφερε μετὰ πραγματικὴν ἀφοσίωσιν ἀνεκτίμητον ὑπηρεσίαν. Ἡ μορφή του, ἡ γεμάτη καλοσύνη, θὰ μείνῃ ἀλησμόνητη σὲ ὅλους ἡμᾶς, ποὺ εἴχαμε τὴν τύχην νὰ συνεργασθῶμε μαζί του».

Ἐν συνεχείᾳ ἡ κ. Βλαχούτσικου ἐτίμησε τὴν μνήμην τοῦ δωρητοῦ τοῦ οἰκλήματος τῆς Στέγης ἀειμνήστου Θεοδώρου Πετρακοπούλου, ἀνέπτυξε τοὺς σκοποὺς αὐτῆς καὶ τὴν ἀξίαν τῆς συμβολῆς τῆς νηπιαγωγοῦ δ. Ἑλ. Κατσαροῦ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν των, καθὼς καὶ τῶν κυριῶν τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῶν εὐγενῶν δωρητῶν, μετὰ τῶν ὁποίων συγκαταλέγονται ἡ Γερμανικὴ Προεδρία καὶ οἱ Διευθυνταὶ καὶ Ὑποδιευθυνταὶ τοῦ Νοσοκομείου, ἐκφράσας τὰς ἐγκαρδίας εὐχαριστίας της πρὸς αὐτοὺς.

Ἐπικολούθησαν ἀπαγγελίαι καὶ παιδικὰ παιχνίδια, ὡς καὶ ἀπονομή δώρων εἰς τὰ ἀπερχόμενα παιδιά ἐκ μέρους τῆς Ἐφορίας.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΟΙΚΟΙ ΝΟΣΗΛΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΡΩΤΩΝ ΒΟΗΘΕΙΩΝ

Ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς ὁργανώνει καὶ ἐφέτος Μαθήματα Οἰκοὶ Νοσηλείας καὶ Πρώτων Βοηθειῶν εἰς Ἀθήνας, Πειραιᾶ καὶ εἰς ὠρισμένα Κέντρα τῶν Ἐπαρχιῶν.

Τὰ μαθήματα ταῦτα εἶναι δωρεὰ, γίνονται καθ' ὁμάδας 10-12 μαθητῶν δις ἢ τρις τῆς ἐβδομάδος, παραδίδονται δὲ ὅπου ὑπάρχει κατάλληλος αἶθουσα εἰς τὰ Σχολεῖα τῶν ἐνδιαφερομένων ὑπὸ εἰδικευμένων Ἀδελφῶν τοῦ Ε.Ε.Σ.

Τὰ μαθήματα ταῦτα κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος παρηκολούθησαν πολλοὶ μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Ἐπαρχιῶν.

Πιστεύομεν ὅτι ἐφέτος πολλοὶ περισσότεροι μαθηταὶ θὰ ἐνδιαφερθοῦν διὰ τὰς πολυτιμοτάτας ταύτας γνώσεις, ἐπωφελοῦμενοι τῆς εὐκαιρίας, τὴν ὁποίαν τοὺς παρέχει ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς.

*

ΠΡΩΤΑΙ ΒΟΗΘΕΙΑΙ

Ὁ Σταθμὸς Πρώτων Βοηθειῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐξυπηρετήσῃ διὰ τῶν διαφόρων Ὑπηρεσιῶν του κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Σεπτέμβριον 1972 10.093 ἀσθενεῖς καὶ τραυματίας, ἐκ τῶν ὁποίων 1.315 ἐξηκριβωμέναι περιπτώσεις ἡσφαλισμένων Γ.Κ.Α.

Οἱ ἐξυπηρετηθέντες κατὰ κατηγορίαν ἔχουν ὡς ἑξῆς: α) Τραύματα, κατάγματα 4.653. β) Παθολογικὰ νοσήματα 4.032. γ) Λοιπαὶ περιπτώσεις (δηλητηριάσεις, ἐγκαύματα κ.λ.π.) 1.408.

Χαρακτηριστικαὶ περιπτώσεις: Δηλητηριάσεις τροφικαί, φαρμακευτικαί, 119. Καρδιολογικὰ νοσήματα, 537. Λοιμώδη νοσήματα, 13. Ἐγκαύματα, 118. Μέθη, 61.

Ἐλήφθη αἷμα πρὸς ἐξέτασιν ἀπὸ ὁδηγοὺς αὐτοκινήτων ὑπόπτους μέθη 7. Ἐγένοντο ἐκ τοῦ Ἀεροδρομίου Ἑλληνικοῦ μεταφορὰ ἀσθενῶν καὶ τραυματιῶν ἀφικνουμένων ἐξ Ἐπαρχιῶν ἢ ἀντιστρόφως ἐν συνόλῳ 52. Παροχὴ διὰ τοῦ ἀσυρμάτου ἰατρικῶν ὁδηγιῶν εἰς ποντοπόρα πλοῖα δι' ἀσθενούντων μέλη τῶν πληρωμάτων των 59. Τὸ Κέντρον Αἱμοδοσίας Ε.Ε.Σ. παρέσχε δωρεὰν δι' ἀπόρους φιάλας αἵματος 217.

Π Ρ Ο Σ
ΤΟΥΣ ΕΡΥΘΡΟΣΤΑΥΡΙΤΑΣ ΜΑΣ

1) Οἱ Ἕλληνες Ἐρυθροσταυρίται μαθηταί, κάθε χρόνο τὴν ἐποχὴν αὐτὴν συγκεντρώνουν χρήσιμα εἶδη: ἱματισμὸν, γραφικὴν ὕλην, φαρμακευτικὸν ὕλικόν (γάζες, ἐπιδέσμους κ.λ.π.) διὰ τὰ Σχολεῖα τῶν ἀκριτικῶν περιοχῶν.

2) Τὰ εἶδη τὰ ὁποῖα θὰ συγκεντρωθοῦν, θὰ συσκευασθοῦν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ ὑπευθύνου διὰ τὸν Ε.Ε.Σ.Ν. Ἐκπαιδευτικῶν τῶν Σχολείων καὶ θὰ ἀποσταλοῦν εἰς τὴν Ἀποθήκην τοῦ Ε.Ε.Σ. (Πειραιῶς 1, Ἀθήνας), ἵνα προωθηθοῦν εἰς τὰ Σχολεῖα διὰ τὰ ὁποῖα προορίζονται.

Μετὰ τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τῶν πολυτίμων συνεργατῶν τοῦ Ε.Ε.Σ.Ν. κ.κ. Ἐκπαιδευτικῶν θὰ ἐκδηλωθῇ ζωηρόν, ὡς πάντοτε, ὥστε ἡ προσφορὰ τῶν Ἐρυθροσταυριτῶν μαθητῶν νὰ εἶναι καὶ ἐφέτος ἐξαιρετικὰ ἀποδοτικὴ, εὐχόμεθα Καλὰ Χριστούγεννα καὶ Εὐτυχές τὸ Νέον Ἔτος.

*

ΒΡΑΖΙΛΙΑΝΟΣ
ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Κύριοι

Ἐπιθυμοῦμεν νὰ σᾶς εὐχαριστή-

σωμεν καὶ πάλιν διὰ τὴν συμπαράστασιν τοῦ ὑμετέρου Ἐθνικοῦ Συλλόγου πρὸς τὸν Ἐρυθρὸν Σταυρὸν Βραζιλίας διὰ τῆς ἀποστολῆς Κουκλῶν, Σχεδίων, Πινάκων ζωγραφικῆς καὶ ἔργων ἀντιπροσωπευτικῶν τῆς δραστηριότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ Νεότητος, τὰ ὁποῖα συνετέλεσαν πολλὴ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς Ἐρυθροσταυρικῆς Ἐβδομάδος μας, ἡ ὁποία ἔλαβε χώραν τὴν 8-12 Μαΐου 1972.

ΥΠΟΜΝΗΣΙΣ

Πολλὰ εἶναι τὰ θύματα κυρίως μετὰ τῶν παιδιῶν, τὰ ὁποῖα ἀπὸ ἀγνοία τοῦ σοβαροτάτου κινδύνου περιεργάζονται ἐγκαταλελειμμένα πολεμοφόδια (χειροβομβίδες, νάρκες κ.λ.π.) Γι' αὐτὸ τονίζομεν καὶ πάλιν ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιεργάζονται τέτοια ἀντικείμενα, οὔτε ν' ἀφήνουν ἄλλους νὰ τὰ πλησιάζουν, ἀλλὰ μόλις τ' ἀντικρίξουν νὰ εἰδοποιοῦν ἀμέσως τὴν πλησιεστέρην ἀστυνομικὴν ἢ στρατιωτικὴν Ἀρχήν.

ΕΝΟΣ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 9)

εἶναι σχετικὸς μετὰ τὴν λατρεία τοῦ Δία. Στὸν Ἀκρόαγαντα ὑπῆρχε ἕνας πολὺ μεγάλος ναός, τὸ Ὀλυμπεῖον, ὅπου λατρεῖν ὁ Δίας. Στὰ νομίσματα καθὲ πόλεως τιμοῦσαν πάντα τὸν προστάτη θεὸ καὶ τὰ σύμβολά του. Πρέπει νὰ ξέρετε ὅτι οἱ τεχνίτες, γενικά, ἀρχισαν ἀπὸ πολλὰ νομίσματα ἀπὸ ἀποδοτικῆς γιὰ ν' ἀποδώσουν καλλιτεχνικὰ τὸν αἰετό. Ἡ παρατήρησις καὶ ἡ ἐπιμέλεια κατ'ὁρθοσὴ νὰ τοὺς φέρῃ σ' αὐτοὺς τοὺς δυο αἰετοὺς, ποὺ, ὅπως λένε ὅσοι ξέρουν, εἶναι ἴσως ἡ πιὸ τέλεια ἀπεικόνισις αἰετῶν ποὺ ὑπάρχει σ' ὅλη τὴν περιοχὴ τῆς τέχνης.

— Δὲν ἔχετε νὰ μᾶς δείξετε ἄλλα; τὸν ρώτησαν οἱ μικροὶ ὅταν τέλειωσε.

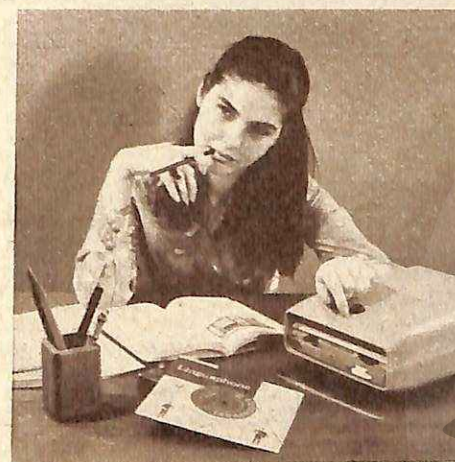
— Ὑπάρχουν πολλὰ! Ὑπάρχουν νομίσματα μετὰ Νίκας ποὺ πετοῦν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ μετὰ στεφάνια γιὰ νὰ στεφανώσουν τοὺς νικητὰς, ὑπάρχουν ἀκόμα ἄλλα ποὺ δείχνουν διάφορα ἀγωνίσματα, ἀλλὰ σήμερα δὲν τὰ ἔχω μαζί μου. Μιὰν ἄλλη φορὰ, θὰ τὰ ξαναποῦμε.

ΑΓΓ. ΒΑΡΕΛΛΑ

ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΚΑΙ ΣΕΙΣ ὅτι ΣΗΜΕΡΑ ΟΙ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΕΣ;

"Αν ναι, γιὰ ποιούς λόγους;

Πρὸς τὸ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ
Linguaphone

ΑΘΗΝΑΣ: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 10, ΤΗΛ. 617811
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: ΤΣΙΜΙΣΚΗ 68, ΤΗΛ. 32370
Καὶ Μεγάλα Καταστήματα «Ἀφοὶ Λομπρόπουλοι» καὶ «Μινιόν» Ἀθηνῶν.

Βάλετε ἀπὸ μίαν κοκκίδα (μέσα στὰ τετραγώνια) σὲ ὅσους ἀπὸ τοὺς κατωτέρω λόγους θεωρεῖτε γενικὰ σημαντικώτερους — καὶ σταυρὸν σὲ ὅσους ἔχουν ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον γιὰ σᾶς:

ΜΟΡΦΩΣΙΣ ☐ ΣΠΟΥΔΕΣ ☐ ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ ☐ ΠΡΟΩΘΗΣΙΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ ☐ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΞΕΝΟΥΣ ☐ ΤΑΞΙΔΙΑ ☐ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΟΔΟΣ ☐ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ☐ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ☐ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ☐ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ☐ ΞΕΝΑ ΒΙΒΛΙΑ ☐

Στείλτε μας ὁλόκληρην τὴν δημοσίευσιν αὐτήν, ὅπου συμπληρώσετε καὶ τὰ κατωτέρω στοιχεῖα, καὶ θὰ λάβετε δωρεάν, χωρὶς καμμίαν υποχρέωσιν σας, πολυτέλεις ἐνημερωτικὸν τεύχος γιὰ τὴν σύγχρονον ὀπτικοακουστικὴν ἐκμάθησιν τῶν ξένων γλωσσῶν. Ἐσωκλείω βρ. 3 σὲ γραμμάτιον γιὰ ἔξοδον ἀποστολῆς.

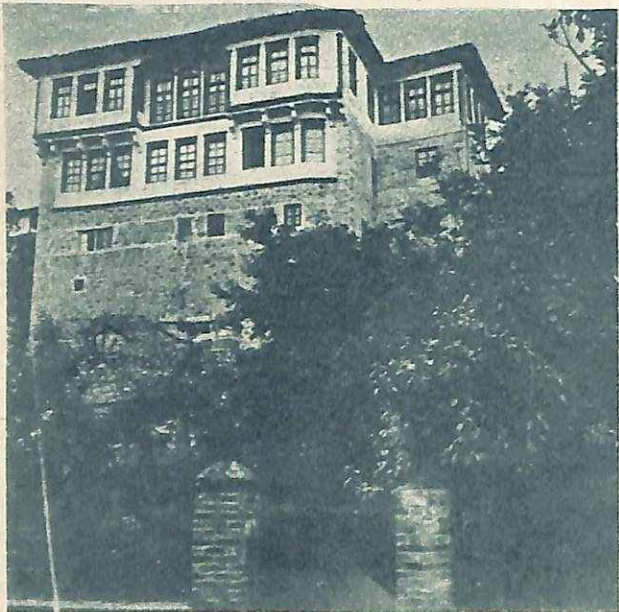
Ὄνομα .....
Ἐπάγγελμα ἢ ἀσχολία .....
Διεύθυνσις .....
Ἡ γλῶσσα ποὺ μ' ἐνδιαφέρει εἶναι ἡ .....
ΕΧΩ — ΔΕΝ ΕΧΩ — ΠΙΚΑΠ (σθῆναι ἀναλόγως)

Δ. ΣΤΑΜΕΛΟΥ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΛΑΪΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΣΤΟΡΙΑ

Τὴν μακεδονικὴ λαϊκὴ ἀρχιτεκτονικὴ θὰ τὴν γνωρίσουμε, ἔτσι καθὼς τὴ συναντᾶμε σὲ τρία ἀπὸ τὰ βασικὰ τῆς κέντρα: Τὴν Καστοριά, τὴν Βέροια καὶ τὴν Σιάτιστα. Ἡ διατήρησι πολλῶν παλιῶν σπιτιῶν ἐκεῖ ὡς τὰ τελευταῖα χρόνια καὶ ὡς σήμερα, ἐπέτρεψε νὰ μελετηθοῦν καὶ νὰ διατυπωθοῦν

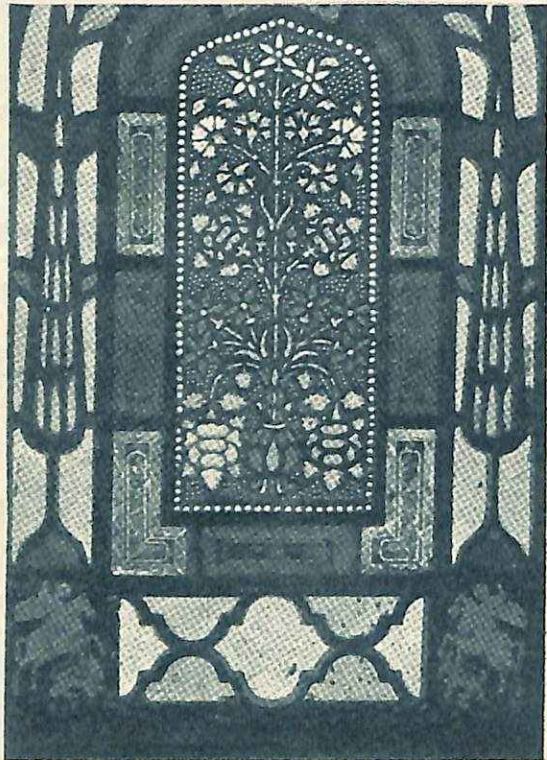
Παλιὸ ἀρχοντικὸ Καστοριάς.

ἔτσι ὁρισμένα βασικὰ συμπεράσματα γιὰ τὶς ιδιορρυθμίες τῆς τοπικῆς λαϊκῆς ἀρχιτεκτονικῆς.

«Ἡ Καστοριά — γράφει ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Ν. Μουτσόπουλος, στὸν ἀδιάκοπο μύθο τοῦ ὁποῦ ὀφείλουμε μιά σειρά σημαντικῶν μελετῶν γιὰ τὴν λαϊκὴ μας ἀρχιτεκτονικὴ — εἶναι ἴσως ἡ μοναδικὴ πολιτεία ποὺ ἔχει διαφυλάξει ἀκέραιες καὶ ἀνόθευτες τὶς γνήσιες μεσαιωνικὲς παραδόσεις σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ ἰδιαίτερα στὴν ἀρχιτεκτονικὴ καὶ στὴν πολεοδομία. Ἡ Καστοριά ἦταν ἡ ἴδια κάστρο, ἦταν πολιτεία μέσα σὲ κάστρο. Βασικὸ διαχωριστικὸ στοιχεῖο τῶν συνοικιῶν (τῶν μαχαλάδων) ὑπῆρξαν πάντοτε οἱ ἐνορίες, ποὺ δὲν ἀποτελοῦσαν ὅμως πολεοδομικὸ δεδομένο· ἐξ ἄλλου καὶ αὐτὲς ἄλλαζαν, τροποποιούνταν τὴ δυναμικότητά τους σὲ γειτονίες. Βέβαια τὸ βασικὸ κύταρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς μικρῆς πλατείας ὑπάρχει κυρίαρχο καὶ ἐδῶ καὶ χαρακτηρίζει κάπως μιά περιορισμένη οἰκιστικὴ μονάδα. Πολὺ συχνὰ ὅμως ἡ ταπεινότητά τῶν μικρῶν αὐτῶν ναῶν χάνεται μπροστὰ στὴν ὑποβολή, τὴν ἐντονη παρουσία τῶν οἰκοδομημάτων. Ἀπομένει ὅμως ἡ μικρὴ πλατεία, σπάνια ἐπίπεδη ἐνῶντες ὅμως γραμμικὴ με ἐξαίρετες προοπτικὲς ἐνατενίσεις πρὸς τὸ ἀντικείμενο καὶ τὶς ὑπέρχες φυγὰς - θέας τῆς λίμνης. Ὁ σεβασμὸς τῆς κλίμακας τοῦ τοπίου καὶ μιά διάχυτὴ διάθεσι συνθέσεως, ἰδιαίτερα, χρωματικῶν ἐπιφανειῶν, χαρακτηρίζουν τὴν πολεοδομία τῆς Καστοριάς. Στὴν διαμόρφωσι τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῆς Καστοριάς ἡ θαυμαστὴ ἐπιλογὴ τῆς θέσεως καὶ ἡ ὑγρὴ παρουσία τῆς λίμνης βαρύνουν ἐξ ἴσου με τὴ χιλιόχρονη ἱστορία τῆς πολιτείας. Τὰ στενὰ λιθόστρωτα, τὰ «καλντιρίμια», οἱ «διαβατικοί», διασώζουν συνήθειες καθαρὰ βυζαντινῆς. Ἡ στενότητά τοῦ χώρου, συνήθεια κάστρου, ὀδηγεῖ στὴν ἐφαρμογὴ λύσεων ἀνάγκης, ποὺ ἔγιναν λύσεις ὁμορφιάς στὴν Καστοριά. Οἱ ἐξῶστες, τὰ «χαγιάτια», οἱ «νιηλιακοί», τὰ «ξεπεταχτά», τὰ «σαχνισιά», πανάρχαιες μεσογειακὲς λύσεις, δημιουργήθηκαν γιὰ νὰ ὑπερβαλλοῦν τὸ πρόβλημα».

«Τὰ καστοριανὰ ἀρχοντικὰ — συνεχίζει ὁ κ. Μουτσόπουλος — ἦταν βασικὰ διώροφα με ἰσόγειο. Ἐχουμε ὅμως παραδείγματα καὶ τριώροφων ἀρχοντικῶν. Τὸ ἰσόγειο καὶ ὁ

ὄροφος ἦταν συνήθως πετρόχτιστα με ἐλάχιστες ὀριζόντιες σχισμὲς (ἀεραγωγούς) στὸ ἰσόγειο καὶ λίγα μικρὰ παράθυρα στὸν ἡμιώροφο καὶ στὸν ὄροφο. Ὁ δεῦτερος ὄροφος ἦταν χτισμένος με ἐλαφρότερα ὕλικά, ἰδιαίτερα τὸ τμήμα τοῦ ποὺ ἐβλεπε πρὸς τὴν ἐσωτερικὴ αὐλὴ ἢ τὴ λίμνη, καθὼς καὶ ὅλα τὰ «σαχνισιά» ποὺ φωτίζονταν με διπλὴ σειρά παραθύρων. Ἡ διαφοροποίησι τοῦ ἰσογείου καὶ τοῦ ὀρόφου, ποὺ ἦταν χτισμένα με λιθοδομὴ ἀπὸ τὸν τελευταῖο ὄροφο, ποὺ ἦταν χτισμένος με ἀσβεστοχρισμένο «τσατμά» με πολλὰ καὶ μεγάλα ἀνοίγματα καὶ με τὸ ἐντονο γείσωμα τῆς στέγης, δημιουργεῖ τὴν χαρακτηριστικὴ μορφολογία τῶν ἀρχοντικῶν τῆς Καστοριάς. Οἱ αὐλόθυρες στὴν Καστοριά ἔχουν συνήθως τοξωτὸ ὑπέρθυρο, εἶναι ξύλινες καὶ γεροφτιαγμένες με μεγάλα «γυφτοκάρφια», με ρεζέδες καὶ ἀσφαλίζονται με τὸ μάνδαλο, τοὺς ξύλινους σύρτες καὶ τὶς ἀμπάρες. Μόλις δρασκειλοῦμε τὴν αὐλόθυρα βρισκόμαστε στὴν κλειστὴ μέσα σὲ ὑψηλοὺς μαντρότοιχους πλακόστρωμένη αὐλὴ. Πάντα ἓνα μέρος τῆς κλειστῆς αὐλῆς εἶναι στρωμένο με μεγάλες πλακόπετρες με ἀσπρισμένα «φρύδια» (ἀρμούς). Ἡ κουζίνα τοῦ «χαγιατιοῦ» (ἰσογείου) ἔχει μιά «ἐστία» ποὺ χωράει συνήθως δύο καζάνια καὶ ὀνομάζεται «μουτοκάπι». Τὰ ὑπόγεια τῶν ἀρχοντικῶν εἶναι μισοσκαμμένα στὸ βράχο καὶ τὰ στρώνουν μ' ἓνα παχὺ στρώμα ἀπὸ κοκκινόχωμα, ποὺ τὸ μεταφέρουν ἀπὸ ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι. Στὸ μετζοπάτωμα βρίσκονται διάφοροι βοηθητικοὶ χώροι καὶ τὸ «μαγαζί», ὅταν ὁ ἰδιοκτήτης εἶναι γουναράς, ἐπάνω ἀπὸ τὶς ἀποθήκες τοῦ ἰσογείου. Ὁ δεῦτερος ὄροφος χρησιμεύει συνήθως γιὰ καλοκαιρινὴ διαμονή, γιὰ γιορτὲς καὶ ξεφαντώματα. Ἐδῶ ὑπάρχουν τὰ διάφορα καλοκαιρινὰ δωμάτια, οἱ «καλοὶ ὀντάδες», καὶ ὁ ἐνιαῖος χώρος ὑποδοχῆς, ὁ «δοξάτος». Δοξάτος μπορεῖ νὰ ὑπάρχει καὶ στὸν πρῶτο ὄροφο. Τὰ ταβάνια τῶν καστοριανῶν ἀρχοντικῶν σπανιότερα εἶναι ἀσβεστοχριστά με γύψινα σκαλισμάτα στὴ μέση, συχνότερα ὅμως ἔχουν ξύλινα ταβάνια με ρομβοειδεῖς ἢ μπα-

Οἱ πολύχρωμοι φεγγίτες συνηθίζοντο πολὺ στὰ παλιὰ σπίτια τῆς Μακεδονίας.

κλαβαδωτὲς διακοσμῆσεις χρωματισμένες βασικὰ με κόκκινα καὶ πράσινα χρώματα».

Στενὰ δεμένα με τὸ τοπίο, ἀλλὰ καὶ τὴν πανάρχαια ἐλληνικὴ ἀρχιτεκτονικὴ παράδοσι τὰ παλιὰ σπίτια τῆς Καστοριάς, ἔχουν ἐκεῖνο τὸ βαθύτερο ποιητικὸ στοιχεῖο τοῦ λαοῦ μας καὶ τὸ πηγαῖο καλλιτεχνικὸ του αἰσθημα. Ἐχουν τὴν ἀρμονία καὶ τὴν ὁμορφιά, ἔτσι καθὼς πληθωρικὰ ἀπλώνονται ὁλόγυρά μας.

(Ἀπόσπασμα ἀπὸ ἐκτενὴ μελέτη)

«...ΚΑΙ ΔΙΗΓΩΝΤΑΣ ΤΑ ΝΑ ΚΛΑΙΣ»

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 4)

σεῶν τους, τὴν καρδιά τους. Γιατὶ καὶ τὴν ὥραν ποὺ ἀρχισεν ἡ κατάρρευσις καὶ ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἀγωνίζοταν νὰ σώσῃ ὅ,τι ἦταν δυνατόν νὰ σωθῇ, ὅλοι ὅσοι συνεμάχησαν με τοὺς τούρκους τίποτε ἄλλο δὲν ἔκαναν παρὰ νὰ ἐπιτείνουν τὴν καταστροφὴν γιὰ τοὺς Ἕλληνες κατοίκους, ποὺ κατέβαιναν ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν πρὸς τὰ παράλια γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ἐπιβιβασθοῦν σὲ κάποιο σκάφος.

Ἐργάσθησαν τότε στοὺς δρόμους τῆς Σμύρνης καὶ διαφόρων ἄλλων πόλεων δράματα ποὺ ἀνατριχιάζει κανεὶς νὰ περιγράψῃ. Τὰ δράματα ὅμως αὐτὰ γίνονταν φρικαλεώτερα ὅταν ἐπρόκειτο γιὰ παιδιὰ. Καὶ εἶναι ἄπειρα τὰ δράματα, ἀνέκφραστον τὸ μαρτύριον τῶν παιδιῶν κατὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν.

Ὁ πρόξενος τῆς Ἀμερικῆς στὴν Σμύρνη, Χόρτον, ἓνας ἀπὸ τοὺς λίγους προξένους ποὺ ἔδειξε ἀπέραντη συμπόνια, ἀναφέρει πλείστα ὅσα δραματικὰ ἐπεισόδια ἀπὸ τὴν περιπέτειαν τῶν παιδιῶν στὴν καταστροφὴ. Ἀριθμῶνται παιδιῶν, ποὺ εὐρέθησαν χωρὶς προστάτην, πεινασμένα, νηστικά, τραυματισμένα.

«Μιά ἄλλη γοργὰ γυναίκα, γράφει στὸ βιβλίο ποὺ ἐξέδωσε μετὰ τὴν καταστροφὴ, ἦλθε σ' ἐμένα ὀδυρμένη καὶ κραυγάζουσα:

—Τὸ παιδί μου! Τὸ παιδί μου!

Τὸ φόρεμά της ἐμπρὸς ἦτο κατὰστικτον ἀπὸ αἷμα. Δὲν μοῦ εἶπε τί συνέβη στὸ παιδί της, ἀλλὰ τὸ ἄφθονον αἷμα τοῦ φορέματός της ἔλεγε τί συνέβη».

Ὁ δημοσιογράφος Πολύμερος Μοσχοβίτης ἱστορήσε κάποτε αὐτὸ τὸ φοβερὸν περιστατικόν:

Στὴν ὁδὸν τῶν Μεγάλων Ταβερνῶν, ἓνας παπὸς ἔσερνε ἀπὸ τὰ χεράκια τους τὰ δύο ἐγγονάκια του. Οὔτε ἤξευρε ποῦ τὰ ἐπῆγαινε γιὰ νὰ τὰ σώσῃ. Ἐμπρὸς στὰ μάτια του εἶχαν σφάξει οἱ τσέτες τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα τους. Ἐξαφνὰ ἐπρόβαλεν ἓνας ἐφιππος τσέτης. Ὁ παπὸς, ἄφησε τὰ ἐγγονάκια του, ἐγονάτισε καὶ ἐκλιπαροῦσε τὸν οἰκτον τοῦ γιὰ τὰ μικρὰ παιδιὰ. Ὁ τσέτης τὸν διέταξε.

—Σήκωσε τὰ χέρια σου!

Ὁ παπὸς ὤρωσε δεητικὰ τὰ χέρια του. Τὸ θηρίον, ὁ τσέτης, ἐξέσπασε σὲ κατὰστικτον, ἐσήκωσε τὸ σπαθί του καὶ τοῦ ἀπέκοψε τὰ χέρια. Καὶ τὰ δυστυχισμένα

μικρὰ, συνεχίζει ὁ Μοσχοβίτης, με τὴν ἀφέλεια τῆς ἡλικίας των, μαζεύουν τὰ χέρια καὶ λέγουν:

—Παπού, πάρε τὰ χέρια σου!

Τὴν νύκτα ποὺ ἡ φωτιὰ ποὺ ἔβαλαν οἱ τούρκοι ἐκαρβούνιαζε τὴ Σμύρνη, τὰ ἀλλόφρονα πλήθη κατέφυγαν στὸ νεκροταφεῖο τῆς Σμύρνης καὶ τότε ἀλήθευσε τὸ λεγόμενον ὅτι ἐξεδιώχθησαν οἱ νεκροὶ καὶ οἱ ζωντανοὶ ἐπῆραν τὴν θέσι τους. Τότε πλείστοι ζωντανοὶ μέσα στοὺς τάφους ἐπνίξαν τὰ βρέφη τους γιὰ νὰ μὴν προδοθοῦν καὶ ἄλλοι ἐθανάτωσαν τὰ μικρὰ παιδιὰ τους γιὰ νὰ μὴν ἀπαχθοῦν ἀπὸ τοὺς τσέτες καὶ γίνον καινούργιοι γυνίτσαροι. Τὸ δράμα τῶν παιδιῶν, δὲν σταματᾷ σ' αὐτὰ μόνο τὰ φρικαλέα παραδείγματα. Εἶναι ἄπειρα, ὅπως ἀπέραντη πρέπει νὰ εἶναι ἡ εὐγνωμο-

σύνη πρὸς τοὺς ἀμερικανούς, ποὺ μέσα σ' ἐκείνη τὴν συμφορὰ περισυλλέξαν ἑκατοντάδες καὶ χιλιάδες παιδιῶν ἀπροστατεύτων, ἴδρυσαν συσσίτια γιὰ μικροὺς καὶ μεγάλους καὶ μετέφεραν κατ'ὸν αὐτὰ τὰ ὀρφανὰ ἐκείνη τὴν ἑλλάδα. Γιὰ τὰ παιδιὰ αὐτὰ, ποὺ τὰ κόκκαλα τῶν γονέων τους ἐλεύκασαν στὴν πατρίδα γῆ τῆς Μικρασίας, ἴδρυσαν κατ'ὸν ὀρφανοτροφεία καὶ ἀπέδειξαν ὅτι ὑπάρχει πάντοτε, ἔστω καὶ σ' ὠρισμένους λαοὺς καὶ ὠρισμένους ἀνθρώπους, ἡ ἀνθρωπίνη ἀλληλεγγύη. Τὸ δράμα τῶν παιδιῶν, στὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν, θὰ ἡμποροῦσε ἀσφαλῶς ν' ἀναπλάσῃ κανεὶς, ἀναδιφώντας καὶ τὰ ἀρχεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ποὺ τόσο ἐπαίξε ὁ ρόλο στὴν ἀνακούφισι τῶν θυμάτων τῆς καταστροφῆς αὐτῆς, ἀφοῦ καὶ σήμερα ἐξακολουθεῖ νὰ παίζει.

ΧΡ. ΕΜ. ΑΓΓΕΛΟΜΑΤΗΣ

Παρακαλοῦμε, σχεδιάστε μας ἐδῶ κάτι...

...καὶ στείλτε τὸ μας

Σὺς ὀρέσει νὰ σχεδιάζετε:

Ἄν ναι, θὰ θέλαμε νὰ σὺς γνωρίσουμε. Πάρτε ἓνα μολύβι εἴτε ἓνα στυλό, κοινὸ ἢ διαρκείας, καὶ σχεδιάστε στὸν λευκὸ χώρο ὅ,τι θέλετε: Ἐνα δέντρο, τὸ σπῆι σας, ἓναν φίλο σας, κάτι φανταστικόν, ὁποῖοδήποτε...

Ἐστὼ καὶ ἂν τὸ σχέδιό σας ἔχη ὀδυρμίες, θὰ λάβετε ἓνα γράμμα μας με κρίσεις καὶ με ὑποδείξεις γιὰ νὰ ἀναπτύξετε καὶ νὰ σταθεροποιήσετε γρηγορὰ τὴν ἱκανότητά σας.

Μαζὶ θὰ λάβετε καὶ ἓνα πολυτελὲς ἐνημερωτικὸ τεύχος γιὰ τὰ μαθήματά μας σχεδίου - ζωγραφικῆς δι' ἀλληλογραφίας, ποῦ, ἂν τὸ θελήσετε, θὰ σὺς κάνουν νὰ περάσετε πολὺ σύντομα ἀπὸ τὸ συνηθισμένο ἐρασιτεχνικὸ σκίτσος ἀπὸ γερὸ καὶ θετικὸ σχεδίασμα τοῦ ἐξελιγμένου καλλιτέχνη.

Θὰ γνωρίσετε τὰ τόσα ἐνδιαφέροντα τεχνικὰ μέσα καὶ τὰ μουσικὰ σχεδίου

καὶ τῆς ζωγραφικῆς καὶ γρήγορα τὸ σχέδιό θὰ γίνῃ γιὰ σὺς τὸ μέσο ἐκφράσεως τῆς προτιμήσεώς σας. Ἐμπρός, λοιπόν. Σχεδιάστε ὁμοῦς τώρα κάτι σ' αὐτὸν τὸν χώρο καὶ στείλτε τὸ μας. Θὰ εἶναι ἴσως τὸ ἐκκίνημά σας γιὰ ἓναν νέο κόσμο, μουσικόν...

ΔΕΟ
ΣΧΟΛΗ ΣΧΕΔΙΟΥ — ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ
Ἀθήναι: Πανεπιστημίου 10
(Τηλ. 617.811)
Θεσσαλονίκη: Τσιμισχῆ 88 (Τηλ. 32.370)

ΟΝΟΜΑ.....
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ.....
Τ.Τ.....
ΑΙΣΧΟΛΙΑ.....
Τηλ.....

Γιὰ κάτω τῶν 18 ἐτῶν, ἡλικία...
(ἔσωκληστε ὁρχ. 4 σὲ γραμματόσημα γιὰ ἔξοδα ἀποστολῆς)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΡΑΣΙΝ

Βοήθεια εις σεισμόπληκτους και ένδεείς
Help to the needy

Ε.Σ.Ν. 24ου Δημ. Σχολ. Πατρών
Juniors of 24th Elem. School Patras

Ε.Σ.Ν. 1ου Δημ. Σχολ. Ψαχνών Εύβοίας
Juniors of 1st Elem. School Phsachna Euboea

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολ. Γρεβενιτίου Ίωαννίνων
Juniors of Elem. School Creveniti Jianina

Ε.Σ.Ν. 9ου Δημ. Σχολ. Ξάνθης
Juniors of 9th Elem. School Xanthe

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολ. Ζαγκλιβερίου Θεσσαλονίκης
Juniors of Elem. School Zagkliveri Salonica

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολ. Περαιάς Θεσσαλονίκης
Juniors of Elem. School Perea Salonica

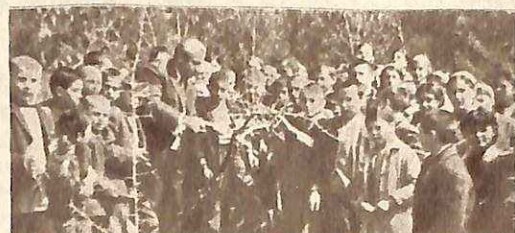
Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολ. Έλαίας Φιλιατών
Juniors of Elem. School Elëa Filiates

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολ. Άμπελιών Γιαννιτσών
Juniors of Elem. School Ampelia Jianitsa

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολ. Νεοχωρίου Άρτης
Juniors of Elem. School Neochore Arta

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολ. Βασιλική Καλαμπάκας
Juniors of Elem. School Vassilike Kalambaka

ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ Ε.Ε.Σ.Ν.

Βοήθεια εις Κοινότητα και σχολεία
Health in the Home

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολ. Παναγίας Καλαμπάκας
Juniors of Elem. School Panagia Kalambaka

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολ. Άμπελιών Βερδικούσης Λαρίσης
Juniors of Elem. School Ampelia Verdikoussa Larissa

Ε.Σ.Ν. 1ου Δημ. Σχολ. Λιβαδίου Έλασσόνας
Juniors of 1st Elem. School Livadi Elasson

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολ. Κανδήλας Αιτωλίας
Juniors of Elem. School Kandela

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολ. Μαντασιάς Δομοκού Φθιώτιδος
Juniors of Elem. School Mantassia Domokos

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολ. Δροσερού Τρικάλων
Juniors of Elem. School Drossero Trikala

Ε.Σ.Ν. 4ου Δημ. Σχολ. Άμαλιάδος
Juniors of 4th Elem. School Amalias

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολ. Βέλου Σικωώς
Juniors of Elem. School Velos Sikyon

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολ. Κουρουνοχωρίου Νάξου
Juniors of Elem. School Kourounochori Naxos

Ε.Σ.Ν. Δημ. Σχολ. Κεραμίων Λέσβου
Juniors of Elem. School Keramies Lesvos

Η ΕΚΑΤΟΝΤΑΠΥΛΙΑΝΗ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥ

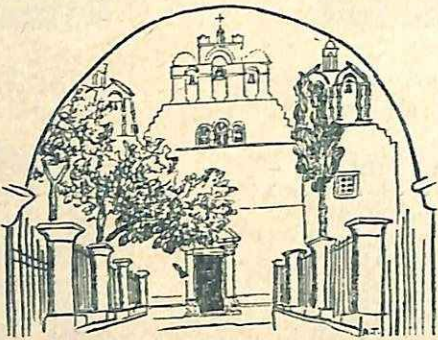
Ἡ Πάρος εἶναι ὁ τόπος ὅπου σώζεται ἀκέραιος ὁ σημαντικώτατος παλαιοβυζαντινὸς ναὸς τῆς Ἐκατονταπυλιανῆς, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀφιερωμένος εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου. Ὁ ναὸς αὐτὸς εἶναι ὁ μεγαλύτερος καὶ ἀρχαιότερος ἀπὸ τοὺς σωζομένους εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τὸν ναὸν τῆς Καταπολιανῆς, ὅπως ἀλλοιῶς ὀνομάζεται, τὸν περιβάλλουν πολλὰ παραδόσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ αἱ ἑξῆς: Ἡ Ἁγία Ἑλένη, πλέουσα πρὸς τοὺς Ἁγίους Τόπους διὰ τὴν εὕρη τὸν Τίμιον Σταυρὸν, παρέμεινε ἐξ αἰτίας μεγάλης τρικυμίας εἰς τὴν Πάρον. Ἐβγήκε διὰ τὴν ἀναπαυτὴν κάπου εἰς τὸν ἔρημον καὶ ἀκατοίκητον τότε τόπον τῆς Ἐκατονταπυλιανῆς. Ἐνῶ ἐξήταζε τὸ μέρος, εἶδε ξαφνικὰ ἀνάμεσα σὲ θάμνους ἕνα μικρὸν ναὸν ἀφιερωμένον εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Παναγίας, καὶ ἔσπευσε νὰ προσευχηθῇ. Κατὰ τὴν προσευχὴν τῆς ἐξήτησε τὴν βοήθειαν τῆς Θεοτόκου διὰ τὸ ἀνεῦρε τὸν Τίμιον Σταυρὸν καὶ ἔταξεν, ἂν ἐπιτύχη, νὰ κτίσῃ ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν μεγαλοπρεπῆ ναὸν, ὅπως καὶ ἔγινε. Τὸν ἔκτισε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, διότι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀποθάνει ἡ μητέρα του. Ἡ Ἁγία Ἑλένη εἰς τὴν διαθήκην τῆς ἔδιδε μέγα ποσὸν χρημάτων διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Ναοῦ καὶ τὴν συντήρησίν του. Πράγματι, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐξέτελεσε τὴν παραγγελίαν τῆς.

Τὸν ναὸν τῆς Παναγίας Ἐκατονταπυλιανῆς ἔκτισε μαθητὴς του πρωτομάστορα τῆς Ἁγίας Σοφίας ὀνόματι Ἰγνάτιος, ὁ ὁποῖος, εἶχε σταλῆ διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν. Ὅταν ἐτελείωσε τὸ ἔργον, ἤλθεν εἰς τὴν νῆσον ὁ διδάσκαλος διὰ νὰ ἴδῃ τὴν ἐργασίαν τοῦ μαθητοῦ του καὶ ἐξέπληγξεν ἀπὸ τὴν ἀριότητα τοῦ ἔργου τόσο, ὥστε ἐφρόνησε τὸν μαθητὴν του. Τὸν ἔπεισε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς τὸ ἐπάνω μέρος τῆς ὀροφῆς διὰ νὰ τοῦ δείξῃ δῆθεν μίαν ἀσήμενον ἀτέλειαν. Αὐτὸς, ἀνύποπτος, ἠκολούθησε, ἐνῶ ὁ διδάσκαλος πρὸς τὰ ἔξω διὰ τὴν παρατήρησιν τὴν ἀτέλειαν, ὁ διδάσκαλος τὸν ἐσπρωξε, ἀλλὰ ὁ μαθητὴς ἐπρόφθασε καὶ τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὰ ἐνδύματα. Ἐτσι, ἐφανεύθησαν καὶ οἱ δύο. Τὴν τραγικὴν

αὐτὴν σκηνὴν εἰκονίζουν ἀνάγλυφα ἔξω τοῦ ναοῦ.

Σαρακηνοὶ πειραταὶ εἰς ἐπιδρομὴν τῶν κατὰ τῆς Πάρου ἐλεηλάτησαν τὸν ναὸν τῆς Καταπολιανῆς. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐπεχείρησαν νὰ ἀρπάξουν τὸ περίφημον κιβώριον τῆς Ἁγίας Τραπεζῆς. Τὸ κατέβασαν καὶ προσπάθησαν νὰ τὸ μετα-

Σχ. 8. ΑΘΗΝ. ΤΑΡΣΟΥΛΗ

φέρουν διὰ τὸ φορτώσουν εἰς τὸ πλοῖον, ἀλλὰ ὅσο ἐπλησίαζαν τὸ κιβώριον εἰς τὴν θύραν τοῦ ναοῦ, αὐτὸ ἐγένετο βαρύτερον. Ἦλθε στιγμή κατὰ τὴν ὁποίαν ἦτο ἀδύνατον πλεῖον νὰ μετακινηθῇ! Ἐξαλλοὶ οἱ πειραταὶ, τὸ ἔσπασαν, τὸ ἄφησαν ἐκεῖ καὶ ἔφυγαν. Ἐχρειάσθη νὰ κολληθῇ τὸ κιβώριον καὶ νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὴν θέσιν του, ὅπου καὶ εὑρίσκεται.

Πρότυπον διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ μεγάλου ναοῦ ἐ χρησιμοποίηθη τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ἡ Καταπολιανή, ὡς λέγουν, ἔχει 99 φανεράς θύρας, ἡ ἑκατοστὴ εἶναι κλειστὴ καὶ δὲν φαίνεται. Κατὰ τὴν παράδοσιν ἡ θύρα θ' ἀνοίξῃ ὅταν ἡ Πόλι ξαναγίνῃ ἑλληνική.

Εἰς τὸν ναὸν εὑρίσκονται εἰκὼν τῆς Παναγίας, ἔργον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκά, κατὰ τὴν παράδοσιν, κατὰσκευασμένη ἀπὸ μαστίχα καὶ λιβάνι. Εἰς τὸ δάπεδον, ἐπάνω εἰς πλάκα, διακρίνονται ἔχνη ποδιοῦ καὶ ἀδραχτιοῦ, προερχόμενα ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Θεοκτίστην, ἡ ὁποία ἠσκήτευσε εἰς τὴν Ἐκατονταπυλιανήν.

Ὁ περικαλλὴς ναὸς τῆς Πάρου δὲν ὑστερεῖ εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν μορφήν εἰς τὸ μέγεθος καὶ τὸν πλοῦτον τῆς διακοσμῆσεως ἀπὸ ἄλλους παλαιούς χριστιανικούς ναοὺς, συγκρινόμενος δὲ πρὸς αὐτοὺς εἶναι ὁ

μεγαλύτερος καὶ ὁ ἀρχαιότερος εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐκτὸς τούτου τὰ γλυπτὰ του, τὸ κιβώριον καὶ ἡ κολυμβήθρα τοῦ Βαπτιστηρίου, εἶναι τὰ μόνον ποὺ ἔχουν διασωθῇ ἀκέραια εἰς ὅλον τὸν χριστιανικὸν κόσμον. Αὐτὰ ἐξαίρουν τὴν σπουδαιότητα τῆς Ἐκατονταπυλιανῆς, ποὺ κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα καὶ ἱστορικώτερα χριστιανικὰ μνημεῖα τῆς Ἀνατολῆς.

ΑΝΤ. ΣΠ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΥΔΑΚΗ
Β' Τάξ. Γυμνασίου Πάρου

*

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕΝ ΜΗ ΛΗΣΜΟΝΕΙΤΕ ΟΤΙ:

1) Πρέπει νὰ συμπληρωθῶν καὶ νὰ μᾶς σταλοῦν τὸ ταχύτερον: τὸ Γενικὸν Δελτίον ἑγγραφῆς τοῦ Σχολείου εἰς τὸν Ε.Ε.Σ.Ν. καὶ αἱ καταστάσεις ἑγγραφῆς Ἐρυθροσταυριτῶν.

2) Ἐπιστροφὰι φυλλαδίων Περιοδικοῦ γίνονται δεκτὰ μόνον μέχρι τέλους τοῦ ἐπομένου μηνός δηλαδή τεύχη Νοεμβρίου θὰ γίνονται δεκτὰ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου.

3) Τὰ ἐμβάσματα διὰ τὸ Περιοδικὸν νὰ μὴ στέλλωνται προσωπικῶς, ἀλλὰ ἀπροσώπως: «Ἑλληνικὸν Ἐρυθρὸν Σταυρὸν Νεότητος», ὁδὸς Λυκαβηττοῦ 1.

4) Πρέπει νὰ στέλλετε εἰς τὰ γραφεῖα μᾶς σύντομον περίληψιν τῆς Ἐρυθροσταυρικῆς δράσεως τῶν μαθητῶν, πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὸ Περιοδικὸν καὶ ἐνημέρωσιν σχετικῶς τοῦ ἐν Γενεῇ Συνδέσμου τῶν Ἐρυθρῶν Σταυρῶν.

5) Αἱ ἀποστελλόμεναι πρὸς δημοσίευσιν φωτογραφίαι νὰ ἀπεικονίζουν Ἐρυθροσταυρικὴν δράσιν καὶ νὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν παραστατικώτεραι, ὥστε ἡ ἐπεξήγησις νὰ εἶναι σχεδὸν περιττὴ καὶ τὰ πρόσωπα νὰ φαίνωνται προσηλωμένα εἰς τὴν ἐργασίαν τὴν ὁποίαν ἐκτελοῦν.

6) Πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τῶρα ἡ ἐτοιμασία Λευκωμάτων σχολικῆς ἀλληλογραφίας, ὥστε νὰ εἶναι ταῦτα ἐγκαίρως ἐτοιμα καὶ μὲ ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλύτεραν πληρότητα, συμφώνως πρὸς τὰς ἀναγραφόμενας εἰς τὸ σχετικὸν ἔντυπον «Σχολικὴ ἀλληλογραφία» ὁδηγίας μᾶς, τὸ ὁποῖον σᾶς ἀπεστάλη ἤδη μετὰ τὴν σειρὰν ἐντύπων ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους.

ΤΟ ΑΙΓΑΙΟΝ ΑΝΑΣΤΑΤΟ

Μέρος Α'

2

Δέκα λεπτὰ ἀργότερα ἕνα βαρκάκι ἐβγαλε στὴν προκυμαία, μόνον καὶ ἄσπλο, τὸν ἄνθρωπο ποὺ μπροστά του σκορπίστηκαν οἱ Οἰτυλιῶτες — τὸν κυβερνήτη τῆς «Καρύστα», ὅπως λεγότανε τὸν καράβι ποῦχε πρὶν ἀπὸ λίγο ρίξει ἄγκυρα. Αὐτὸς εἶχε μέτριο ἀνάστημα, μέτωπο πλατὺ, μουστάκι καλοστριμμένο, στήθη πλατιά, μακρὰ μαλλιά κατὰμαυρα, ποὺ πέφτανε στοὺς ὤμους του. Ἦτανε — δὲν ἦτανε τριάντα πέντε χρόνων, φαίνονταν μεγαλύτερος ὅπως εἶχε ψηθῇ ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ τὴν ἀρμύρα. Φοροῦσε κάπα σκούρα καὶ παντελόνι ἀνοιχτό, χωμένο σὲ ὑποδήματα ψηλά, θυμίζοντας φορεσιὰ ναυτικοῦ ἀπὸ τῆς Μπαρμπαριάς. Κι ὅμως ὁ Νικόλας Στάρκος ἦταν Ἕλληνας γεννημένος στὴν Οἰτυλο, ὅπου πέρασε τὰ νεανικά του χρόνια. Ἐκεῖ πάλεψε μὲ τοὺς ἀνέμους καὶ τὰ κύματα, γνώρισε κάθε σκόπελο, κάθε μυστικὸ τοῦ γιαιλοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ κατάρθωσε νὰ ὁδηγήσῃ τὴ σακκολεβὰ του τόσο ἐπιδέξια. Μὰ καὶ τοὺς Οἰτυλιῶτες τοὺς ἤξερε καλά, ὅπως καὶ αὐτὸν ἐκείνοι. Ὅταν ὁ πατέρας του ἔπεσε, θύμα τῆς Τούρκικης θηριωδίας, ἡ μάνα του, γεμάτη μῖσος, ἄρχισε νὰ προετοιμάζεται γιὰ τὴν ἐκδίκησιν. Κι αὐτὸς ἅμα ἔγινε ἐφηβος πῆρε τὴν ἀπόφασιν νὰ ταξιδέψῃ στὸ Αἶγαίον καὶ νὰ γίνῃ κουρσάρος. Καὶ ποῦ δὲν πῆγε μὲ ἀρχηγούς κάθε λογῆς; Καὶ πόσα κατορθώματα δὲν εἶχε στὸ ἐνεργητικὸ του, ἰδίως ἀπὸ τότε ποὺ ἔγινε καραβοκύρης; Κάποιοι συντοπίτες του ποὺ ἦτανε μαζί του διηγόντανε μὲ θαυμασμὸ τοὺς ἄθλους του, τίς τόσες καταστροφὲς ἐχθρικών πλοίων, τὸ μοῖρασμα τῶν πλοῦσιων φορτίων τους. Δυστυχῶς ἀπὸ ἀπληστία, ἄρχισε νὰ μὴν κἀνὴ διάκρισιν στὸ κούρσεμά του, ρῆμαζε ἐχθροὺς καὶ φίλους.

Ἀργότερα μάλιστα, ἔπειτα ἀπὸ δελεαστικὰς προτάσεις τῶν Τούρκων, κατάντησε νὰ συνεργάζεται μαζί τους καὶ ὅχι μόνον μὴν τοὺς ἐνοχλῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ αἰχμαλωτίζῃ ἑλληνόπουλα μὲ τὴ βοήθειά τους καὶ νὰ τὰ πουλᾷ στὰ σκλαβοπάζαρα τῆς Ἀνατολῆς γιὰ λίγο χρυσάφι. Ἐφθασε δηλαδὴ νὰ γίνῃ ἀπαρνητὴς τῆς πατρίδας του καὶ προδότης ἐλεεινός!

Ἀλλὰ κάποιο μυστήριον εἶχε πλέξει τὰ δίχτυα του γύρω ἀπὸ τ' ὄνομα τοῦ Στάρκου. Εἶχε τέτοια φήμη στὴ Μάνη, ποὺ ὅλοι σκύβανε μπροστά σ' ὄνομά του. Ἐτσι ἐξηγεῖται καὶ ἡ στάσι τῶν Οἰτυλιωτῶν σ' ἀντίκρουσμά του. Κι ἀκόμα ἡ ὑποδοχὴ ποὺ τοῦκᾶναν γυναικὲς καὶ ἄντρες ὅταν πάτησε στὴ στεριά. Τὸν καλωσώρισαν βουβά, λὲς καὶ εἶχε κάποια δύναμι μαγική. Κανείς δὲν ἔλαβε τὸ θάρρος νὰ τοῦ μιλήσῃ.

Ὁ Γκῶτσος τὸν πῆρε ξωπίσω, σὰν σκυλάκι. Ἐκεῖνος γύρισε σὲ μιὰ στιγμή καὶ τοῦ εἶπε πῶς θέλει δέκα γερούς ἄντρες. «Θὰ τοὺς ἔχῃς ἀμέσως», ἀποκρίθηκε. Κ' ἐκατὸ νὰ ζητοῦσε ὁ καπετάνιος τῆς «Καρύστα», θὰ τοὺς εὗρισκε. Κι αὐτοὶ θὰ τὸν ἀκολουθοῦσαν ἔτοιμοι νὰ μοιραστοῦν τὴν τύχη του, γιατί ἔξεραν πῶς θὰ πληρώνονταν καλά. Ἀφοῦ ἔγνεψε πῶς

θέλει νὰ τραβήξῃ μόνος τὸ δρόμο του, ἄρχισε ν' ἀνηφορίζῃ τὴν πλαγιά τοῦ βράχου. Τίποτ' ἄλλο δὲν ἀκούγονταν στὸ πέραςμά του, παρὰ μονάχα τὰ γαυγίσματα τῶν τσοπανόσκυλων, ποὺ ἦταν ἄγρια καθὼς τὰ τσακάλια καὶ οἱ λύκοι.

Πέρασε τὰ τελευταῖα σπίτια τοῦ χωριοῦ ὁ Στάρκος, τὰ ἐρείπια ἐνὸς φρουρίου χτισμένου ἀπὸ τοὺς Βιλλαρδουίνους καὶ ἔφθασε ὡς τοὺς πύργους ποὺ τριγυρίζανε τὸν ἀπότομο βράχο. Ἀφοῦ στάθηκε λίγο καὶ ἀγνάντευε τριγύρω, ἔστριψε καὶ συνέχισε τὸ δρόμο του. Εἶχε ἀρχίσει νὰ γέρνῃ στὴ δύσιν του τὸ φεγγάρι καὶ νὰ στολίζουν τὸν οὐρανὸ χιλιάδες ἄστρα. Ἡ διαπεραστικὴ ματιά του ξεχώριζε καλὰ τὸ κάθε σπίτι, τὸ κάθε πλεούμενο ποὺ λικνιζότανε στὸ γιαιλό. Μὰ ὁ νοῦς του ἦταν ἄλλου. Ἐκανε μερικὰ βήματα, ξαναστάθηκε, στράφηκε μετὰ πρὸς τὸ βορειοανατολικὸ μέρος καὶ ἔμεινε πάλι ἀσάλευτος. Βύθισε τὸ βλέμμα του λίγο πρὸ πέρα, σ' ἕνα χαμηλὸ σπιτάκι κολλημένο στὴν ἐξοχὴ τοῦ βράχου, ἔρημο καὶ ἐρειπωμένο. Ὁ φράχτης τοῦ ἐσχημάτιζε τρύπες, καὶ στὸ περβόλι του μόνον φρύγανα καὶ ἀγκάθια φυτρώνανε.

Θὰ ρωτήσετε γιατί τοῦτο τὸ ρήμαγμα; Γιατὶ ὁ ἀφέντης του εἶχε ἀπὸ χρόνια πεθάνει. Γιατ' ἡ χήρα του, ἡ Ἀνδρονίκη Στάρκου, εἶχε πάρει τὸ καριόφιλο καὶ πολεμοῦσε γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ λευτεριά. Γιατὶ ὁ μονάκριβός της, ἀπὸ τότε ποὺ ἔφυγε, δὲν ἔξαπατήσε στὸ πατρικὸ σπίτι! Κι ὅσο ὁ Νικόλας Στάρκος ἐκεῖ ἦταν γεννημένος καὶ μεγαλωμένος, καὶ ὁ πατέρας του ποὺ ἀποστρεφότανε τοὺς Οἰτυλιῶτες τοῦ λιμανιοῦ καὶ τὰ βίαια ἔργα τους, ἐκεῖ εἶχε ἀποτραβηχθῇ νὰ ζῇ σὲ εἰρηνικὴ ζωὴ στὸ ἐρημητήριό του καὶ ν' ἀναστήσῃ τὸ παιδί. Μιὰ μέρα ὅμως ὁ βάρβαρος δυνάστης πῆγε καὶ ψηλὰ νὰ τὸν γδύσῃ, αὐτὸς τοῦ ἀντιστάθηκε καὶ πλήρωσε μὲ τὴ ζωὴ του τὴν ἀντίστασιν. Κι ὅπως ἔμεινε ὀρφανὸς ὁ Νικόλας ἀπάνω ποὺ ἴδρωνε τὸ μουστάκι του, καὶ ὅπως ἦτανε φιλόδοξος καὶ ριψοκίνδυνος, ἀπαράτησε τὴ μάνα καὶ ἔφυγε. Λίγα χρόνια

—Ὁ Νικόλας Στάρκος δὲ θὰ ἔξαπατήσῃ ποτὲ στὸ σπίτι τοῦ πατέρα του!... Ποτέ.

αργότερα τ' απάρταξε κ' εκείνη τὸ σπίτι. "Ελεξαν όμως ὅτι τότε - τότε πήγαινε ὡς ἐκεῖ γιὰ λίγες στιγμές, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἦταν βέβαιος γι' αὐτό, γιατί ἡ Ἀνδρονίκη δὲν εἶχε πάρε-δῶσε μὲ κανέναν Οἰτυλιώτη. "Ὅσο γιὰ τὸν Νικόλα, ποτὲ πρὶν ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα δὲν εἶδει διαθέσι νὰ ξαναῖδῃ τὸ σπίτι, κι ἂς βρέθηκε δυὸ - τρεῖς φορές στὴ Μάνη. "Ἰσως, μέσα στὰ τρομερὰ γεγονότα ποὺ αἱματοκύλησαν τότε τὴν Ἑλλάδα, νᾶχε φθάσει στ' αὐτιά του τ' ὄνομα τῆς ἡρωϊκῆς μητέρας του — ὄνομα ποὺ σὰν τύψι θὰ κλωνότανε στὴ συνείδησί του ἂν αὐτὴ δὲν ἦτανε σκληρότερη κι ἀπὸ πέτρα.

Τώρα, ἂν ὁ γεροδεμένος θαλασσόλυκος πῆγε στὸν τόπο του, δὲν τόκανε μόνο γιὰ νὰ βρῇ δέκα ἄντρες ποὺ χρειάζονταν γιὰ νὰ συμπληρώσῃ τὸ πλήρωμα τῆς σακκούλας, ἀλλὰ καὶ γιατί μιὰ ἀκατανίκητη ἐπιθυμία τὸν ἐσπρωχνε, ἕνας πόθος φλογερὸς νὰ ξαναῖδῃ τὸ πατρικὸ σπίτι, ν' ἀνασάνῃ τὸν ἀέρα ποὺ ἦταν κλεισμένος στοὺς τοίχους ὅπου ἀκούστηκαν τὰ πρῶτα του ξεφωνητά. "Ὅταν ἐφθασε ἔξω ἀπὸ τὸ φράχτη, λιγοψύχησε. Δὲν ὑπάρχει καρδιά τόσο σκληρὴ ποὺ νὰ μὲν ἀσυγκίνητη ἀπὸ ὠρισμένες ἀναμνήσεις... Πάτησε τὸ κατώφλι τοῦ ρημαγμένου σπιτιοῦ, ὅπου βασιλευε νεκρικὴ σιγή, ἔσκυψε τὸ κεφάλι, κ' ἔπειτα εἶπε μέσα του ἀποφασιστικά: «Θὰ μπῶ!».

Σπρώχνοντας τὴ σάπια πόρτα εἶδε νὰ πετάγεται ἀπὸ τὴν τρύπια σκεπὴ μιὰ κουκουβάγια κι ἀκουσε τὴ θλιβερή της κραυγή. Σὰ νὰ δέιλιασε. Μὰ ἦταν ἀποφασισμένος νὰ ξαναῖδῃ τὸ σπίτι ὡς τὴν παραμικρότερη γωνιά του. Ἡ συγκίνησί του δὲ λέγεται. "Ενοίωθε λύπη καὶ τύψεις ἀλλὰ μαζὶ κι ἀγανάκτησι. Θαρροῦσε πὼς κάποια βαρεῖα κατάρρα θάβγαине ἀπὸ τὴν πατρικὴ στέγη.

"Ἦτανε σκοτεινιά, τὰ σύννεφα εἶχαν ἀπλωθῇ καὶ σκεπάσει τὸν οὐράνιο θόλο. Κανεὶς δὲν τὸν ἔβλεπε, κι αὐτὸ τοῦδινε κουράγιο. "Ἀρχισε νὰ πασπατεύῃ τοὺς ξεφτισμένους τοίχους καὶ τὰ γυμνωμένα παράθυρα, σὰ νᾶθελε νὰ ἰδῇ ἂν σὲ τοῦτο τὸ νεκρὸ σπίτι ὑπῆρχε καμμιὰ σπύθα ζωῆς. Ἀλλὰ μιὰ βουβαμάρα ἀπειλητικὴ βασιλευε κεῖ μέσα καὶ μόνον ἱσκιὸι φαντασμάτων προβάλλανε στὰ μάτια του τὰ θολωμένα ἀπὸ τὸ αἷμα ποῦχε ἀνέβῃ στὸ κεφάλι του.

Ξαφνικὰ ἀνοίξε μιὰ πόρτα καὶ μιὰ γυναίκα πρόβαλε. Εἶχε φορεσιὰ μαυιάτικη καὶ στὸ κεφάλι ἕνα μαῦρο σκουφο περιδεμένο μὲ μαντίλι ποῦχε τὰ χρώματα τῆς ἐλληνικῆς σημαίας. Ἦταν ἐπιβλητικὴ ὡς γυναίκα. Εἶχε μεγάλα, ὅλο ἄγρια ζωηρότητα μάτια, σκουρὸ δέρμα κ' ἦταν στητὴ σὰν κυπαρίσσι κι ἂς εἶχε περάσει τὰ ἐξήντα. Ἡ γυναίκα αὐτὴ ἦταν ἡ Ἀνδρονίκη Στάρκου! Μάνα καὶ γιὸς βρέθηκαν ὁ ἕνας ἀπέναντι στὸν ἄλλον. "Ἀπλωσε αὐτὴ τὸ χέρι της καὶ τὸν ἐσπρωξε λέγοντας αὐστηρά:

— Ὁ Νικόλας Στάρκος δὲ θὰ ξαναπατήσῃ ποτὲ στὸ σπίτι τοῦ πατέρα του! Ποτέ!

Κάτου ἀπὸ τοῦτῃ τὴν προσταγὴ ἔσκυψε τὸ κεφάλι ὁ γιὸς κι ἄρχισε νὰ ὀπισθοχωρῇ. Αὐτὴ ποὺ τὸν ἔφερε στὸν κόσμον τὸν ἐδιώχνε ὅπως διώχνει κανεὶς ἕναν προδότη. "Εφυγε. Βγῆκε στὴν αὐλὴ καί, δίχως μιὰ τελευταία ματιὰ νὰ ρίξῃ, πῆρε τὸ μονοπάτι καὶ κατηφόρισε γοργά, λὲς καὶ τὸν ἐσπρωχνε ἕνα ὄρατο χέρι. Ἀσάλευτῃ ἐκείνη τὸν κοίταζε βαριαναστενάζοντας.

"Ἐνα τέταρτο αργότερα, κύριος πιά τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ

ἔφτασε στὸ λιμάνι, μάζεψε τοὺς ναῦτες του στὸ καράβι κ' ἐγνεψε νὰ σηκώσουν τὴν ἄγκυρα. Φεύγανε μὲ πρῶμον ἄερα, εἶχαν ξεμακρύνει ἀπὸ τὸ λιμάνι ὡς ἕνα μίλι, ὅταν μιὰ φλόγα φώτισε τὸ ψῆλωμα. Τὸ σπίτι τῆς Ἀνδρονίκης καίγότανε! Τὴν πυρκαγιά τὴν εἶχε ἀνάψει ἡ ἴδια, ποὺ δὲν ἤθελε μήτε σημάδι ν' ἀπομείνῃ ἀπὸ τὸν τόπο ποὺ γεννήθηκε ὁ Νικόλας. Αὐτὸς, παρακολουθοῦσε τὴν πυρκαγιά ὡς τὴ στερνὴ τῆς ἀναλαμπῆς. Κι ὅλο ἐρχόντανε στὴ μνήμη του τὰ πικρὰ λόγια τῆς μάνας:

— Ὁ Νικόλας Στάρκος δὲ θὰ ξαναπατήσῃ ποτὲ στὸ σπίτι τοῦ πατέρα του. Ποτέ!

3

"Υστερα ἀπὸ ἑπτὰ χρόνων ἀγῶνες ὁμηρικούς, ποὺ δεῖξε ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμον πὼς ἡ ἐλληνικὴ φλόγα δὲν εἶχε σβῆσει ποτέ, ὁ αἱματοποτισμένος τόπος τῶν μεγάλων σοφῶν, ποιητῶν καὶ καλλιτεχνῶν τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τὸν τρομερὸ ζυγὸ τῶν βαρβάρων. Ἀλλὰ γιὰ νὰ γίνουν αὐτοὶ οἱ ἀγῶνες τὸ Ἀρχιπέλαγος εἶχε παραδοθῇ σὲ φρικαλέες πειρατικὲς ἐπιδρομές. Λίγους μῆνες προτῆτερα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἀρχίζει ἡ ἱστορία μας οἱ Τούρκοι εἶχαν ἀποχωρήσει ἀπὸ τὸ Μοριά κι ἀπὸ ὠρισμένα σημεῖα τῆς Στερεᾶς. Ἀλλὰ ἡ Ἀθήνα ἦταν ἀκόμα στὰ χέρια τῶν βαρβάρων.

"Ἀς ξανάρθουμε ὅμως στὴ χῆρα τοῦ πατριώτη Στάρκου, τὴν ἡρωϊκὴ Ἀνδρονίκη. Ἀκοῦμε συχνὰ τὰ ὀνόματα τῆς Μπουμπουλίνας καὶ τῆς Μαυρογένους ποὺ μ' ἐξοδά τοὺς ἀρμάτωσαν καράβια κι ἀγωνιστῆκανε σκληρά, τῆς Χαΐδως, τῆς Μόσκως, τῆς Δέσπως Τζαβέλλα, τῶν Σουλιώτισσων ποὺ σύρανε τὸ μακάβριο χορὸ, τῆς Κωνσταντίας Ζαχαριά ποὺ σὰν κεραυνὸς ὤρμησε στὸ Λεοντάρι ἐπικεφαλῆς 500 χωρικών. Κι ἄλλες πολλές Ἑλληνοποῦλες μπορούμε νὰ θυμηθοῦμε ποὺ χύσανε τὸ εὐγενικὸ αἷμα στὸν πόλεμο τῆς ἀνεξαρτησίας. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασι εἶδει πόσο ἀξίες νὰ τίς παρομοιάζουνε μὲ τίς Σπαρτιάτισσες καὶ τίς Ἀθηναῖες τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἦταν οἱ γυναῖκες αὐτές. Τὰ ἴδια κατορθώματα ἔκανε κ' ἡ Ἀνδρονίκη Στάρκου, ποὺ δὲν ἤθελε παρὰ Ἀνδρονίκη νὰ τὴ λένε ὕστερα ἀπὸ τὰ καμώματα τοῦ γιου της. Ἐσηκώθηκε ἀπὸ μίσος στὸν κατακτητὴ, ποὺ τὴν ἄφησε χῆρα, κυρίως ὅμως ἀπὸ ἀγάπη στὴν Ἐλευθερία. Ἀντάμα μὲ τοὺς Μανιάτες ἐνώθηκε μὲ τὸ στρατὸ τοῦ Κολοκοτρώνη, πολέμησε στὸ Βαλτέτσι, διακρίθηκε στὴν πολιορκία τῆς Τριπολιτσᾶς καὶ βρέθηκε στὰ ὑδραῖικα καράβια ποὺ ναυμαχοῦσαν κάτω ἀπὸ τίς προσταγές τοῦ Μισοῦλη. Σ' ἕνα τούρκικο πολεμικὸ ἀνεγνώρισε τὸ γιό της, ποὺ ἦταν πιλότος! Χτυπημένη σκληρὰ ἀπὸ τὴ ντροπὴ, ρίχτηκε στὴ μάχη ζητώντας τὸ θάνατο. Μὰ ὁ Χάρος δὲν τὴν ἄγγιξε. Κι ὥστόσο ὁ Νικόλας Στάρκος ἀκολουθοῦσε τὸ δρόμο ποὺ εἶχε χαράξῃ δίχως κανένα νὰ φοβᾶται!

"Ἦρθε ἡ πιὸ θλιβερή, γιὰ τὸ Μοριά προπάντων, ἐποχὴ. Ὁ Ἱμπραήμ ἔρριξε ἐκεῖ τοὺς μανιασμένους ἀραπάδες του, ποὺ ἦταν σκληρότεροι κι ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ἡ Ἀνδρονίκη ἦταν ἀνάμεσα στοὺς 4000 πολεμιστὰς ποὺ ὁ Κολοκοτρώνης, ἀρχιστράτηγος πιά τοῦ Μοριά, μπόρεσε νὰ συγκεντρώσῃ.

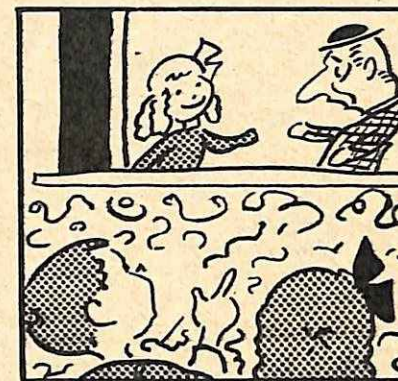
(Διασκευὴ) Σ.Π.
Σχεδ. Μ. ΠΡΩΤΟΓΕΡΙΑΝ

ΣΤΟ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ

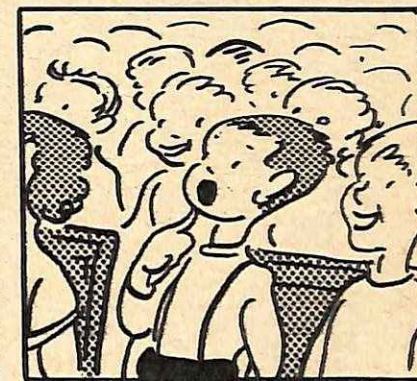
Τοῦ ἐκλιπόντος συνεργάτου μας
ΑΝ. ΒΩΤΤΗ

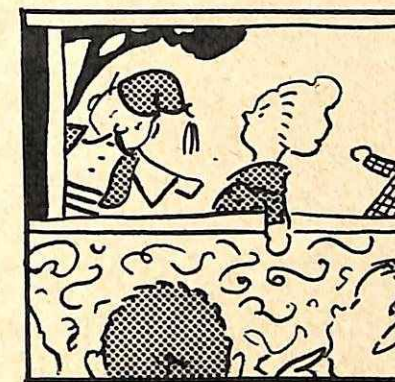
Στὸ κουκλοθέατρο ὁ Λελὲς πρῶτῃ φορὰ θὰ πάη κι ἀκόμα καὶ στὸν ὕπνο του τὸ βλέπει καὶ γελάει.

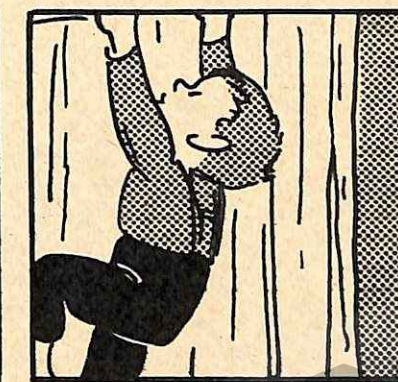
Καὶ μόλις πῆγε ξεφωνᾷ: — Μπᾶ, τί ἀστεῖες κούκλες! Γιὰ κοίτα αὐτὸν τὸν μυταρά! Ἀμ τοῦτῃ μὲ τίς μποῦκλες;!...

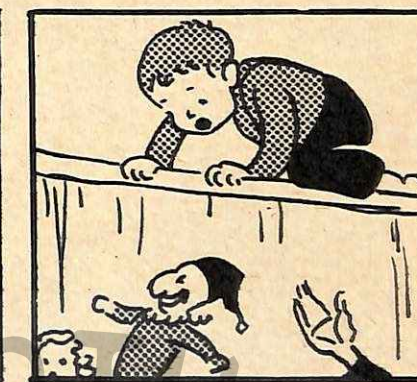
— Κοίτα, καλέ, σὰ ζωντανὲς καὶ πιὸ καλὲς ἀκόμα! Λέει καὶ ὅλο τίς κοίτᾳ μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα.

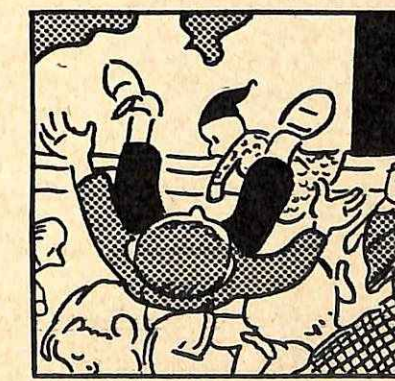
— Μὰ πὼς κουνιούνται ἄραγε; ρωτιέται ὅλη τὴν ὥρα. — Ἀχ, ἂν μπορούσα νὰβλεπα... μέσα του λέει τώρα.

Αὐτὴ τοῦ ἡ περιέργεια σὲ λίγο μεγαλώνει κι ἀμέσως πίσω ἀπ' τὴ σκηνὴ μὲ κόπο σκαρφαλώνει.

Κ' εὐθὺς ἀπάνω ἀπ' τὸν μπερντέ ὁ κύρ Λελὲς, ποὺ λέτε, σκύβει τίς κούκλες γιὰ νὰ δῇ, Μὰ δὲν καλοκρατιέται.

καὶ μπρούμ... γκρεμίζεται ὁ φτωχὸς καὶ πέφτει στὰ κεφάλια τῶν ἁμοιρων κουκλοπαϊχτῶν, κι ὅλα τὰ κάνει χάλια...

Κ' οἱ πιτσιρίκοι οἱ θεαταί, ποὺ ξαφνικὰ κοιτᾶνε τώρα στὴ θέσι τῶν κουκλῶν δυὸ πόδια νὰ κουνᾶνε,

ὄρθοι μεμιάς σηκώνονται ἀκράτητα γελοῦνε καὶ τὰ ποδάριά τοῦ Λελέ καταχειροκροτοῦνε!...

ΦΩΤΙΑ στο δάσος ειδοποίησε

"Αν δῆς φωτιά στο δάσος, τρέξε κι ειδοποίησε στο πιο κοντινό χωριό. Έχει σημασία νά φθάσει γρήγορα. Ο Παπάς, ο Πρόεδρος, ο Χωροφύλακας, ο Δασοφύλακας θά προλάβουν. "Αν πάλι είσαι κοντά σέ τηλέφωνο κάλεσε τὸ 199. Εἰδοποίησε γρήγορα. Μὴν ἀμελήσης. Θά ναι σὰν νά βαλες ἐσὺ τὴν φωτιά. Δὲν νομίζεις; Τώρα ξέρεις: Τὰ δένδρα πεθαίνουν ἀπὸ σένα. Φύλαξε τὸ δάσος, μπορείς.